

**2013.gada progresa ziņojums un
Stratēģiskais kopsavilkuma ziņojums
par Latvijas Lauku attīstības
programmas 2007.-2013.gadam
īstenošanu periodā no 2007.-
2013.gadam**

Saturs

Tekstā lietotie saīsinājumi.....	5
Ievads	7
1. Vispārējs situācijas raksturojums	9
1.1. Tautsaimniecības attīstība.....	9
1.2. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā	10
1.3. Iedzīvotāji	13
2. Izmaiņas vispārējos apstākļos	14
2.1. Grozījumu veikšana normatīvajos aktos, projektu atlases kritērijos un Latvijas Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam	14
2.2. Izmaiņas Kopienas un valsts politikā, kas ietekmē ELFLA un citu finanšu instrumentu savstarpējo saskanību	17
2.2.1. Izmaiņas Latvijas makroekonomiskajā situācijā.....	17
2.2.2.LAP atbilstība Kopienas politikai	18
3. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam īstenošana saistībā ar izvirzītajiem mērķiem, pamatojoties uz īstenošanas rādītājiem	19
3.1. LAP 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projektu veida pasākumi	19
3.2. LAP 2.ass platību veida maksājumu pasākumi	23
4. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam finansiālā īstenošana.....	30
5. LAP sasniegumi un rezultāti attiecībā pret Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plānā noteiktajiem rādītājiem	45
6. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam Nepārtrauktā novērtēšana	55
6.1. Nepārtrauktās novērtēšanas sistēmas izveidošana	55
6.1.1.Novērtēšanas sistēma un novērtēšanas plāns.....	55
6.1.2.Novērtētāja atlasīšana	55
6.1.3.Vadošās iestādes koordinēšana ar novērtētāju.....	55
6.2. Uzsāktās un pabeigtās NNS aktivitātes.....	55
6.2.1.Datu vākšanas pieeja un sistēma	56
6.2.2.Galvenie datu avoti	56
6.2.3.Pārskats par galvenajām iegūtu datu nepilnībām un aktivitātēm	57
6.2.4.Pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu novērtētājus ar datu pieejamību	57
6.3. Novērtēšanā iesaistīto darbinieku aktivitātes datu apstrādē	57
6.4. Problēmas un to risinājumi.....	57
7. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam ieguldījums ES Baltijas jūras stratēģijas īstenošanā	58

8. Horizontālo prioritāšu ieviešana.....	58
8.1. Vides aizsardzība.....	58
8.2. Dzimumu līdztiesības nodrošināšana.....	59
9. LAP Vadošās iestādes un uzraudzības komitejas veiktie pasākumi programmas īstenošanas kvalitātes un efektivitātes nodrošināšanai	60
9.1. LAP Uzraudzības komitejas aktivitātes	60
9.1.1. Organizētas LAP Uzraudzības komitejas sēdes	60
9.1.2. 2013.gadā Vadošās iestādes veiktie pasākumi uzraudzības un novērtēšanas pasākumu veikšanai	61
9.1.3. 2013.gada 26.novembrī organizēta ikgadējā tikšanās ar Eiropas Komisijas pārstāvjiem par LAP ieviešanu un īstenošanu šādos jautājumos:	62
9.2. Vadošās iestādes darbības reglamentējošie dokumenti	62
9.3. Uzraudzības un novērtēšanas pasākumi	63
9.3.1. Maksājumu iestādes veiktie pasākumi uzraudzības un novērtēšanas pasākumu veikšanai	63
9.3.2. Lielākās administrēšanas problēmas 2013.gadā, ar ko saskārās LAD saistībā ar LAP pasākumu ieviešanu:	64
9.3.3. LAP pasākumu IS	64
9.3.4. LAD Audita departamenta veiktie pasākumi	65
9.4. Informācija par veiktajām pārbaudēm uz vietas	65
9.4.1. ELFLA 2.ass (platību veida maksājumi) pasākumi	65
9.4.2. ELFLA projekti 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass pasākumi	67
9.5. Koordinācijas nodrošināšana ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem un LAP atbilstība Kopienas politikai	69
9.5.1. Atbilstība konkurences noteikumiem	69
9.5.2. Iepirkumi	70
9.6. Konstatēto neatbilstību ziņošana Eiropas Komisijai.....	72
9.6.1. Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzība Latvijā.....	72
9.6.2. nosūtītie ziņojumi par konstatētajām neatbilstībām 2011.-2013. gadā.....	73
9.7. Valsts lauku tīkla darbība.....	73
9.8. Pārvaldības problēmu kopsavilkums	80
9.9. Tehniskās palīdzības izmantošana.....	80
9.10. Informācija par veiktajiem informācijas un publicitātes pasākumiem	84
9.10.1. Vadošās iestādes veiktie informācijas un publicitātes pasākumi LAP ietvaros	84
9.10.2. Maksājumu iestādes	86

1. pielikums. „Grozījumi nacionālajos normatīvajos aktos Latvijas lauku attīstības programmas 2007.g-2013.gadam pasākumu ieviešanai”	87
2. pielikums. LAP īstenošanas rādītāji	90

Tekstā lietotie saīsinājumi

BDUZ – Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos
BI – Buferjoslu ierīkošana
BLA – Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība
BPV – bruto pievienotā vērtība
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
ELFLA – Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ELGF – Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds
EM - Ekonomikas ministrija
EPS – Elektroniskā pieteikšanās sistēma
ERAF – Eiropas Reģionālais attīstības fonds
ESIC – Eiropas Savienības Struktūrfondu informācijas centri
ESF – Eiropas Sociālais fonds
EZF – Eiropas Zivsaimniecības fonds
FKTK - Finanšu un Kapitāla Tirdzniecības Komisija
FM – Finanšu ministrija
IAKS – integrētā administrēšanas un kontroles sistēma
IDIV – Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana
IKP – iekšzemes kopprodukts
IUB – Iepirkumu uzraudzības birojs
KF – Kohēzijas fonds
LAD – Lauku atbalsta dienests
LAF – Lauku attīstības fonds
LAP – Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam
LAP (2004-2006) – Lauku attīstības plāns 2004.-2006.gadam
LAP IS - Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam informācijas sistēma
LDF – Latvijas dabas fonds
LDGRS – Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana
LEK – Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins
LLKC – Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs
LOSP – Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome
LVAEI – Latvijas valsts agrārās ekonomikas institūts
LVĢMC – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MKN – Ministru kabineta noteikumi
MLA – Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas
NATURA – *Natura 2000* maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK
NIM – *Natura 2000* maksājumi (meža īpašniekiem)
NNS – Nepārtrauktā novērtēšanas sistēma
NSP – Nacionālais stratēģijas plāns
OLAF – Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai
PVD – Pārtikas veterinārais dienests
RLZP – Rugāju lauks ziemas periodā
SA – Savstarpējā atbilstība
SFC – Eiropas Kopienas fondu vadības sistēma
SUDAT – Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkls
TM – Tieslietu ministrija
UK – Uzraudzības komiteja
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID – Valsts ieņēmumu dienests

VK – Valsts kase

VLT – Valsts lauku tīkls

VMD – Valsts meža dienests

VRG – Vietējās rīcības grupas

ZM – Zemkopības ministrija

ZRP - Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam

Ievads

Saskaņā ar Padomes 2005.gada 20.septembra Regulas Nr.1698/2005 (EK) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 82.pantu un 2006. gada 15. decembra Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006, ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), 60.pantu, dalībvalstīm ir jānodrošina lauku attīstības programmu īstenošanas uzraudzība, kā vienu no pasākumiem paredzot Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam (turpmāk – LAP) īstenošanas gada progresa ziņojuma sagatavošanu un nosūtīšanu Eiropas Komisijai.

Ņemot vērā to, ka ar 2008.gada 15.februāra lēmumu (CCI 2007 LV 06 RPO 001) EK apstiprināja „Latvijas Lauku attīstības programmu 2007. – 2013.gadam”, kas galīgajā redakcijā tika nosūtīta EK 2007.gada 18.decembrī, Latvijai ir tiesības pretendēt uz atbalstu par izdevumiem, ko programmas maksājumu aģentūra samaksājusi no 2007.gada 1.janvāra līdz 2015.gada 31.decembrim.

Līdz 2014.gada 30.jūnijam Latvija iesniedz EK progresa ziņojumu par LAP īstenošanu 2013.gadā

2007.gadā tika uzsākta projektu iesniegumu pieņemšana divos LAP pasākumos: „Lauku saimniecību modernizācija” un „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”.

2008.gadā tika uzsākta projektu iesniegumu pieņemšana 12 LAP pasākumos, un publiskais finansējums tika izmaksāts 7 LAP pasākumos: „Priekšlaicīga pensionēšanās”, „Lauku saimniecību modernizācija”, „Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija”, „Ražotāju grupas”, „Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)”, „Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK” un „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”.

Kopumā 2009.gadā projektu iesniegumu pieņemšana notika 18 projektu veida LAP pasākumiem un 4 platību maksājumu LAP pasākumiem.

2010.gadā Lauku atbalsta dienests turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 16 LAP 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 12 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana.

2010. gads bija pēdējais gads, kurā tika administrētas pārejošās saistības atbilstoši LAP 2004-2006 atbalsta saņemšanas nosacījumiem, izņemot LAP pasākumu „Priekšlaicīga pensionēšanās”, kur pārejošos saistību apmaksu turpināsies visa plānošanas perioda gaitā.

2011. gadā Lauku atbalsta dienests (turpmāk – LAD) turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 16 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 12 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana.

2012. gadā Lauku atbalsta dienests turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 19 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 10 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana.

2013. gadā pavisam tika iesniegti 6 649 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 175,3 milj. EUR (no kuras 96,6 milj. EUR sabiedriskais finansējums), savukārt tika apstiprināti – 5 510 projekti ar sabiedrisko finansējuma apjomu 102,7 milj. EUR. Periodā no 2007. līdz 2013.gadam kopā tika izsludināta 101 projektu pieņemšanas kārta.

LAP pasākumā „Priekšlaicīga pensionēšanās” viss izmaksātais publiskais finansējums tika izmaksāts pārejas posma izdevumiem saskaņā ar Komisijas 2006.gada 5.septembra Regulu (EK) Nr. 1320/2006, ar ko paredz noteikumus pārejai uz lauku attīstības atbalstu, kurš noteikts ar Padomes Regulu (EK) Nr.1698/2005.

Pavisam periodā no 2007. līdz 2013.gadam tika apstiprināti aptuveni 27 tūkstoši **projektu veida** LAP pasākumu projekti par kopējo publiskā finansējumu aptuveni 1 019,9 milj. EUR apjomā. No LAP pasākuma „Tehniskā palīdzība” līdzekļiem tika izlietoti 39,6 milj. EUR (bez PVN).

Populārākie un lielākie **projektu veida** LAP pasākumi visā šajā programmēšanas periodā ir bijuši:

- ✓ Lauku saimniecību modernizācija (*apstiprināti 8 335 projekti par kopējo publisko finansējumu 476,6 milj. EUR*);

- ✓ Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (*apstiprināti 1 716 projekti par kopējo publisko finansējumu 157,8 milj. EUR*);
- ✓ Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem (*apstiprināti 1120 projekti par kopējo publisko finansējumu 98,8 milj. EUR*);
- ✓ Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (*apstiprināti 292 projekti par kopējo publisko finansējumu 95,6 milj. EUR*);
- ✓ Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (*apstiprināti 674 projekti par kopējo publisko finansējumu 54,1 milj. EUR*).

Sākot ar 2008. gadu lauksaimniekiem tika dota iespēja pieteikties platību maksājumiem, izmantojot EPS, kas būtiski atviegloja un optimizēja pieteikšanās procesu. 2008.gadā šo iespēju izmantoja tikai 753 lauksaimnieki. 2010. gadā lauksaimniekiem pirmo reizi tika piedāvāta iespēja iesniegt lauku bloku precizēšanas pieprasījumu izmantojot EPS, šādu iespēju izmantoja 3032 lauksaimnieki, bet 2013.gadā EPS izmantoja jau 11 463 lauksaimnieki, kas ir 15,2 reizes vairāk nekā sākumā - 2008.gadā. Ar katru gadu EPS lietotāju skaits ievērojami pieaug.

Ziņojumā finansējums no latiem ir pārrēķināts pēc eiro kursa, kur 1 EUR = 0,702804 LVL, ja tas nav atrunāts citādi.

1. Vispārējs situācijas raksturojums

1.1. Tautsaimniecības attīstība

2013.gadā Latvijas tautsaimniecībā turpinājās izaugsme. 2013.gadā IKP par 4,1% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni. Lai arī pēdējos gados Latvijas ekonomikas izaugsme ir viena no straujākajām ES, IKP vēl ir par 9% mazāks nekā bija pirms krīzes 2007.gadā.

Kopš 2010.gada Latvijas preču un pakalpojumu eksports ir audzis ļoti strauji un ir galvenais tautsaimniecības attīstības dzinulis. Eksporta apjomi par gandrīz 20% pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Kā iepriekš tika prognozēts, tad saglabājoties zēmam pieprasījumam vairākās tirdzniecības partnervalstīs, Latvijas eksporta dinamika 2013.gadā bija mērenāka – eksporta apjomi bija tikai par 1% lielāki nekā pirms gada. 2013.gadā kopējo preču eksporta attīstību pozitīvi ietekmēja lielākoties mašīnbūves produkcijas, koksnes un tās izstrādājumu, kā arī lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta apjomu pieaugumi. Saistībā ar AS „Liepājas metalurģis” darbības apturēšanu ievērojami samazinājās metālu un to izstrādājumu eksports.

Vājākas eksporta iespējas ietekmēja nozīmīgāko eksporta nozari – apstrādes rūpniecību. Lai arī 4.ceturksnī nozares izaugsme sasniedza 2,6% salīdzinājumā ar 2012.gada 4.ceturksni, tomēr kopumā 2013.gadā apstrādes rūpniecības apjomi saglabājās 2012.gada līmenī.

Turpina uzlaboties situācija darba tirgū – pieaug darbavietu skaits un darba samaksa, mazinās bezdarbs. 2013.gadā nodarbināto skaits sasniedza 893,9 tūkst., kas bija par 18,3 tūkst. jeb 2,1% vairāk nekā vidēji 2012.gadā. Savukārt bezdarba līmenis saruka līdz 11,9%. Sagaidāms, ka arī 2014.gadā situācija darba tirgū turpinās uzlaboties.

Nodarbinātības pieaugums veicina iekšējo patēriņu, kas pozitīvi ietekmē tādas tautsaimniecības nozares kā tirdzniecību un komercpakalpojumus. 2013.gadā turpināja augt būvniecības apjomi, ko lielā mērā veicināja publiskie pasūtījumi un ES fondu projekti.

2013.gadā patēriņa cenas saglabāja ļoti mērenu dinamiku un vidējais cenu līmenis saglabājās 2012.gada līmenī. Arī 2014.gada sākumā saglabājas mērena inflācija. 2014.gada martā tā bija 0,3%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Cenu dinamiku gada pirmajos trīs mēnešos noteica cenu pieaugums pārtikas precēm un tabakas izstrādājumiem, kā arī izdevumu pieaugums pakalpojumiem. Paredzams, ka 2014.gadā vidējais patēriņa cenu līmenis būs augstāks nekā 2013.gadā. Pakāpeniski saruks inflāciju samazinošo piedāvājuma puses faktoru ietekme. Uzlabojoties situācijai darba tirgū, pieaugs privātais patēriņš.

Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Pakāpeniski stabilizējoties ekonomiskajai situācijai Eiropā, sagaidāms, ka šogad uzlabosies Latvijas eksporta iespējas uz Rietumeiropu. Palielinoties nodarbinātībai un darba samaksai, turpinās augt privātais patēriņš. Vienlaikus pastāv nenoteiktība saistībā ar Krievijas un Ukrainas krīzes ietekmi uz Latvijas ekonomiku. Ekonomikas ministrija prognozē, ka arī 2014.gadā IKP pieaugums varētu sasniegt 4 procentus.¹

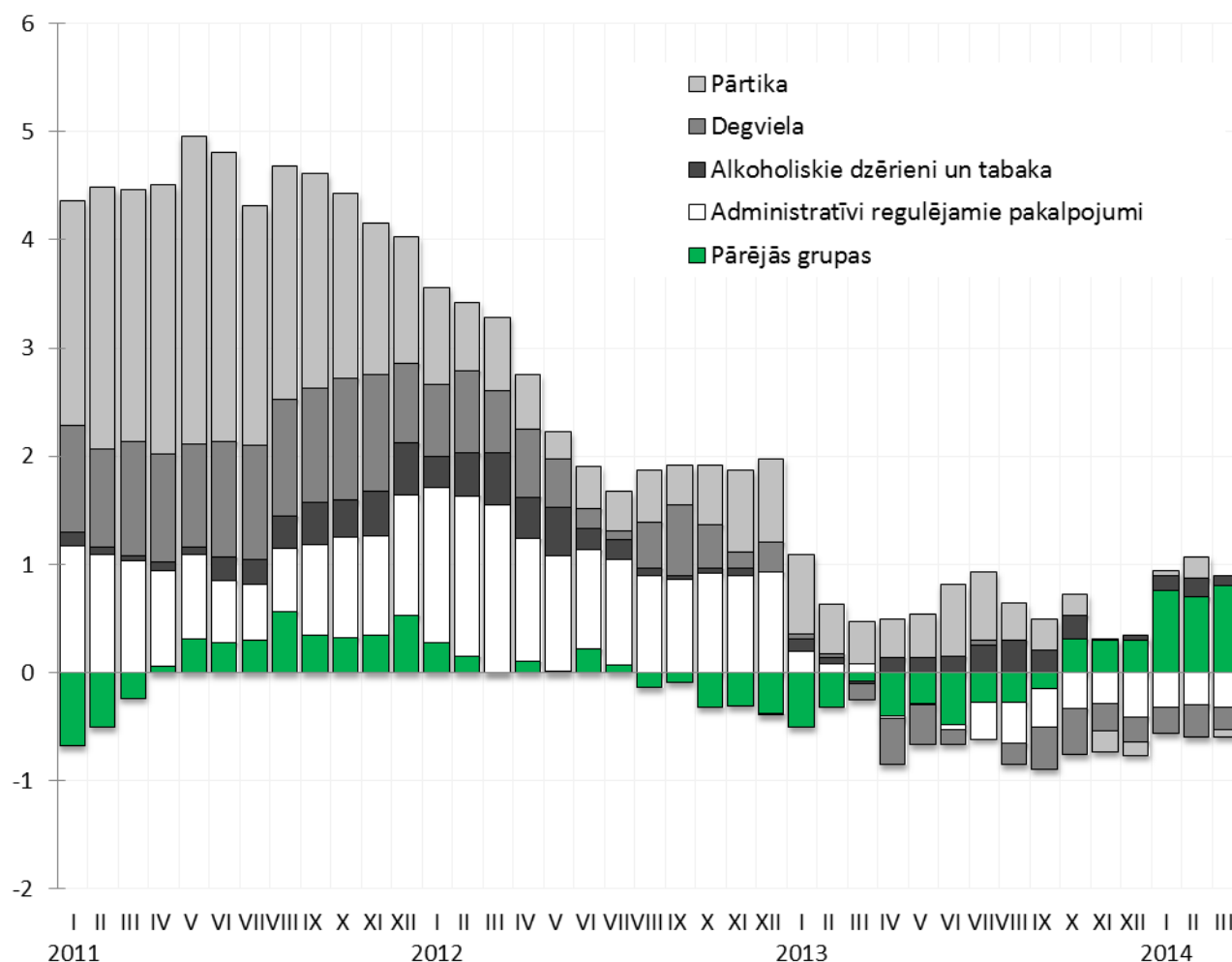
1. tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas 2013.gadā pa mēnešiem

Mēnesis	Cenu izmaiņas %		
	salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	vidēji gada laikā
Janvāris	-0,2	0,6	2,0
Februāris	-0,1	0,3	1,8
Marts	0,5	0,2	1,5
Aprīlis	0,0	-0,4	1,2

¹ Tautsaimniecības attīstības raksturojumam tostarp izmantota arī Ekonomikas ministrijas 2014.gada aprīļa informatīvajā ziņojumā „Informatīvais ziņojums par makroekonomisko situāciju valstī” iekļautā informācija

Maijs	0,1	-0,1	1,0
Jūnijs	0,2	0,2	0,9
Jūlijs	-0,3	0,3	0,8
Augusts	-0,8	-0,2	0,6
Septembris	0,3	-0,4	0,4
Oktobris	0,4	0,0	0,3
Novembris	-0,5	-0,4	0,1
Decembris	0,1	-0,4	0,0

Avots: EM „Informatīvais ziņojums par makroekonomisko situāciju valstī” (2014.gada aprīlis)

1.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu (12 mēnešu inflācija, procentpunkti)

Avots: EM „Informatīvais ziņojums par makroekonomisko situāciju valstī” (2014.gada aprīlis)

1.2. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem, Latvijas kopējais IKP 2013.gadā bija 23 315 milj. EUR faktiskajās cenās, pieaugums ir par 1 233 milj. EUR jeb par 5,6%, taču 2010.gada salīdzināmās cenās IKP indekss ir

4,1% salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Uz vienu iedzīvotāju faktiskajās cenās tas ir EUR 11 575 – par EUR 716 vairāk nekā iepriekšējā gadā.

2. tabula. Latvijas IKP atsevišķās tautsaimniecības jomās (NACE 2.red.)

	IEKŠZEMES KOPPRODUKTA INDEKSI (2010.gada salīdzināmajās cenās; % pret iepriekšējo periodu)			KOPĒJĀS PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS SADALĪJUMS PA ATSEVIĶIEM DARBĪBAS VEIDIEM (faktiskajās cenās; %)		
	2011.	2012.	2013.	2011.	2012.	2013.
PAVISAM	105,3	105,2	104,1	100%	100%	100%
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	98,9	99,1	99,3	5,1%	5,0%	4,9%
Apstrādes rūpniecība (C)	111,7	109,4	100	14,1%	14,5%	14,0%
Būvniecība (F)	111	114,5	107,4	5,4%	6,1%	6,4%
Pakalpojumi (MNS)	107	106,4	106,1	7,9%	7,5%	7,7%

Avots: CSP

Pievienotā vērtība lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (NACE 2.red.A) salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir pieaugusi par 3,1 % faktiskajās cenās, bet samazinājusies par 0,7% 2010.gada salīdzināmajās cenās. Lauksaimniecības (A01) vērtības īpatsvars kopējā IKP pievienotajā vērtībā ir samazinājies līdz 1,6%.

3. tabula. Atsevišķu nozaru daļa valsts IKP 2010. un 2011.gadā, faktiskajās cenās

Nosaukums	2011.		2012.		2013.	
	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%
Pievienotā vērtība kopā	18 200 065	100,0%	19 745 581	100,0%	20 826 450	100,0%
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības (A01)	289 193	1,6%	350 510	1,8%	329 846	1,6%
Mežsaimniecība un mežizstrāde (A02)	615 400	3,4%	622 279	3,2%	668 154	3,2%
Zivsaimniecība (A03)	24 551	0,1%	14 683	0,1%	19 996	0,1%
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana (C10-11)	589 031	3,2%	605 419	3,1%	654 901	3,1%

Avots: CSP

Pēc ievērojamā apjomu kāpuma 2012.gadā, 2013.gadā lauksaimniecības produkcijas apjomi ir nedaudz samazinājušies. Šim samazinājumam ir drīzāk svārsta raksturs, jo tas saistīts ar rekordaugsto ražību 2012.gadā vairākiem galvenajiem augkopības produktiem, kas 2013.gadā bija mērenāka. Tomēr neraugoties uz to, lauksaimniecības produkcija 2013.gadā gan faktiskajās, gan salīdzināmajās cenās tikai nedaudz atpaliek no 2012.gada rezultātiem, bet ievērojami pārsniedz 2011.un iepriekšējo gadu rādītājus.

Kopumā 2013.gadā iegūtās lauksaimnieciskās produkcijas vērtība, saskaņā ar aprēķinu, ir 874,5 milj. LVL (1244 milj. EUR), kas ir par **6% mazāk** nekā 2012.gadā **faktiskajās cenās** un **par 1,5% mazāk – salīdzināmās cenās**. Samazinājumu noteica augkopības rezultāti – apjomu samazinājums par 4,9%, bet vidējo cenu – par 11,4%. Savukārt lopkopībā turpinās palielinājuma tendence - produkcijas apjoms pieauga par 3,8%, bet bāzes cenas par 4,8%.

Tajā skaitā, 2013.gada 4.ceturksnī **pret** iepriekšējā gada 4.ceturksni ir konstatēts neliels apjomu pieaugums - par 0,8%, jo gada beigās lielāku īpatsvaru produkcijas vērtībā ieņem lopkopība. Savukārt vidējās produkcijas cenas 4.ceturksnī ir nedaudz samazinājušās – par 0,3%, taču tas ir daudz mazāks kritums nekā gadā kopumā – par 4,6%.

Augkopība

Galvenais iemesls, kas nosaka lauksaimniecības produktu vērtības samazināšanos 2013.gadā, ir gan apjomu, gan cenu samazinājums augkopības nozarēs. Vidējo apjomu samazinājumu augkopībā par 4,9% veido gan graudu kopražas samazinājums par 8,4% (tas noticis uz ražības rēķina, jo graudu sējplatības palielinājušās par 1,4%), gan arī citu nozīmīgu kultūru – lauka dārzeņu kopražas samazinājums par 20%, bet kartupeļu – par 8%. Starp nozīmīgākajām kultūrām visbūtiskāk samazinājusies rudzu kopražas – par 39%, bet palielinājusies augļu un ogu ieguve – par 57%.

Vidējo cenu samazinājums augkopībā 2013.gadā novērtēts par 11,5%, lai gan dati par vairākiem produktiem ir orientējoši. Pirmajā pusgadā graudu iepirkuma cenas saglabājās aptuveni iepriekšējā gada līmenī, taču sākoties labības novākšanai, tās strauji samazinājās. Taču gada nogalē tās atkal paaugstinājās. Pašreiz novērtētā graudu vidējā cena ir par 14,6% zemāka nekā 2012.gadā (tajā skaitā kviešiem par 14%), bet vēl vairāk samazinājusies rapšu cena – par 21,5%. Arī dārzeņu cenai nozīmīgs kritums - vērtējumā par 18%. Toties palielinājusies kartupeļu cena (par 11%). Par dārzeņiem, kartupeļiem un citām kultūrām, kurām statistika neveic pilnu pārdoto apjomu apsekojumu, informācija vēl tiks precizēta, tādēļ minētie rādītāji ir indikatīvi.

Produktu subsīdiiju apjoms augkopībā kopš 2011.gada ir kļuvis niecīgs, jo gandrīz visas subsīdijas ir atdalītas no ražošanas, līdz ar to netiek iekļautas produkcijas aprēķinā.

Lopkopība

Lopkopības nozarēs pēdējos 3 gados novērots skaitliski neliels, bet stabils apjomu pieaugums. Arī 2013.gadā apjomu kāpums bijis par 3,8%, tai skaitā 4.ceturksnī par 4,0%. Lopkopība ir mazāk pakļauta krasām dabas apstākļu svārstībām, tādēļ tajā pieaugums tempi ir izlīdzinātāki nekā augkopībā. Tomēr arī lopkopības situāciju nozīmīgi ietekmē produktu un resursu cenas. Lopkopības produkcijai kopumā cena 2013.gadā ir nedaudz palielinājusies (gadā par 4,8%, 4.ceturksnī pat par 5,5%), tomēr tendences atsevišķās apakšnozarēs ir būtiski atšķirīgas.

Galvenajā lopkopības apakšnozarē – piena ražošanā – tieši 4.ceturksnī atzīmēts nozīmīgs apjomu kāpums (par 7,3% pret 2012.g.4.ceturksni), bet gadā kopumā palielinājums par 4,7%. Pie tam, ja iepriekš pārdotā piena daudzums palielinājās straujāk nekā ražošanas apjoms, tad 2013.gadā novērota pretēja tendence – pārdotā piena apjoms audzis tikai par 2,9% (pārdošanu ierobežo kvotas). Tāpat palielinājusies putnu gaļas un cūkgāļas ražošana (4.ceturksnī par attiecīgi 14% un 9%), bet samazinājusies liellopu un aitu gaļas ražošana (par 9%). Turpinājies straujš pieaugums kažokzvēru nozarē – apjomi auguši par 27%, līdz ar to šī nozare ierindojama starp nozīmīgajām Latvijas lauksaimniecības nozarēm (4.ceturksnī tā veido ap 4,8% no lopkopības produktu vērtības).

Cenu izmaiņas lopkopības produktiem kopumā ir pozitīvas, ko atšķirībā no iepriekšējā gada sekmēja cenu atkopšanās piena nozarē: 2013.gada 2.pusgadā piena cenas jau par 21-22% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni. Vēl nozīmīgs cenu palielinājums 4.ceturksnī ir putnu gaļai (par 14%), un kažokādām (par 21%). Taču samazinājušās ir liellopu gaļas cenas (4.ceturksnī par 14%), bet jo īpaši olu cenas (par 21%), kuras būtiski palielinājās 2012.gadā.

2013.gadā lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (NACE 2.red. A) bija nodarbināti 71,9 tūkst. cilvēku jeb par 3% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Nodarbinātība augkopībā, lopkopībā un medniecībā (A01) samazinājusies par 0,8 tūkst. cilvēkiem (-1,6%) un kopā veido 5,7% no valstī nodarbināto skaita. No visiem 2013.gadā augkopībā, lopkopībā un medniecībā nodarbinātajiem 30,5 tūkst. bija vīrieši un 20,2 tūkst. sievietes.

Darba samaksa tautsaimniecībā pieaugusi par 4,5% un sasniegusi 716 EUR bruto, taču lauksaimniecībā (A01) darba samaksa saglabājas zemāka, nekā vidēji tautsaimniecībā – 587 EUR, kas ir 82% no vidēji tautsaimniecībā, taču par 6% vairāk, nekā iepriekšējā gadā.

1.3. Iedzīvotāji

Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaits turpina samazināties: par 1,5% jeb 29,8 tūkst. iedzīvotājiem, sasniedzot 2,02 milj. cilvēku (4.tabula). Straujāk (par 1,1% jeb 15,8 tūkst. cilvēku) samazinājies pilsētās dzīvojošo skaits, kamēr laukos dzīvojošo skaits sarucis par 0,8% jeb 5,2 tūkst. cilvēku. Kopumā laukos dzīvo 32,5%.

4. tabula. Latvijas iedzīvotāji gada sākumā 2006. – 2013. gadā

Rādītājs	Vienības	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
iedzīvotāji, kopā	tūkst.	2228	2209	2192	2163	2120	2075	2045	2024
iedzīvotāji, laukos	tūkst.	716	709	703	694	682	668	663	658
Lauku iedzīvotāju īpatsvars	%	32,1	32,1	32,1	32,1	32,2	32,2	32,4	32,5
iedzīvotāju blīvums, vidēji valstī	iedz./km2	35,5	35,3	35,2	35,0	32,8	32,1	31,7	31,3

Avots: CSP

Ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū – pieaug nodarbinātība un mazinās krīzes izraisītais augstais bezdarbs. Tajā pašā laikā atsevišķas iedzīvotāju grupas, īpaši personas ar zemu izglītības līmeni un kvalifikāciju, gados vecāki cilvēki, kā arī jaunieši, situācijas uzlabošanās izjūt vājāk.

2013.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 2,1%, kas bija straujākais pieaugums kopš 2008.gada. Nodarbinātības līmenis starp iedzīvotājiem vecumā no 15-74 gadiem palielinājās līdz 58,2%. Kopumā 2013.gadā bija nodarbināti 894 tūkst. iedzīvotāji.

Vienlaikus 2013.gadā ir samazinājies ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits (par 1,6%), ko pamatā ietekmēja negatīvās demogrāfijas tendences. 2013.gadā bija 1014,2 tūkst. ekonomiski aktīvo iedzīvotāju jeb 66% no iedzīvotājiem vecumā no 15-74 gadiem.

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita samazinājums un nodarbinātības pieaugums ir sekmējis straujāku bezdarba kritumu. Bezdarba līmenis 2013.gadā samazinājās par 3,2 procentpunktiem un bija 11,9%. Kopumā darba meklētāju skaits 2013.gadā bija 120,4 tūkst.

Joprojām salīdzinoši augstais bezdarbs galvenokārt saistīts ar cikliskiem faktoriem, tomēr arvien izteiktākas kļūst strukturālā bezdarba pazīmes. Saglabājas risks, ka daļa no esošiem bezdarbniekiem ilgstoši nevarēs atrast darbu, jo nozares, kas ātrāk atgūstas no krīzes, nav tās pašas, kurās bija lielākais darbavietu zaudējums krīzes laikā.

Arī reģistrētais bezdarba līmenis turpina samazināties – 2014.gada marta beigās tas bija 9,8%. Reģistrēti bija 96,5 tūkst. bezdarbnieku, kas bija par 10,6 tūkst. mazāk nekā 2013.gada martā. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (19,4%), bet zemākais – Rīgā (5,7%). Aptuveni trešdaļa no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Kopš 2010.gada vidus pakāpeniski palielinās arī Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto brīvo darbavietu skaits. 2014.gada februāra beigās kopumā bija reģistrētas 4,8 tūkst. vakances, kas bija par 24% vairāk nekā pirms gada.

Kā redzams 5.tabulā, bezdarba līmenis 2013.gadā valstī kopā samazinājies, un pilsētā šis samazinājums noticis nedaudz straujāk – par 3,6 procentpunktiem.

5.tabula. Darba meklētāju īpatsvars un bezdarba līmenis (15-74) 2009.–2013. gadā

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Darba meklētāju īpatsvars % ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā jeb bezdarba līmenis, valstī kopumā	17,5	19,5	16,2	15,0	11,9
Darba meklētāju īpatsvars % ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā, laukos	15,8	17,9	15,5	15,5	13,2
Darba meklētāju īpatsvars % ekonomiski aktīvo	18,3	20,1	16,5	14,8	11,3

iedzīvotāju kopskaitā, pilsētās

Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā
(15-64)

60,3

58,5

60,8

63,0

65,0

Avots: CSP

2. Izmaiņas vispārējos apstākļos

2.1. Grozījumu veikšana normatīvajos aktos, projektu atlases kritērijos un Latvijas Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam

Horizontālie vispārējie pasākumu ieviešanas noteikumi

2013. gadā tika grozīti visi nozari regulējošie normatīvie akti saistībā ar euro ieviešanu Latvijā sākot ar 2014.gada 1.janvāri - latos noteiktās naudas summas tika izteiktas euro, pamatojoties uz euro ieviešanas kārtības likuma 30.panta pirmā daļu, Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2012.gada 27.jūnija rīkojuma Nr.282 „Par „Konceptiju par normatīvo aktu sakārtošanu saistībā ar eiro ieviešanu Latvijā”” 7.1.apakšpunktu.

Veikti grozījumi

Kārtība, kādā administrē Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fondu, kā arī valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai, veikti grozījumi 17.07.2009. MKN Nr.573:

Izdoti 19.11.2013. MKN Nr.1324:

Pamatojums - Euro ieviešanas kārtības likuma 30.panta pirmā daļa, MK 2012.gada 27.jūnija rīkojuma Nr.282 „Par „Konceptiju par normatīvo aktu sakārtošanu saistībā ar eiro ieviešanu Latvijā”” 7.1.apakšpunkts.

Tika veikti šādi grozījumi:

- precizēts nosaukums "valsts aģentūra "Lauksaimniecības datu centrs"" turpmāk "Lauksaimniecības datu centrs";
- papildināts nosaukums "Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts" ar abreviatūru "BIOR";
- mainīti nosacījumi atbalsta pretendenta ja tas uz atbalstu pretendē pirmo reizi, kā arī ja atbalsta pretendents piesakās uz atbalstu no tiešā atbalsta shēmu maksājumiem vai vides un lauku ainavas uzlabošanas maksājumiem.
- precizēts, ka ja ir izmaiņas iesniegtajās zemkopības nozares klienta reģistrācijas veidlapās minētajā informācijā, atbalsta pretendenta divu nedēļu laikā pēc izmaiņu rašanās atkārtoti jāaizpilda atbilstošo veidlapu.

Atbalsta pasākumu ieviešanas noteikumi

1. ass „Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana”

• *“Arodapmācības un informācijas pasākumi” - **veikti grozījumi 22.12.2008. MKN Nr.1081 – izdoti 16.03.2013. MKN Nr.204:***

- Grozījumu mērķis ir aktualizēt atbalsta saņemšanas nosacījumus, saskaņojot tos ar Ministru kabineta 2009.gada 14.jūlija noteikumiem Nr.783 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku un zivsaimniecības attīstībai", kā arī izdarīt tehniskus precizējumus, lai novērstu dažu normu dublēšanos un vairotu izpratni par vairākiem nosacījumiem.
- Lai nodrošinātu efektīvu atbalsta pasākuma ieviešanu, kā arī ievērojot LAP 2007.–2013.gadam UK rakstiskās procedūras veidā pieņemto lēmumu, izdarīti grozījumi projektu atlases kritērijos, nosakot, ka vienādu punktu gadījumā priekšroka tiek dota tam atbalsta pretendenta, kas ir norādījis zemākās attiecināmās izmaksas par vienu mācību stundu, nevis atbalsta pretendenta, kura projekta iesniegums reģistrēts agrāk.

- "*Lauku saimniecību modernizācija*" – **veikti grozījumi 01.11.2010. MKN Nr.1026 - izdoti 02.07.2013. MK noteikumi Nr.361 :**
  - Ir noteikts, ka atbalsta pretendents pasākumā ir juridiska vai fiziska persona, kas ražo Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā minētos nepārstrādātos lauksaimniecības produktus, izņemot zivsaimniecības produktus, un audzē mājas (istabas) dzīvniekus un tādus dzīvniekus, uz kuriem neattiecas Ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas likums;
  - Grozījumos ir paredzēts, ka atlikušais publiskais finansējums netiek sadalīts pēc reģionālā principa un ir pieejams visā Latvijas teritorijā;
  - Ir noteikts, ka pēdējā pieteikšanās kārtā paredzēts atbalsts tikai ražas un lopbarības novākšanas tehnikas iegādei, piena dzesēšanas iekārtām, kā arī kūtsmēslu krātuvju un kautuvju būvniecībai vai rekonstrukcijai, jo atbilstoši lauksaimnieku nevalstisko organizāciju lēmumam tās pašlaik ir vissvarīgākās investīcijas lauksaimniecības sektorā;
  - Tehnikas un iekārtu iegādei visā Latvijas teritorijā ir noteikta vienota atbalsta likme – 25% no attiecināmo izdevumu summas;
  - Ir noteikts, ka vienā projekta iesniegumā iekļaujamo attiecināmo izdevumu limits fiziskai vai juridiskai personai, kas nodarbojas ar nepārstrādātu lauksaimniecības produktu ražošanu, ir 299 984.18 EUR (210 841 latu);

Grozījumu rezultātā ir samazināta papildu atbalsta likme jauniekiem lauksaimniekiem.

- "*Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana*" – **veikti grozījumi 6.10.2009. MKN Nr.1145: izdoti 15.01.2013. MKN Nr.35**

Grozījumi precizē atbalsta saņemšanas nosacījumus un nodrošina nemainīgu atbalsta saņemšanas nosacījumu piemērošanu.

Grozījumos precizēts atbalsta nosacījums par jaunaudzju kopšanu. Jaunaudzi uzskata par kopjamu, ja tajā jākopj vismaz 500 koki uz hektāra vai audzējamo koku skaits jāsamazina par 500 kokiem hektārā. Savukārt, lai novērstu pretrunu ar Meža likumu, šajos noteikumos precizēts termina "jaunaudze" lietojums, tādējādi nodrošinot nemainīgu atbalsta saņemšanas nosacījumu piemērošanu arī turpmāk.

izdoti 03.09.2013. MKN Nr.762:

Grozījumi izstrādāti, lai efektīvāk un mērķtiecīgāk izmantotu pasākumā atlikušo finansējumu.

Noteikumi papildināti ar jaunu prasību, paredzot, ka viens pretendents vienā kārtā var pieteikt ne vairāk kā 20 hektāru, tādējādi dodot vienlīdzīgākas iespējas saņemt atbalstu arī mazajiem meža īpašniekiem. Nosacījumi paredz, ka prioritārās aktivitātes šajā pasākumā ir jaunaudzju kopšana un maz- vērtīgu mežaudžu nomaiņa. Grozījumi atbalsta piešķiršanas kārtībā attieksies tikai uz tiem atbalsta pretendentiem, kas uz atbalstu pieteiksies pēc grozījumu spēkā stāšanās brīža izsludinātajās kārtās.

- "*Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana*" - **veikti grozījumi 08.04.2008. MKN Nr. 255, izdoti 09.07.2013. MKN Nr.338:**

- Grozījumu mērķis ir precizēt atbalsta saņēmēju loku, paredzot atbalsta saņemšanas nosacījumus esošos un jaunajos bioloģisko produktu pārstrādes uzņēmumos gaļas, dārzeņu un augļu, piena un graudu sektorā. Turklāt atbalsta pretendentiem tiek izvirzīts nosacījums noteiktu apjomu saražoto gala produktu realizēt saskaņā ar bioloģiskās lauksaimniecības shēmu.
- Tiek atcelts ierobežojums atbalsta pretendentiem, kas nodarbojas tikai ar dzīvnieku kaušanu.

2. ass „Vides un lauku ainavas uzlabošana”

- „*Valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta pasākumi vides un lauku ainavas uzlabošanai*” - **veikti grozījumi 23.03.2010 MKN Nr.295, izdoti 12.03.2013. MKN Nr.135:**

- Grozījumu rezultātā tiek palielināta pieejamā atbalsta likme no EUR 60 līdz EUR 80 par hektāru, kā arī precizēti atbalsta saņemšanas nosacījumi pasākumā „Natura 2000 (meža īpašniekiem)”, nosakot

ierobežojumus atbalstu saņemt grūtībās nonākušiem saimnieciskās darbības veicējiem atbilstoši Kopienas pamatnostādņēm par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai.

- Visā noteikumu tekstā ir precizēts Lauksaimniecības datu centra nosaukums un statuss, kā arī vairāku lauksaimniecības kultūru definīcijas.
- Grozījumi paredz precizēt prasību bioloģiskās lauksaimniecības atbalsta saņemšanas pretendentiem par nemainīgu bišu saimju skaita nodrošināšanu laikposmā no kārtējā gada 15.maija līdz 30.septembrim, nosakot, ka bišu saimju skaitu var palielināt, bet nedrīkst samazināt.
- Ar grozījumiem tiek pagarināts iesniegumu iesniegšanas termiņš tiem lauksaimniekiem, kas piesakās uz agrovīdēs apakšpasākumu „Rugāju lauks ziemas periodā”, jo pavasarī sarežģīti precīzi norādīt tos laukus, uz kuriem tiks atstātas pēcpļaujas atliekas. Punkts precizēts, ņemot vērā iepriekšējo praksi attiecībā uz tiem atbalsta veidiem, kur izvirzīts nosacījums pēcpļaujas atliekas vai zelmeni uzturēt laikposmā no rudens līdz pavasarim.
- Grozījumos tiek precizētas sankcijas, ja atbalsta pretendents piecu gadu saistību periodā ir iesniedzis kārtējā gada iesniegumu, bet nav iesniedzis tā pielikumu vai nav iesniedzis ne iesniegumu, ne tā pielikumu. Precizēts, kāda ir rīcība, ja atbalsta pretendents nav nopļāvis atbalstam pieteikto pastāvīgo pļavu un ganību platību līdz 15.augustam.

3. ass „Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana”

- „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” - veikti grozījumi 09.02.2010. MKN Nr.132, izdoti 16.04.2013. MKN Nr.205:

- Grozījumu rezultātā tiek paredzēta iespēja mežistrādes pakalpojumu sniedzējiem saņemt atbalstu tehnikas iegādei ar atbalsta intensitāti 40 un 50% apmērā par kopējo attiecināmo izmaksu summu līdz 100 000 EUR, kā arī tiek precizētas atbalstāmās tehnikas vienības.
- Grozījumos precizētas iesniedzamās sadaļas un iesniedzamo dokumentu iesniegšanas termiņi, dodot iespēju projekta īstenošanai pieejamo finanšu resursu esamību pierādīt reizē ar projekta iesniegumu, kā arī precizēts atskaišu iesniegšanas datums, kas attiecinās arī uz projektiem, kas jau realizēti un kuriem uzsākta uzraudzība, paildzinot atskaišu iesniegšanas termiņu par vienu mēnesi.

- “Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana”- veikti grozījumi 15.09.2008. MKN Nr. 755, izdoti: 05.03.2013. MKN 124:

- Paredzot, ka pasākumā tiks atbalstītas investīcijas būvniecībai;

Grozījumi nosaka, ka vienam atbalsta pretendētājam trīs gadu laikā pieejamā atbalsta summa būs 199 191,74 EUR (140 000 latu)

4. ass „LEADER pieejas īstenošana”

Grozījumi MKN netika veikti

Grozījumi LAP

Atbilstoši Latvijas Lauku attīstības programmas 2007. – 2013.gadam (LAP) 2013.gada 12.aprīļa Uzraudzības komitejas sēdē lemtajam, 2013.gada 27.jūnija Lēmumā Nr. L-2013/01 un 2013.gada 27.septembra Lēmumā Nr. L-2013/02 minētajam, Vadošā iestāde izteica priekšlikumu veikt šādus grozījumus LAP, kas tika akceptēti:

- 1) pārdalīt finansējumu LAP 1.ass, 3.ass un 4.ass ietvaros;
- 2) palielināt Valsts Lauku tīklam piešķirtā finansējuma apjomu visam programmēšanas periodam;
- 3) precizējumi 9. nodaļā „Konkurences izvērtēšana” (valsts atbalsta nosacījumi).

Tika sagatavota LAP 12. redakcija un nodrošināta komunikācija ar EK šīs redakcijas saskaņošanai.

2.2. Izmaiņas Kopienas un valsts politikā, kas ietekmē ELFLA un citu finanšu instrumentu savstarpējo saskanību

2.2.1. Izmaiņas Latvijas makroekonomiskajā situācijā

No 2005. līdz 2007.gadam apjomīga ārējā kapitāla ieplūde stimulēja būtisku privātā patēriņa un investīciju pieaugumu. IKP vidējie gada pieauguma tempi bija 10,3%, kas bija vieni no straujākajiem ES. 2008. un 2009.gadā, globālās finanšu krīzes rezultātā, apstājoties ārējā kapitāla ieplūdei, iestājās recesija. Krīzes laikā IKP samazinājās par ¼ daļu, saruka nodarbinātība un pieauga bezdarbs.

Kopš 2009. gada beigām ekonomiskā lejupslīde Latvijā ir apturēta, un ir atsākusies izaugsme. 2011. gadā un 2012. gadā IKP pieauga par vairāk nekā 5%. Par spīti saspringtajai ekonomiskajai situācijai ārējā vidē Latvijas tautsaimniecības izaugsme turpinājās arī 2013. gadā. Pretstatā iepriekšējiem gadiem 2013. gadā lielāks devums izaugsme bija iekšzemes pieprasījumam. 2013. gada trīs ceturkšņos IKP par 4,2% pārsniedza 2012. gada atbilstošā perioda līmeni. Lai arī pēdējos gados Latvijas ekonomikā atkal ir vērojama straujākā izaugsme ES, tomēr IKP vēl ir par gandrīz 10% mazāks nekā bija pirms krīzes – 2007. gada beigās.

Kopš 2010. gada Latvijas preču un pakalpojumu eksports ir audzis ļoti strauji un ir galvenais tautsaimniecības attīstības dzinulis. Eksporta apjomi šobrīd jau par 20% pārsniedz pirmskrīzes līmeni. 2013. gadā saistībā ar zemo pieprasījumu ārējos tirgos eksporta pieaugums ir kļuvis mērenāks – eksporta apjomi trīs ceturkšņos bija vien par 1,4% lielāki nekā pirms gada. Eksporta turpmākās attīstības iespējas ietekmēs ne tikai ārējā pieprasījuma izmaiņas, bet arī Latvijas ražotāju konkurētspēja. Jāņem vērā, ka līdz šim Latvijas konkurētspējas uzlabošanas pamatā noteica darbaspēka izmaksu samazināšana, bet turpmāk izšķiroša loma būs spējai palielināt produktivitāti.

Latvijas ekonomikas atveseļošanās atzīta arī starptautiski, starptautisko reitingu aģentūrām paaugstinot Latvijas kredītreitingu, kas samazina gan valsts izdevumus ārējā parāda apkalpošanai, gan arī aizņemšanās izmaksas uzņēmējiem.

Pozitīvas tendences vērojamas iekšējā tirgū. Nodarbinātības palielinājums un pakāpenisks darba samaksas kāpums sekmē privātā patēriņa pieaugumu. 2013. gada trīs ceturkšņos privātais patēriņš bija par 5,7% lielāks nekā attiecīgajā periodā pirms gada.

2013. gada sākumā investīciju apjomi samazinājās, kas ir saistīts ar iepriekšējā gadā īstenoto lielo investīciju projektu pabeigšanu. Savukārt 2013. gada otrajā pusē investēšanas dinamika kļuva arvien straujāka – trīs ceturkšņos Latvijas tautsaimniecībā investīciju apjomi bija iepriekšējā gada līmenī un veidoja 21% no IKP. Neraugoties uz būtisko pieaugumu 2011. gadā un 2012. gadā, investīcijas joprojām ir gandrīz uz pusi mazākas nekā 2007. gadā. Zems banku kredītēšanas līmenis joprojām ir viens no investīcijas ierobežojošiem faktoriem.

Ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū – pieaug nodarbinātība, un mazinās krīzes izraisītais augstais bezdarbs. 2013. gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties. 3. ceturksnī kopumā nodarbināti bija 906,1 tūkst., kas ir par 1,3% jeb aptuveni 11,4 tūkst. vairāk nekā 2012. gada 3. ceturksnī. Bezdarba līmenis 2013. gada 3. ceturksnī saruka līdz 11,8%, kas bija par 1,9 procentpunktiem mazāk nekā gadu iepriekš. Salīdzinoši augstais bezdarba līmenis joprojām galvenokārt ir saistīts ar cikliskiem faktoriem, tomēr, arvien izteiktākas kļūst strukturālā bezdarba pazīmes. Saglabājas risks, ka daļa no esošiem bezdarbniekiem ilgstoši nevarēs atrast darbu, jo nozares, kas ātrāk atgūstas no krīzes, nav tās pašas, kurās bija lielākais darbavietu zaudējums krīzes laikā.

Pakāpeniski no krīzes radītajām sekām atkopjas banku sektors. Tomēr tas notiek lēni, turklāt atveseļošanās būtiski kavē saspīlētā situācija finanšu sektorā eirozonā. Kredītēšana joprojām ir vāja.

Saskaņā ar Latvijas Bankas prezidenta I.Rimšēviča sacīto – ir jāveic inventarizācija par šķēršļiem, kāpēc nav novērojama aktīvāka kredītēšana. Latvijas Bankā 2013.gada beigās tika glabāti ievērojami komercbanku līdzekļi - vairāk nekā pusmiljards latu, ko varētu ieguldīt tautsaimniecības kredītēšanā. Pēc Latvijas Bankas viedokļa, ir fundamentālākas problēmas nekā ķīlas nepietiekamība vai tas, ka potenciālais biznesa plāns nav pietiekami uzrunājošs, pārlicinošs, lai kredītņēmējiem naudu piešķirtu.

Saskaņā ar FKTK sniegto informāciju, 2012.gadā tika piešķirti 1 562 jauni aizdevumi lauksaimniecības nozarē. Taču nav iespējams secināt – vai uz vienu uzņēmumu nevar attiecināt vairākus aizņēmumus. Valsts ieņēmumu dienesta sniegtā informācija liecina, ka pēc stāvokļa 2013.gada 1.janvārī Nodokļu maksātāju reģistrā bija reģistrētas 23 205 zemnieku saimniecības un 1 767 juridiskās personas, kas nodarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu. Līdz ar to var secināt, ka aizdevumus ir saņēmuši tikai aptuveni seši procenti no kopējā uzņēmumu skaita.

2013.gadā notika ievērojamas izmaiņas nodokļu politikā:

- 1) Grozījumi likumā par iedzīvotāju ienākuma nodokli – saglabāts izņēmums, ka no aplikšanas ar iedzīvotāju ienākuma nodokli atbrīvo 2013.gadā saņemtās summas, kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai.
- 2) Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" - samazināta valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu likme no 35,09% līdz 34,09% (no tiem darba devējs maksā 23,59% (līdz tam 24,09%), bet darba ņēmējs – 10,50% (līdz tam 11%).
- 3) Palielināta minimālā mēneša darba alga no 285 *euro* līdz 320 *euro*.

2.2.2. LAP atbilstība Kopienas politikai

Eiropas Savienībā pašlaik notiek ekonomikas atlabšana, bet tā vēl ir nestabila, tāpēc nepieciešama izaugsmei labvēlīga fiskālā konsolidācija un ir jāturpina centieni, lai, no vienas puses, nodrošinātu atbilstību pašreizējai ekonomiskās pārvaldības sistēmai un, no otras puses, vidējā termiņā un ilgtermiņā nodrošinātu ilgtspējīgāku izaugsmi un darbvietas. EK 2013.gada augusta prognoze liecina, ka reālais IKP pieaugums eirozonā pakāpeniski turpināsies un 2014. gadā sasniegs 1,1 %, bezdarbs samazināsies un inflācija saglabāsies ievērojami zemāka nekā 2 %. Tomēr EK atzīst, ka pat visoptimistiskākā scenārija gadījumā vairākums stratēģijas „Eiropa 2020” mērķu netiks sasniegti, tādēļ jādi tā ciešāk uzraudzīs tādu jomu mērķus gan ES, gan katras dalībvalsts līmenī kā nodarbinātība, pētniecība un izstrāde, izglītība, nabadzības novēršana, atjaunojamā enerģija un emisiju samazināšana.

ES ekonomikā kopumā jāturpina uzlabot tās izmaksu un ārpusizmaksu konkurētspēju pasaules ekonomikā, jo īpaši, paaugstinot konkurētspēju produktu un pakalpojumu tirgos, lai palielinātu ražīgumu, resursefektivitāti un samazinātu cenas, saglabājot darba izmaksas atbilstoši ražīgumam un nodrošinot iekšējās makroekonomiskās nelīdzsvarotības samazināšanos

Pastāv arī bažas par eurozonas dalībvalstu valsts un privātpersonu pārmērīgajām parādsaistībām, tādēļ ES jāatsakās no tādas izaugsmes, kuras pamatā ir pārmērīga parādu uzkrāšana un resursu patēriņš.

Viens no lielākajiem šķēršļiem izaugsmei ES ir apgrūtinātā piekļuve finansējumam, jo īpaši MVU, tāpēc banku finansējumam būtu jānodrošina vairāk alternatīvu, uzlabojot kapitāla efektīvu piešķiršanu ar kapitāla tirgu palīdzību, stimulējot ilgtermiņa investīcijas un pilnībā izmantojot ES jaunus inovatīvus finanšu instrumentus, kas paredzēti, lai nodrošinātu MVU piekļuvi kapitāla tirgiem, jāturpina samazināt MVU administratīvais slogs un, izstrādājot reglamentējošos noteikumus, pastāvīgi jāievēro proporcionalitātes princips.

Kopumā LAP ir veicinājusi Lisabonas un Ģēteborgas stratēģijas mērķu sasniegšanu, piemēram, radot jaunas darba vietas, veicinot ekonomiskās aktivitātes Latvijas vājāk attīstītākos reģionos, prioritāri atbalstot projektu iesniegumus, kurus paredzēts īstenot teritorijās ar zemāku attīstības indeksu, veicinot zināšanu un tehnoloģiju pārnesi uz ražošanu, nodrošinot investīciju iespēju lauku saimniecībās un uzņēmumu radīšanai un attīstībai. Attīstot lauksaimniecības nozari, padarot to gan vides jomā ilgtspējīgāku, gan konkurētspējīgāku, sniedzot atbalstu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un īstenojot LEADER starpvalstu sadarbības projektus, tiek veicināta arī Baltijas jūras reģiona stratēģijas uzdevumu sasniegšana. Tādēļ LAP ir atbilstoša Kopienas politikai.

3. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam īstenošana saistībā ar izvirzītajiem mērķiem, pamatojoties uz īstenošanas rādītājiem

3.1. LAP 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projektu veida pasākumi

2013. gadā LAD turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 17 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 10 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana:

6. tabula. Izsludinātās projektu pieņemšanas kārtas

N.p.k.	Pasākuma nosaukums	Izsludinātās projektu pieņemšanas kārtas 2013.gadā	Izsludinātās projektu pieņemšanas kārtas 2007. – 2013.gadā
1.	Arodapmācības un informācijas pasākumi	1	2
2.	Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	0	2
3.	Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	0	1
4.	Lauku saimniecību modernizācija	2	14
5.	Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	2	6
6.	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	1	9
7.	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	1	4
8.	Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	0	5
9.	Ražotāju grupas	1	6
10.	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	0	3
11.	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	2	7
12.	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	1	10
13.	Enerģijas ražošana no lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās izcelsmes biomasas	0	3
14.	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	1	9
15.	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	0	17
16.	Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā; Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā	Projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas izsludina vietējās rīcības grupas	
17.	Sadarbības projektu īstenošana starp VRG Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās	0	3
	Kopā:	12	101

Avots: LAD

Pasākuma „**Arodapmācības un informācijas pasākumi**” tika izsludināta viena projektu pieņemšanas kārtā. 2013.gadā iesniegti 50 projekti, no kuriem apstiprināti 49 projekti ar kopējo publisko finansējumu 182 730 EUR, mācības notika 204 dienas, un tajās piedalījās 1 325 klausītāju, iesaistot 184 lektoru.

Pasākuma „**Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem**” ietvaros 2013.gadā jaunas pieteikšanās kārtas netika izsludinātas, jo viss šajā pasākumā pieejamais publiskais finansējums jau bija izlietots.

Pasākuma „**Lauku saimniecību modernizācija**” ietvaros 2013.gadā tika izsludinātas divas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, vienā no tām atbalstam bija iespējams pieteikties atbilstīgām lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām, savukārt otrā tika atbalstīti ieguldījumi ražas novākšanas tehnikas iegādē, kūtsmēsļu

krātuvju un kautuvju izveidē. Atbilstīgās lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības pasākuma 13.kārtā iesniedza 30 projektus, kuru kopējā attiecināmo izmaksu summa bija 11,57 milj. EUR. Šajos projektos paredzētās investīcijas bija pārsvarā kooperatīvu biedriem nepieciešamo infrastruktūras un ražas pirmapstrādes objektu būvniecība.

Savukārt pārējie atbalsta pretendenti pasākuma 14.kārtā iesniedza 405 projektus, kuru kopējā attiecināmo izmaksu summa bija 57,7 milj. EUR. No kopējā projektu skaita tika iesniegti 110 projekti par kūtsmēsli krātuvju izveidi (aptuveni 55% no kopējā, kārtai pieejamā publiskā finansējuma apjoma), pārsvarā Ziemeļkurzemes un Dienvidkurzemes LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs.

Kautuvju izveidei vai rekonstrukcijai tika iesniegts 21 projekts (aptuveni 16 % no kopējā, kārtai pieejamā publiskā finansējuma apjoma), savukārt pārējos 278 projektos bija paredzēta lauksaimniecības kultūru ražas novākšanas tehnikas iegāde (aptuveni 29 % no kopējā, kārtai pieejamā publiskā finansējuma apjoma).

Atbalsta pretendentu iesniegto projektu publiskais finansējums bija 154% no šajās abās kārtās izsludinātā publiskā finansējuma, kas liecina par pamatotu nepieciešamību saņemt atbalstu 13.kārtā paredzētajām investīcijām kooperatīviem un 14.kārtā paredzētajām investīcijām, proti – kūtsmēsli krātuvju un kautuvju būvniecību, kā arī ražas novākšanas tehnikas iegādi. Kopumā 2013.gadā tika iesniegti 436 projekti un apstiprināti 563 projekti (2013.gadā tika apstiprināta arī daļa no 2012.gadā iesniegtajiem projektiem).

Pasākuma „**Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana**” ietvaros 2013.gadā tika izsludinātas 2 projektu pieņemšanas kārtas. 2013.gadā apstiprināto projektu skaits 2748 (publiskais finansējums 5 390 924 EUR). 2013. gadā Valsts meža dienestā ir iesniegti un izvērtēti Meža apsaimniekošanas plāni, kuros plānots saņemt Valsts un Eiropas Savienības atbalstu 32 tūkst. ha jaunaudžu kopšanai.

Pasākuma „**Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotā vērtība**” ietvaros 2013.gadā tika izsludināta viena projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas atbalsta pretendentiem, kas nodarbojas vai sāks nodarboties ar bioloģisko lauksaimniecības produktu pārstrādi, un kas nodarbojas ar gaļas pārstrādi. 2013.gadā iesniegti 16 projekti ar kopējo publisko finansējumu 11 048 420 EUR (7 764 874 latu) apmērā un apstiprināti 16 projekti ar publisko finansējumu 8 617 380 EUR (6 056 329 latu) apmērā.

Pasākuma „**Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu**” ietvaros 2013.gadā tika izsludināta 1 projektu pieņemšanas kārtas. 2013.gadā pasākumā apstiprināti 253 projekti (publiskais finansējums 15 014 396 EUR). Valsts vai valsts nozīmes meliorācijas sistēmu rekonstrukcijai un renovācijai VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” 2013.gadā realizēti 25 projekti par kopējo summu 3 717 489 EUR.

Pasākuma „**Dalēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija**” ietvaros 2013.gadā jaunas pieteikšanās kārtas netika izsludinātas, jo viss šajā pasākumā pieejamais publiskais finansējums jau bija izlietots.

Pasākuma „**Ražotāju grupas**” ietvaros 2013.gadā tika izsludināta viena projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas un tika iesniegti 9 projekti. 9 atbilstīgās lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības saņēma finansējumu no ELFLA 352 964 EUR apmērā, kuru izmaksāja 2014.gadā.

Lai veicinātu mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību veidošanos un arī šīs sabiedrības varētu iegūt atbilstības statusu, kā arī pieteikties uz Ražotāju grupu atbalstu nākotnē, 2013.gadā tika izstrādāti grozījumi Ministru kabineta 2013.gada 29.janvāra Noteikumos Nr.73 „Noteikumi par lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību atbilstības izvērtēšanu”, kas nosaka tagad arī mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību atbilstības kritērijus un to izvērtēšanas kārtību.

Pasākuma „**Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana**” ietvaros 2013.gadā netika izsludinātas jaunas pieteikšanās kārtas. Ņemot vērā pēdējās (2009.gadā izsludinātās kārtas) projektu iesniegšanas kārtas augsto aktivitāti, 2010.gadā ar Eiropas Komisiju tika saskaņota finansējuma pārdale no Meža ekonomiskās vērtības uzlabošanas pasākuma (7,5 milj. EUR), lai būtu iespējams atbalstīt visus pēdējā kārtā iesniegtos atbalsta saņemšanas nosacījumiem atbilstošos projektus un 2013. gadā turpinājās atbalstīto projektu realizācija.

Pasākuma „**Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana**” ietvaros 2013.gadā apstiprināto projektu skaits 59 (publiskais finansējums 190 827 EUR). Tika īstenotas divas aktivitātes, katrā aktivitātē izsludināta 1 projekta iesniegumu pieņemšanas kārtā.

Aktivitatē „**Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās**” 2013.gadā atjaunotas mežaudzes 150,41 ha platībā (110 288 EUR) un veikta atjaunoto mežaudžu kopšana 428,76 ha platībā (72 598 EUR). Būtiskākais iemesls mežaudžu augtspējas zaudēšanai bija vējgāzes un snieglauzes, kas sastāda aptuveni pusi no visiem bojājumiem.

Aktivitatē „**Meža ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana**” 2013. gadā meža ugunsapsardzībā ir veikta ugunsnovērošanas torņu būvniecība un rekonstrukcija - 30 torņi (528 251 EUR). Plānots arī turpināt ugunsnovērošanas torņu būvniecību un rekonstrukciju, izmantojot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) līdzekļus.

Pasākuma „**Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai** (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)” 2013. gadā Lauku atbalsta dienests izsludināja vienu (no 2008. gada jau 9. kārtu) projektu pieņemšanas kārtu – no 3. jūnija līdz 3. jūlijam, ar kopējo publisko finansējumu 1 447 665 EUR. 9. kārtā tika iesniegti 120 projekti, kuru attiecināmās izmaksas bija 3 438 005 EUR. Tika apstiprināti 557 projekti ar kopējo publisko finansējumu 33 435 231 EUR, bet noraidīti tika 314 projekti. Šīs kārtas ietvaros tika sniegts atbalsts tikai mežkopības un citas mežizstrādes darbībām (NACE 2.red. A sadaļas 02.10. klase), izņemot meža koku audzētavu darbības, un mežsaimniecības palīgdarbības (NACE 2.red. A sadaļas 02.40) - tikai mežizstrādes pakalpojumu sniegšanai. Būvniecība šīs kārtas ietvaros netika atbalstīta. 2013. gadā tika lauzti 195 līgumi, kuru attiecināmās izmaksas sastādīja 28 358 846 EUR, publiskais finansējums – 15 305 129 EUR. Jānorāda, ka tika veiktas 204 pēcmaksājumu pārbaudes uz vietas.

Pasākuma „**Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai**” apakšpasākumā „**Energijas ražošana no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas**” 2013.gadā pasākuma ietvaros netika izsludinātas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas.

Pasākumā „**Tūrisma aktivitāšu veicināšana**” 2013. gadā Lauku atbalsta dienests izsludināja vienu (no 2008. gada jau 9. kārtu) projektu pieņemšanas kārtu – no 28. janvāra līdz 28. februārim, ar kopējo publisko finansējumu 6 193 736 EUR. Šajā kārtā tika iesniegti 148 iesniegumi, no kuriem 2 bija lauku tūrisma pakalpojumu mārketinga aktivitāšu īstenošanai un 146 pārējām aktivitātēm, kuru attiecināmās izmaksas bija 13 606 000 EUR. Šajā kārtā tika apstiprināti 92 projekti ar attiecināmajām izmaksām 6 564 747 EUR apmērā, bet noraidīti 50 projekti.

Šī pasākuma ietvaros tika piešķirti kredītu fonda aizdevumi ar kopējo publisko finansējumu 689 223,45 EUR (484 389 LVL*).

2013. gadā tika lauzti 15 līgumi, kuru attiecināmās izmaksas sastādīja 1 615 020 EUR, publiskais finansējums – 720 304 EUR. Kā arī, tika veiktas 55 pēcmaksājumu pārbaudes uz vietas.

Pasākuma „**Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem**” ietvaros 2013.gadā projektu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas.

Pasākumā „**Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana**” tika izsludināta 2. projektu pieņemšanas kārtā kopš 2008.gada ar pieejamo publisko finansējumu 3 783 614 EUR, kurā tika iesniegti 37 projekti, apstiprināti 26 projekti.

2013.gadā turpinājās LAP 4.ass „**LEADER pieejas īstenošana**” atbalsta pasākumu ieviešana ar mērķi, izmantojot LEADER pieeju, veicināt lauku iedzīvotāju iesaistīšanos vietējo problēmu risināšanā, uzlabot uz vietējām vajadzībām balstītus pārvaldības mehānismus vietējā līmenī un sniegt atbalstu vietējām attīstības iniciatīvām, kas ir saskaņotas ar LAP un iekļautas VRG izstrādātajās vietējās attīstības stratēģijās.

Pasākumā „**Konkurētspējas veicināšana un lauku ekonomikas dažādošana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā**” turpinājās jaunu projektu pieņemšana un 2013.gadā VRG izsludināja 91 projektu pieņemšanas kārtu.

Arī 2013.gadā visvairāk projekti LAP ietvaros tika noraidīti pasākumā „**Konkurētspējas veicināšana un lauku ekonomikas dažādošana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā**” (501 projekts ar publisko finansējumu

EUR 5 255 620). Galvenais projektu noraidīšanas iemesls pasākumā ir finansējuma trūkums, kas saistīts ar pasākuma specifiku konkrēti sadalot finansējumu dažādām rīcībām.

Pasākumā „Vietējo attīstības stratēģiju īstenošana” atbalstu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai kopumā ir saņēmušas 40 VRG plānoto 33 VRG vietā, un LAP sasniedzamais rādītājs ir izpildīts par 133%. Līdzīgi arī VRG aptvertā teritorija un kopējais iedzīvotāju skaits teritorijā krietni pārsniedz LAP plānoto (attiecīgi par 117,6% lielāka ir VRG aptvertā teritorija un par 256% lielāks kopējais iedzīvotāju skaits teritorijā).

Kopumā VRG darbības teritorija pārklāj 100% no valsts teritorijas, kas atbilst atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Vidēji viena VRG ir 1 594 km² liela teritorija ar iedzīvotāju skaitu 25 357. Vismazākā ir Baldones partnerība (8 km²), bet vislielākā ir Bauskas rajona lauku partnerība (359 km²), arī iedzīvotāju skaita ziņā vismazākā ir Baldones partnerība (5419), bet vislielākā Bauskas rajona lauku partnerība (50 811 iedzīvotāju).

Tā kā pasākuma īstenošana tuvojas noslēgumam, tika domāts par vietējās attīstības stratēģiju īstenošanai atlikušā publiskā finansējuma efektīvu apguvi, dodot iespēju VRG rīkoties ar stratēģijai pieejamo publisko finansējumu atbilstoši situācijai un vietējās teritorijas projektu iesniedzēju aktivitātei. Tā sakarā tika veikti grozījumi normatīvajos aktos un noteikts, ka VRG pēdējā projektu iesniegumu pieņemšanas kārtā var veikt grozījumus rīcības plānā un pārceļt atlikušo finansējuma daļu uz rīcību, kurā projektu iesniegumi ir iesniegti par lielāku summu nekā pieejamais un vietējās attīstības stratēģijas rīcības plānā rīcībai noteiktais atbalsta apmērs.

2013.gadā pasākumā **„Konkurētspējas veicināšana un lauku ekonomikas dažādošana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā”** apstiprināti 1 146 vietējām attīstības stratēģijām atbilstoši projektu iesniegumi ar kopējo publisko finansējumu EUR 9,05 milj. un realizēti pilnībā vai daļēji projekti par kopējo publisko finansējumu EUR 7,4 milj. Ņemot vērā, ka informācija par pirmajās projektu pieņemšanas kārtās atbalstītajiem un īstenotajiem projektiem ir veicinājusi arī citus saaktivizēties un iesniegt savu projekta iesniegumu atbalsta saņemšanai, kā arī īstenotie projekti dod iespēju īstenot vietējiem iedzīvotājiem nepieciešamas un aktuālas iniciatīvas ar lielāku atbalsta intensitāti, īpaši sabiedriskajām organizācijām (NVO), tāpēc 2013.gadā vērojama vēl lielāka projektu iesniedzēju aktivitāte.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, vislielākā interese tika izrādīta aktivitātē, kurā atbalstu var saņemt sabiedrisko aktivitāšu (tajā skaitā apmācību un interešu klubu, kultūras, vides aizsardzības, sporta un cita brīvā laika pavadīšanas aktivitāšu) dažādošanai vietējiem iedzīvotājiem. Vietējiem iedzīvotājiem svarīga un nepieciešama bijusi arī aktivitāte, kurā atbalstu piešķir pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai – jaunu pakalpojumu izveidei un esošo kvalitātes uzlabošanai un sasniedzamības nodrošināšanai.

Tomēr vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai pieejamais publiskais finansējums bija daudz mazāks nekā projektu iesniegumos pieprasītais, līdz ar to liela daļa vietējai attīstībai nozīmīgi projekti tika noraidīti finansējuma trūkuma dēļ.

2013.gadā liela interese tika izrādīta arī par apakšpasākuma **“Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā”** aktivitāšu īstenošanu, kur atbalstu var saņemt projektiem, kas atbilst pasākuma **„Lauku saimniecību modernizācija”** un pasākuma **„Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”** atbalsta saņemšanas nosacījumiem, kā arī maza apjoma investīcijām lauksaimniecības produktu ražošanai un pārstrādei mājas apstākļos (mājražošanai). Kopumā tika apstiprināts 251 projekts ar publisko finansējumu EUR 1,36 milj. apmērā.

2013.gadā turpinājās pasākuma **„Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība”** īstenošana. Tā kā otrā iesniegumu pieņemšanas kārtā iesniegtajiem projektu iesniegumiem netika apstiprināts viss izsludinātais publiskais finansējums, tas tika pārceļts uz trešo projektu pieņemšanas kārtu, kur tika iesniegti 4 projektu iesniegumi ar publisko finansējumu EUR 160 872 apmērā. Kopumā 2013.gadā apstiprināti 9 starpvalstu sadarbības projekti ar publisko finansējumu EUR 269 709 apmērā. 2013.gadā realizēti vai daļēji realizēti tika 23 sadarbības projekti ar publisko finansējumu EUR 106 027 apmērā.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanu, 2013.gadā turpinājās pasākuma **„Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana”** aktivitāšu īstenošana. Atbalstu saņēma 39 VRG. 2012.gada beigās veiktās izmaiņas normatīvajos aktos, kas ļāva VRG šī pasākuma

aktivitātēm neizlietojamo finansējumu novirzīt vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai, izmantoja 37 VRG un kopumā vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai tika novirzīts publiskais finansējums EUR 1,68 milj. apmērā.

3.2. LAP 2.ass platību veida maksājumu pasākumi

Sākot ar 2008. gadu lauksaimniekiem tika dota iespēja pieteikties platību maksājumiem, kā arī iesniegt lauku bloku precizēšanas pieprasījumus, izmantojot Elektronisko pieteikšanās sistēmu (turpmāk - EPS), kas būtiski atviegloja un optimizēja pieteikšanās procesu. Šādu iespēju 2013. gadā izmantoja 11 463 lauksaimnieki, tai skaitā 7 954 pieteicās uz 2.ass platību maksājumiem vides lauku ainavas uzlabošanai. EPS priekšrocības:

- pieteikšanās maksājumiem, neizejot no mājas jebkurā pieņemamā laikā;
- nepieciešamo labojumu/papildinājumu veikšana un iesniegšana;
- brīdināšana par pieļautajām kļūdām, tādējādi tās ir savlaicīgi un ātri novēršamas;
- atgādinājumu saņemšana par iesnieguma iesniegšanas termiņa beigu tuvošanos;
- atvieglota platību maksājumu iesnieguma aizpildīšana, jo tiek nodrošināta datu kopēšana no iepriekšējā gada iesnieguma.;
- iespēja sekot līdzi platību maksājumu iesnieguma administrēšanas procesam un izmaiņām iesnieguma datos;
- pieeja korespondencei ar LAD (no LAD saņemtajām un uz LAD sūtītajām vēstulēm);
- pieeja informācijai par izmaksātajām atbalsta summām;
- pieeja iepriekšējo gadu iesniegumiem un kartēm;
- ātrāka iesnieguma noadministrēšana un atbalsta saņemšana.

EPS lietotāju skaits 2013.gadā salīdzinot ar 2008.gadu pieaudzis 15,2 reizes jeb no 753 līdz 11463 klientiem.

2013. gadā LAD turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu par 2012. gadā iesniegtajiem Lauku attīstības programmas 2007. – 2013. gadam (LAP 2007-2013) atbalsta pasākumiem, kā arī pieņēma kārtējā gada pieteikumus. 2013. gadā varēja pieteikties uz atbalstu sekojošos atbalsta pasākumos:

- Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas ((turpmāk – MLA);
- Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK (NATURA);
- Natura 2000 maksājumi meža īpašniekiem (NIM);
- Agrovide:
  - apakšpasākumā “Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” (BLA);
  - apakšpasākumā “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālājos” (BDUZ);
  - apakšpasākumā “Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana” (IDIV);
  - apakšpasākumā “Rugāju lauks ziemas periodā” (RLZP).

2013. gadā LAP 2007-2013 pasākuma Agrovide ietvaros jaunas saistības uzņemt nevarēja. Atbalsta pretendenti 2013. gadā nebija arī tiesīgi paplašināt 2012. gadā apstiprināto saistību platību. Atbalsta saņēmējiem, kam 2012. gads bija pēdējais saistību gads, bija tiesības par vienu gadu pagarināt saistību periodu par 2012. gadā apstiprināto saistību platību vai mazāku platību, neatmaksājot iepriekš saņemto atbalstu.

7. tabula. Platībatkarīgo LAP pasākumu iesniegumi

Pasākums	iesniegumu skaits	Apstiprinātie ha	iesniegumu skaits*	Apstiprinātie ha**
	2012.gadā		2013.gadā	
„Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas” (MLA)	41 848	1 063 323	40 534	1 065 689
„Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK” (NATURA)	6 142	59 174	5 971	57 286
„Natura 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” (NIM)	1 886	29 253	1 974	31 524
„Agrovide” apakšpasākumi:				
• “Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” (BLA)	3 440	184 493	3 386	175 928
• “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” (BDUZ)	4 386	36 457	4 117	34 287
• “Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” (LDGRS)	0	0	0	0
• “Buferjoslu ierīkošana” (BI)	0	0	0	0
• “Erozijas ierobežošana” (EI)	0	0	0	0
• “Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana” (IDIV)	244	2 474	226	2 306
• “Rugāju lauks ziemas periodā” (RLZP)	1 101	59 520	1 072	54 317

Avots: LAD

* Pieteikumi, kuri netika atsaukti vai noraidīti un kuru atbalstam pieteiktā platība bija lielāka vai vienāda ar 1 ha (minimālā platība atbalsta saņemšanai)

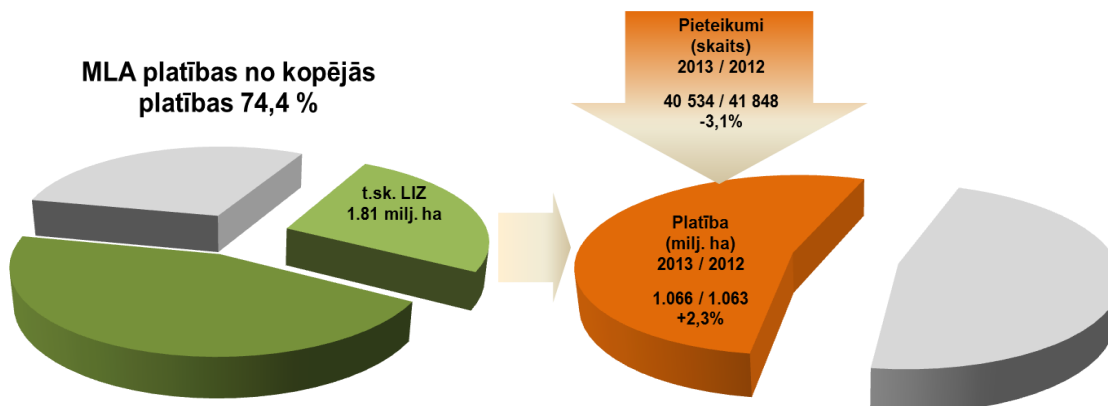
** Lauku kopplatība, kura kvalificējas atbalsta saņemšanai (lauks nav atsaukts vai noraidīts un tā platība lielāka par minimālo: 0,5 ha NIM vai 0,3 ha pārējiem atbalsta veidiem)

Nozīmīgākās LAD veiktās darbības, kas saistītas ar atbalsta pasākumu efektīvu īstenošanu:

- izstrādāti informatīvie materiāli lauksaimniekiem par atbalsta saņemšanas nosacījumiem, jauninājumiem un izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos;
- uzlaboti un precizēti atbalsta pasākumu administrēšanai nepieciešamie dokumenti (procedūras, instrukcijas, iesniegumu veidlapas u.c.);
- organizētas LAD Centrālā aparāta un RLP pārvalžu darbinieku apmācības;
- turpināta platību maksājumu iesniegumu skanēšana un kartogrāfiskā materiāla skanēšana un verificēšana, lai panāktu ātrāku iesnieguma datu ievadīšanu IAKS un nodrošinātu kvalitatīvāku administrēšanas procesu;
- veikta kartogrāfiskā materiāla digitalizācija lauku līmenī, un ieviestas ar to saistītās izmaiņas elektroniskajās sistēmās;
- veiktas izmaiņas IAKS sakarā ar izmaiņām Savstarpējās atbilstības prasībās un nosacījumos;
- LAD, veicot lauksaimniecībā izmantojamās zemes (turpmāk - LIZ) apsekošanu, saskaņā ar Ministru kabineta 13.07.2010. noteikumiem Nr. 635 "Kārtība, kādā apseko un nosaka neapstrādātās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platību un sniedz informāciju par to", vizuāli apsekoja visas 2. ass pasākumiem pieteiktās LIZ platības. Ja tika konstatēts, ka atbalstam ir deklarēta nekopta LIZ platība, tad tika piemērotas sankcijas;
- turpināts darbs pie EPS pilnveidošanas;
- veiktas atbalsta pretendentu apmācības darbam ar EPS.

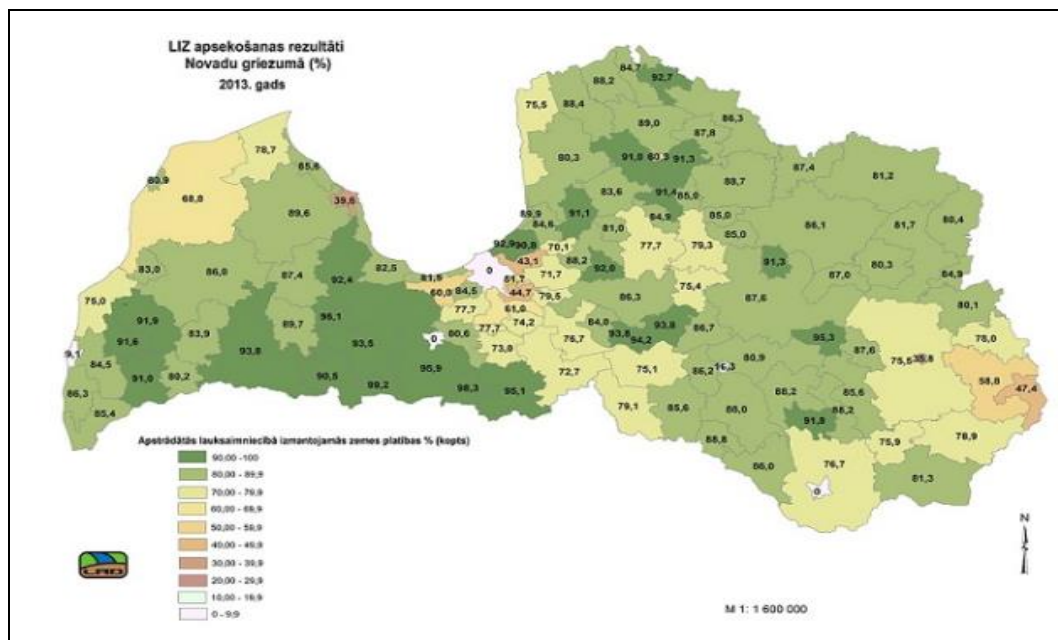
Pasākuma „Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)” (MLA) 2013.gadā atbalstam pieteicās 40 534 pretendenti, kas ir par 3,1% mazāk kā iepriekšējā gadā (41 848). Pieteikumi bija par 1065 689 ha lielu platību, kas ir par 2,3% vairāk (1 063 323) nekā 2012. gadā (2. attēls).

2.attēls. Pietiekšanās uz atbalstu LAP pasākumam „Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas” 2012. un 2013. gadā

Avots: ZM

Statistikas dati rāda, ka sējumu platības mazāk labvēlīgo apvidu zemēs ir būtiski palielinājušās, un to pieaugums bijis straujāks, nekā teritorijās ārpus MLA². Lielākā daļa no neizmantotās zemes atgriezta aprītē MLA teritorijās. 2013.gadā neizmantotās LIZ platības turpināja samazināties, par ko liecina LAD zemes vienību apsekojuma dati (3. attēls).

3.attēls. LIZ apsekošanas rezultāti - apstrādāta zeme 2013.gadā

Avots: LAD ĢIS dati³

² CSP Lauku saimniecību struktūras apsekojumi.

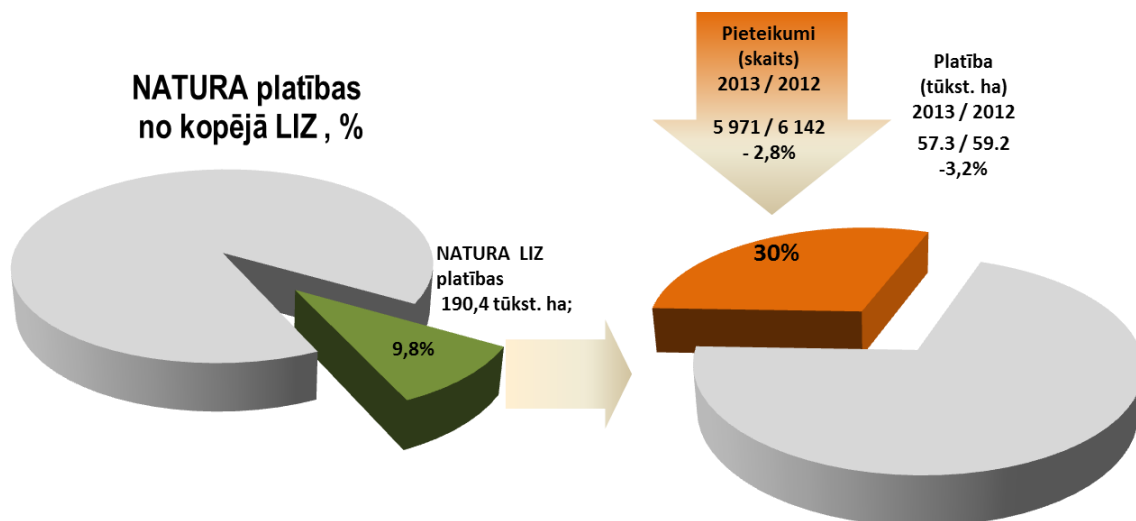
³ http://www.lad.gov.lv/files/zva_karte_2012_d512b.pdf

Tā kā MLA maksājumi skar visplašāko teritoriju salīdzinot ar citiem LAP finansētajiem platību maksājumiem, turklāt tie ir diferencēti atkarībā no teritorijas statusa (1., 2. un 3. kategorijas MLA teritorijas), ir pamats uzskatīt, ka lielākā ietekme lauksaimniecības zemju apsaimniekošanas sekmēšanā ir tieši MLA maksājumiem. MLA atbalsts, ņemot vērā atbalsta saņemšanas nosacījumus, ir sekmējis ne vien izmantoto platību pieaugumu, bet arī ganāmo mājlopu ganāmpulka palielināšanos atbalstāmajās teritorijās (īpaši gaļas liellopu un aitu), kā arī invazīvo augu apkarošanu.

Latvijas teritorijā lauksaimniecības nosacījumi (zemes kvalitāte, infrastruktūra, realizācijas iespējas u.c.) dažādās valsts vietās ir ļoti atšķirīgi, tādēļ kompensējošiem maksājumiem, kas palīdz izlīdzināt teritoriālās atšķirības, ir ļoti liela un iespējama pat izšķiroša nozīme, lai veicinātu lauksaimniecisko darbību valsts lielākajā daļā. Pašlaik neviens cits atbalsta veids to pietiekamā mērā nespēj aizvietot.

„Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK”

Pasākuma „Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK” ietvaros 2013. gadā tika atbalstītas 5 971 saimniecības (par 2,8% saimniecību mazāk kā 2012. gadā (6 142)) ar apstiprinātu kopējo lauksaimniecībā izmantojamās zemes platību 57 286 ha, kas ir par 3,2% mazāk (59 174) kā iepriekšējā gadā (4. attēls).

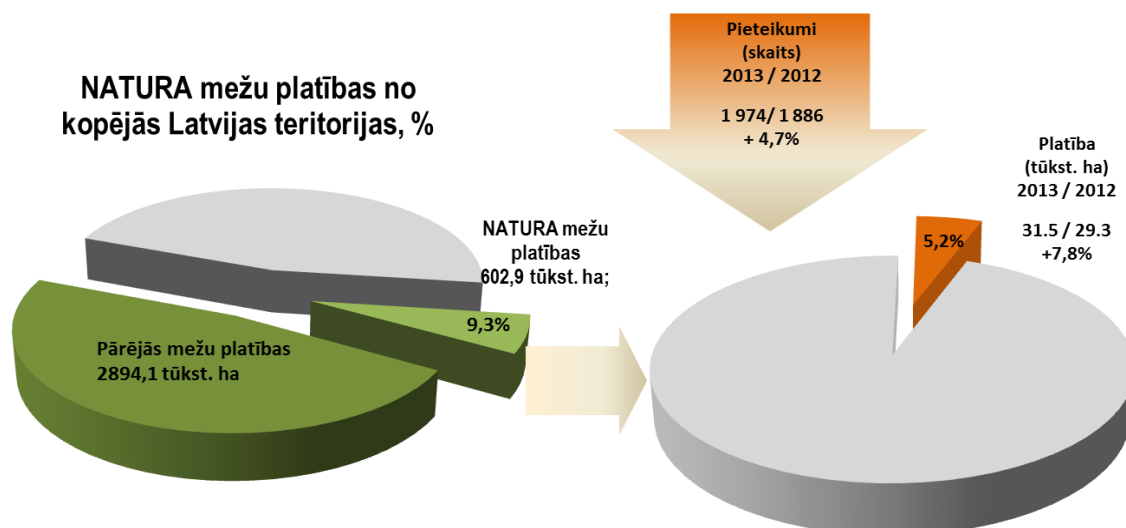

4. attēls. Pieteikšanās uz atbalstu LAP pasākumam „NATURA 2000 maksājumi” 2013. gadā pret 2012. gadu

Avots: ZM

Pasākuma „NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem, par aizliegto saimniecisko darbību)” ietvaros 2013. gadā turpināja palielināties NATURA 2000 maksājumu pretendentu skaits – tika sasniegts plānotais atbalstu saņēmušo meža īpašnieku skaits un arī atbalstītā platība NATURA 2000 teritorijā. 2013. gadā tika iesniegti 1 974 iesniegumi atbalsta saņemšanai, par 4,7% vairāk kā iepriekšējā gadā (1 886), un tajos ietvertā platība bija 31 524 hektāri – par 7,8% vairāk kā 2012. gadā (29 253).

Ņemot vērā to, ka kopš Lauku attīstības programmas izstrādes brīža ir palielinājušās NATURA 2000 teritoriju platības, paredzams, ka nākamajos gados atbalsta saņēmēju skaits un atbalstītā platība šajā pasākumā palielināsies.

5.attēls. Pieteikšanās uz atbalstu LAP pasākumam „NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem, par aizliedgto saimniecisko darbību)” 2012. un 2013.gadā

Avots: ZM

Pasākums „**Agrovides maksājumi**” ir viens no diviem lielākajiem 2.ass pasākumiem, kura īstenošanai atvēlētais sabiedriskais finansējums ir EUR 229 milj., kas ir 16,5% no LAP kopējā un 44,2% no 2.ass sabiedriskā finansējuma.

8. tabula. Pasākuma „Agrovides maksājumi” ietvaros 2012. un 2013. gadā īstenotie apakšpasākumi

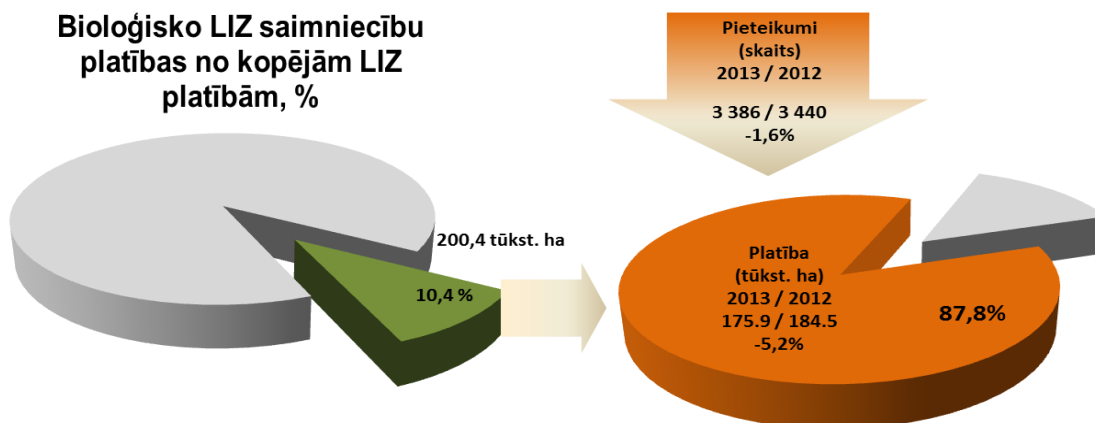
N.p.k.	Apakšpasākums	2012.gadā	2013.gadā
1.	“Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” (BLA)	✓	✓
2.	“Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālājos” (BDUZ)	✓	✓
3.	“Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” (LDGRS)		
4.	“Buferjoslu ierīkošana” (BI)		
5.	“Erozijas ierobežošana” (EI)		
6.	„Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana” (IDIV)	✓	✓
7.	“Rugāju lauks ziemas periodā” (RLZP)	✓	✓

Avots: ZM

Pasākuma „**Agrovides maksājumi**” apakšpasākumu BLA, BDUZ un IDIV ietvaros notiek veiksmīga zemes apsaimniekošana ar mērķi uzlabot bioloģisko daudzveidību, kas noris izmantojot videi draudzīgas saimniekošanas metodes.

Apakšpasākums „**Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība**”. Ar katru gadu pieaug BL sertificētās platības. Tā 2012.gadā atbalstam pieteiktās bioloģiski sertificēto saimniecību platības, salīdzinot ar 2010.gadu, ir palielinājušās par 24,5 tūkstoši ha. 2013.gadā tika saņemti 3 386 (3 440) pieteikumu BLA atbalstam uz 175 928 (184 493) tūkstošiem sertificēto BL hektāru, kas ir par 8,6 tūkstošiem hektāru mazāk kā iepriekšējā gadā.

Īstenojot BLA apakšpasākumu, kopumā ir atbalstīti 94,3% no kopējās sertificētās platības. Pasākuma atbalsts bijis ļoti nozīmīgs bioloģiskā saimniekošanas veida izaugsmei, ko pierāda straujā saimniecību skaita un apsaimniekoto platību palielināšanās kopš atbalsta uzsākšanas 2004.gadā – vairāk kā 10 reizes. Pašreizējās pasākuma aptvertās platības sasniedz aptuveni 10% no kopējās LIZ platības.

6.attēls. Pietiekšanās uz atbalstu LAP pasākuma „Agrovides maksājumi” apakšpasākumam „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” 2012. un 2013. gadā

Avots: ZM

Apakšpasākumā **“Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos”** 2009.gadā tika apsektas jaunas zālāju platības, un tā rezultātā BVZ platības palielinājās no 63 tūkst. ha līdz 68 tūkst. ha, bet kuras atbalstam varēja pieteikt tikai sākot ar 2010.gadu, kad saņemto atbalsta pieteikumu skaits 2010.gadā pieauga par 10%.

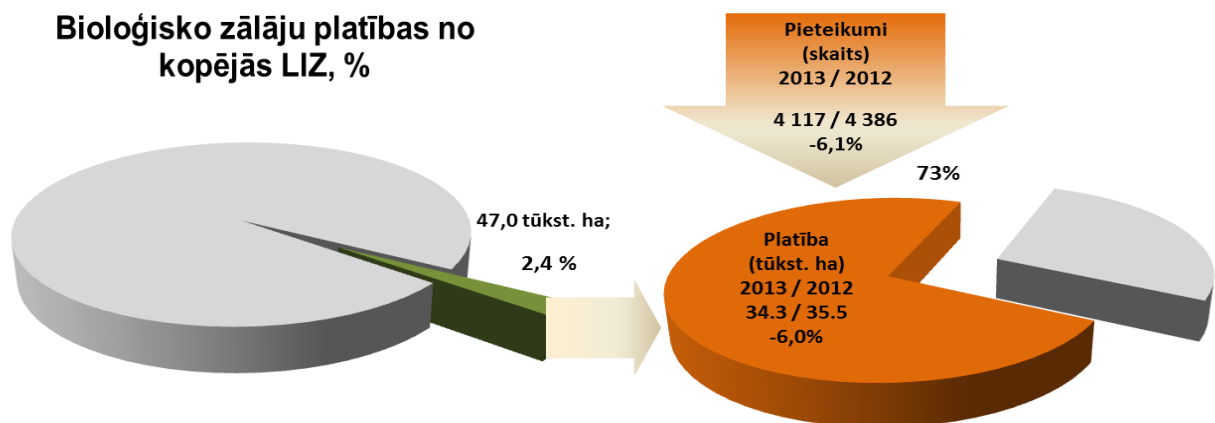
2013.gadā tika uzsākts darbs pie esošo bioloģiski vērtīgo zālāju novērtēšanas metodikas pilnveidošanas un izejas datu kvalitātes uzlabošanas. Tā rezultātā tika koriģēti arī LAD rīcībā esošie kartogrāfiskie materiāli, konstatējot, ka par atbalsttiesīgām platībām atzīstami vairs tikai 47 581 ha patstāvīgo pļavu un ganību, kas saskan ar Latvijas Dabas fonda sagatavoto „Ziņojumu Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā (Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu)”[1]

Kā viens no galvenajiem iemesliem bioloģiski vērtīgo zālāju statusa izmaiņām ir daudz precīzāku datu un zināšanu pieejamība, salīdzinot ar iepriekšējā ziņojuma laiku, kā arī izmaiņas mērījumu vai novērtējumu metodēs. Tikai 21% gadījumu attiecībā uz biotopu statusu un 12% gadījumu attiecībā uz sugu aizsardzības statusu kā izmaiņu cēlonis minētas tiešas izmaiņas dabā.

LAD 2013.gadā apstiprināja 4 117 iesniegumus, kas ir par 6% mazāk kā iepriekšējā gadā (4 386), un atbalsttiesīgo platību - 34 287 ha. Atbalsttiesīgās platības neliels samazinājums (6%) skaidrojams ar to, ka arī 2013.gadā, līdzīgi kā 2012.gadā, nevarēja uzņemt jaunas saistības, ne paplašināt esošās.

[1]Dabas aizsardzības pārvalde. *Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā, Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu* (Pieejams:

http://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/zinojumi_eiropas_komisijai/), 2013.

7.attēls. Pietiekšanās uz atbalstu LAP pasākuma „Agrovides maksājumi” apakšpasākumam “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” 2012.gadā un 2013.gadā

Avots: ZM

4. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam finansiālā īstenošana

9. tabula. LAP publiskā finansējuma maksājumi

Kods	Asis/pasākumi	2008.gadā	2009.gadā	2010.gadā	2011.gadā	2012.gadā	2013.gadā	Kumulatīvie maksājumi**
		EUR (euro kurss saskaņā ar Komisijas regulas (EK) 883/2006. 7.pantu)						
111	Arodapmācības un informācijas pasākumi	-	393 685	1 089	-	-	-	394 774
112	Atbalsts jauniem lauksaimniekiem		2 129 074	4 635 844	1 126 327	4 023 694	2 506 727	14 421 665
113	Priekšlaicīga pensionēšanās – tai skaitā pārejas posma izdevumi*	1 572 659	4 311 209	3 977 305	3 676 295	3 500 999	3 282 087	20 371 573
		1 572 659	4 311 209	3 977 305	3 676 295	3 500 999	3 282 087	20 371 573
114	Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	-	6 470	-	-	-	-	6 470
121	Lauku saimniecību modernizācija ⁴	26 277 287	29 769 181	52 848 189	69 135 922	91 518 622	59 032 362	328 632 059
122	Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	-	1 122 898	1 011 934	627 075	1 675 130	4 482 511	8 919 548
123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana ⁸	-	1 363 354	10 327 880	8 464 215	16 469 301	12 981 091	49 629 457
125	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	-	390 415	2 172 144	8 444 040	12 027 540	7 788 980	30 823 119
131	To standartu ievērošana, kas pamatojas uz Kopienas tiesību aktiem – tai skaitā pārejas posma izdevumi*	-	3 300 507	413 939	-	-	-	3 715 063
		-	3 300 507	413 939	-	-	-	3 715 063
141	Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija – tai skaitā pārejas posma izdevumi*	190 707	11 580 305	4 987 200	1 933 059	1 970 501	1 619 558	22 312 861
		190 707	9 425 134	2 966 000	-	-	-	12 581 841
142	Ražotāju grupas – tai skaitā pārejas posma izdevumi*	32 793	485 041	183 297	98 303	221 058	-	1 020 492
		32 793	482 691	181 750	98 303	-	-	795 537
1.ass kopā		28 073 445	54 852 139	80 558 821	93 505 235	131 406 844	91 693 314	480 247 079
212	Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās	60 273 950	40 044 341	50 196 444	37 107 029	34 608 145	39 084 600	262 043 307

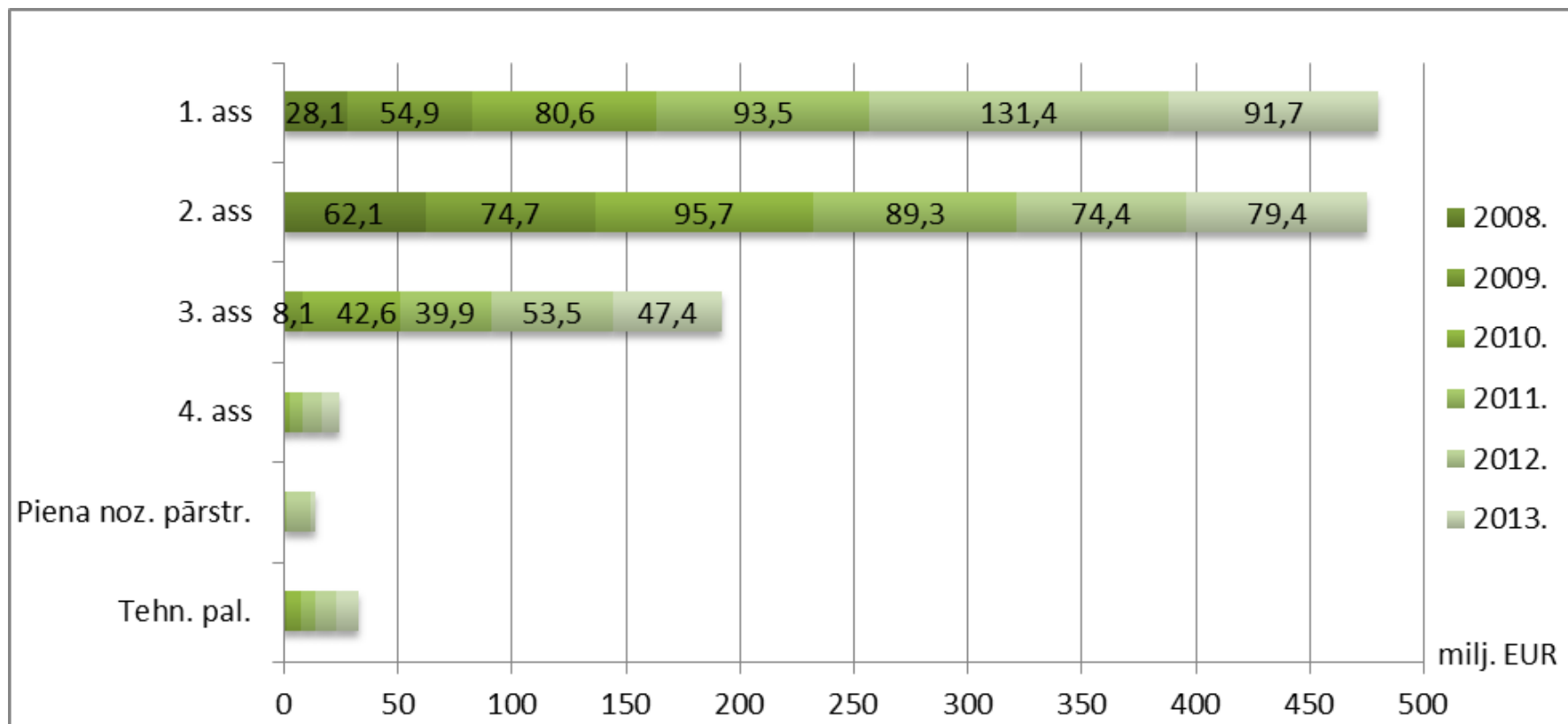
⁴ Ieskaitot izmaksāto finansējumu Kredītu fondam

	teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)							
213	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK	1 853 047	1 938 398	2 111 747	2 201 580	2 346 983	2 397 431	12 916 328
214	Agrovides maksājumi	-	30 319 495	37 715 771	42 577 398	32 562 263	32 941 522	177 412 747
	- tai skaitā pārejas posma izdevumi*	-	60 959	32 000	10 314	-	-	103 273
223	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	-	1 252 213	4 115 227	3 408 197	2 917 923	2 597 273	14 292 086
224	NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	-	898 779	1 155 769	1 332 777	1 560 208	1 679 059	6 681 830
226	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana	-	199 923	444 344	1 065 950	394 226	722 922	2 827 365
2. ass kopā		62 126 997	74 653 149	95 739 301	87 692 931	74 389 747	79 422 807	476 173 664
312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai ⁸	454 003	3 396 171	18 468 101	17 921 250	26 130 010	33 152 290	99 531 921
313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana ⁸	-	222 418	1 358 465	572 372	2 616 903	1 252 072	6 022 230
321	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	-	4 310 015	22 503 542	20 843 135	24 589 304	12 991 897	85 242 471
323	Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	147 940	254 968	514 039	156 639	0	1 073 587
3. ass kopā		454 003	8 076 544	42 585 076	39 850 796	53 492 857	47 396 259	191 870 208
411/413	Vietējās attīstības stratēģiju īstenošana. Konkurētspēja/Dzīves kvalitāte un dažādošana	-	-	1 905 379	5 439 938	6877901	7 401 980	21 625 249
421	Sadarbības projektu īstenošana	-	-	-	-	52 132	106 027	158 159
431	Vietējās rīcības grupas vadīšana, prasmju apgūšana un rosināšana teritorijā, kas minēta regulas 59.pantā	-	2 459	741 236	655 697	902 849	660 035	2 964 246
4. ass kopā		-	2 459	2 646 615	6 095 636	7 832 882	8 168 042	24 747 654
511	Tehniskā palīdzība	-	1 078 213	6 279 838	6 405 838	9 352 330	10 118 605	33 234 824
Kopsumma:		90 654 445	138 662 503	227 809 650	233 550 437	276 474 659	236 799 027	1 206 273 429
121	Lauku saimniecību modernizēšana	-	-	-	1 381 648	5103933	985 321	7 470 902
123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	-	-	-	189 853	5 411 755	571 072	6 172 680
Kopsumma:		-	-	-	1 571 500	10 515 688	1 556 393	13 643 581
Pavisam kopā:		90 654 445	138 662 503	227 809 650	235 121 937	286 990 347	238 355 420	1 219 917 010

Avots: ZM

*Saskaņā ar regulu (EK) Nr. 1320/2006

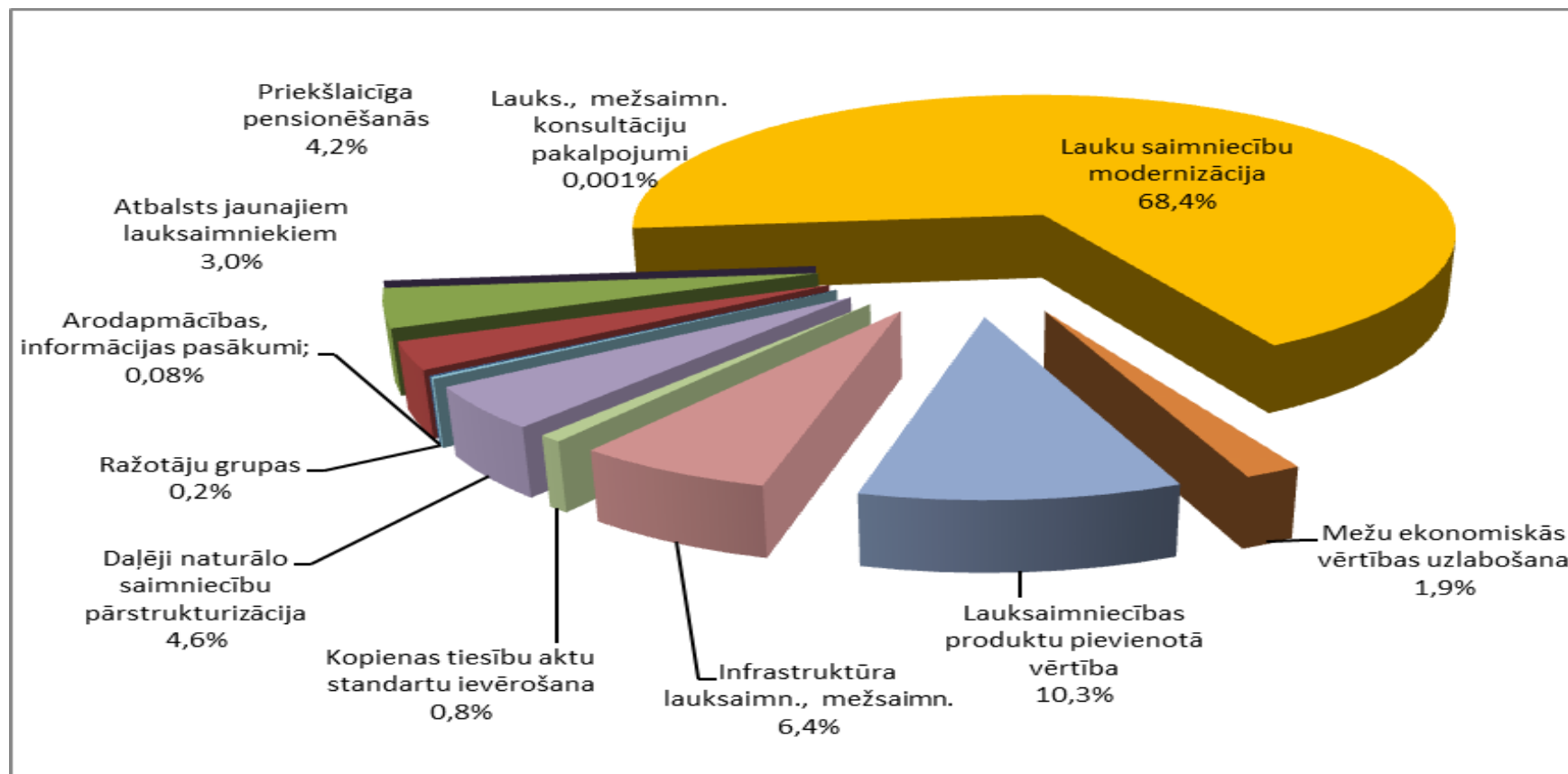
** ņemot vērā atgūtās summas

8.attēls. 2008.-2013.gadā veiktie LAP publiskie maksājumi sadalījumā pa asīm

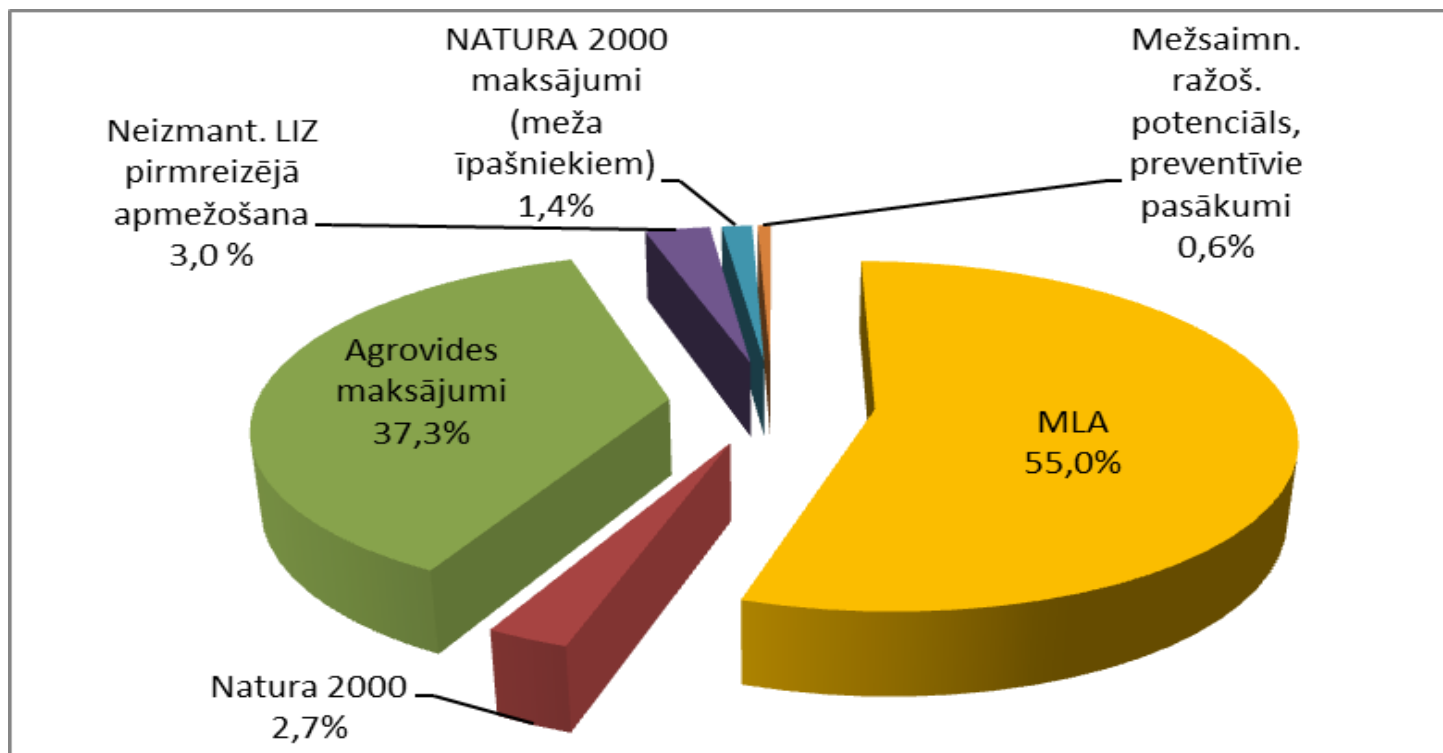
Avots:ZM

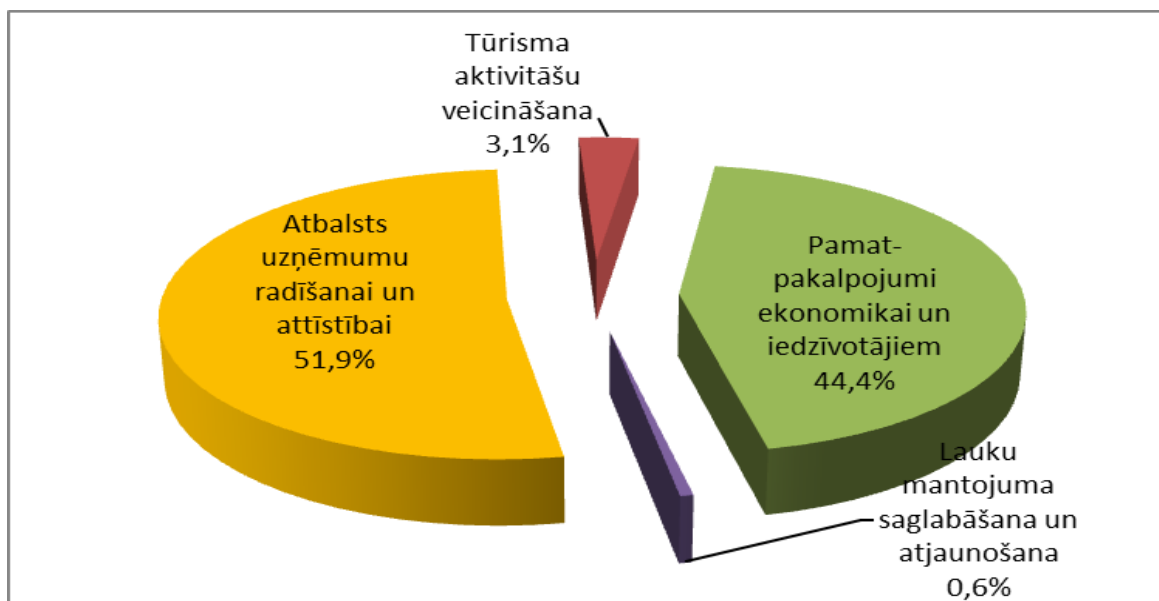
9.attēls. 2008.-2013.gadā veikto LAP publisko maksājumu sadalījums 1.ass ietvaros

Avots:ZM

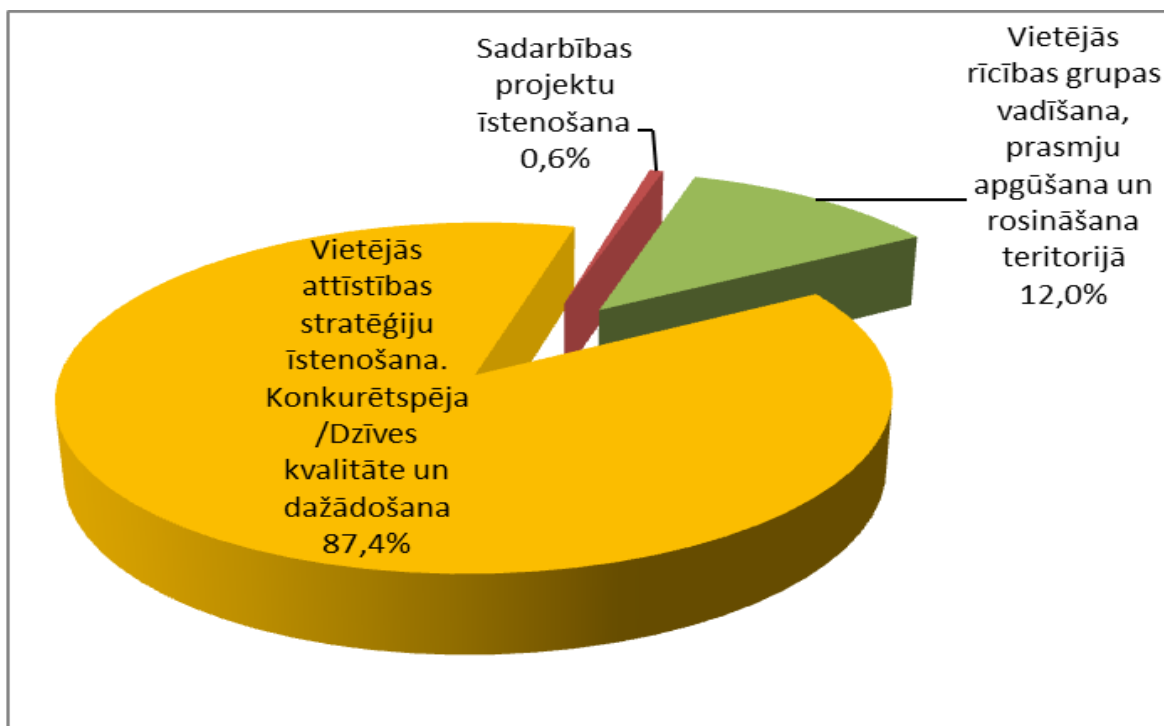
10.attēls. 2008.-2013.gadā veikto LAP publisko maksājumu sadalījums 2.ass ietvaros

Avots:ZM

11.attēls. 2008.-2013.gadā veikto LAP publisko maksājumu sadalījums 3.ass ietvaros

Avots:ZM

12.attēls. 2008.-2013.gadā veikto LAP publisko maksājumu sadalījums 4.ass ietvaros

Avots:ZM

Vislielākais izmaksātais publiskais finansējums 2013.gadā bija šādos pasākumos:

- „Lauku saimniecību modernizācija” – pasākuma ietvaros atbalsta pretendentiem ir izmaksāts publiskais finansējums EUR 59 milj. apmērā (24,8% no visiem 2013.gadā veiktajiem LAP maksājumiem).
- „Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)” – pasākuma ietvaros atbalsta pretendentiem ir izmaksāts publiskais finansējums EUR 39 milj. apmērā (16,4% no visiem 2013.gadā veiktajiem LAP maksājumiem).
- „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” – šī pasākuma ietvaros ir izmaksāti 33,2 milj. jeb 13,9% no kopējiem maksājumiem.
- „Agrovīdes maksājumi” - pasākuma ietvaros atbalsta pretendentiem ir izmaksāts publiskais finansējums gandrīz EUR 33 milj. apmērā (13,8% no visiem 2013.gadā veiktajiem LAP maksājumiem).

Kredītu Fonds

Kopš 2010.gada VAS „Lauku attīstības fonds” (turpmāk - Fonds), ZM un LAD, administrējot ELFLA finansējumu, ievieš LAP pasākumu „Kredītu fonds”.

Pasākuma administrēšana notiek saskaņā ar 2010.gada 20.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.664 „Kārtība, kādā tiek administrēts un uzraudzīts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai, izveidojot kredītu fondu”.

Kredītu fonda izveides mērķis ir veicināt kredītresursu pieejamību lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības attīstības investīciju projektiem ar samazinātu procentu likmi. Pasākumā ietvaros uzņēmēji var saņemt aizdevumus Lauku attīstības pasākumu projektu ieviešanai.

Atbalsta mērķis ir nodrošināt pieejamību aizdevumiem ar samazinātu procenta likmi (0,5 procenti gadā no aizdevuma summas pluss bankas uzcenojums). Aizdevumu var izsniegt gan latos (līdz 2013.gada 31.decembrim), gan eiro. Maksimālais aizdevuma termiņš ir 15 gadi.

Kredītu fonda finanšu līdzekļu pārvaldītājs ir Fonds, kas aizdevumus atbalsta pretendentiem izsniedz ar Banku, kurām ir noslēgts Sadarbības līgums ar Fondu par Kredīta fonda līdzekļu izmantošanu, palīdzību. Kredītu fonds tika ieviests 2010.gadā četros LAP pasākumos LAD Fonda pirmajā darbības gadā ir piešķīris Fondam publisko finansējumu 37,28 milj. apmērā. (10.tabula).

10.tabula Piešķirtais finansējums Kredītu Fonda ietvaros 2010. gadā

Ass	Kods	Pasākuma nosaukums	Summa, EUR*
1	121	Lauku saimniecību modernizācija	19 955 012
1	123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	7 811 832
3	312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	8 590 636
3	313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	926 376
KOPĀ			37 283 856

Avots: LAD

*1 EUR = 0,7087 LVL

11.tabula VAS „Lauku attīstības fonds” Kredīta fonda ietvaros atvērtais/izmaksātais finansējums**

Ass	Kods	Pasākuma nosaukums	Atvērts finansējums, EUR	Izmaksātais finansējums, EUR	Atvērts finansējums, EUR	Izmaksātais finansējums, EUR	Atvērts finansējums, EUR	Izmaksātais finansējums, EUR
			2011.		2012.		2013.	
1	121	Lauku saimniecību modernizācija	20 122 420	13 406 498	6 715 922	6 715 922	0	0
1	123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	7 877 367	7 877 370	0	0	0	0
3	312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	8 662 705	0	1 422 872	0	0	0
3	313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	934 148	244 925	0	0	689 223	0
KOPĀ			37 596 640	21 528 793	8 138 794	6 715 922	689 223	0

Avots: LAF

** saskaņā ar Latvijas Bankas kursu 1 EUR = 0,702804 LVL

Iesniegtie, apstiprinātie un noraidītie projekti

Pavisam 2013. gadā tika iesniegti 6 649 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 175.3 milj. EUR, savukārt apstiprināti – 5 510 projekti par 187,7 milj. EUR (skatīt 16.. tabulu). Noraidīti tika 970 projekti par kopējo publiskā finansējuma summu 30,3 milj. EUR. Visvairāk projekti tika noraidīti pasākumos „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” un „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” (501 projekts), un pasākumā „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” (314 projekti) (12.un 13. tabula).

12. tabula. Iesniegto projektu skaits un finansējums dalījumā pa LAP pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Projektu skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2012	2013	2007-2013	2012	2013	2007-2013*
Arodapmācības un informācijas pasākumi	-	50	59	-	203 465	630 593
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	-	-	522	-	-	19 445 116
Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	-	-	36	-	-	6 429
Lauku saimniecību modernizācija	549	436	9512	29 073 486	23 439 676	504 147 150
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	2554	3705	8591	5 428 908	6 728 025	16 191 212
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	63	16	352	31 600 672	7 764 874	114 149 437
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	-	310	748	-	27 938 968	63 819 485

Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	133	-	2270	997 500	-	16 968 148
Ražotāju grupas	7	9	27	218 957	352 964	571 921
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	-	-	1537	-	-	20 068 631
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	45	57	388	2 278 186	1 930 686	7 451 145
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	1 545	120	3065	98 224 196	1 447 665	290 695 671
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	-	148	478		6 193 736	26 247 660
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	24	-	1214	789 107	-	119 919 654
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	27	39		3 884 839	5 656 466
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	1463	1767	6027	12 252 497	16 546 202	56 759 115
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās	36	4	48	1 320 086	160 872	1 547 350
Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana		-	39	-	-	4 578 205
Kopā:	6419	6649	34952	182 183 595	96 591 972	1 268 853 388

Avots: LAD

*1 EUR = 0,702804 LVL

Salīdzinoši 2012. gadā tika iesniegti 6419 projekti par kopējo publisko izmaksu summu EUR 182,1 milj., savukārt apstiprināti – 5922 projekti par EUR 182,4 milj. (12.un 13. tabula).

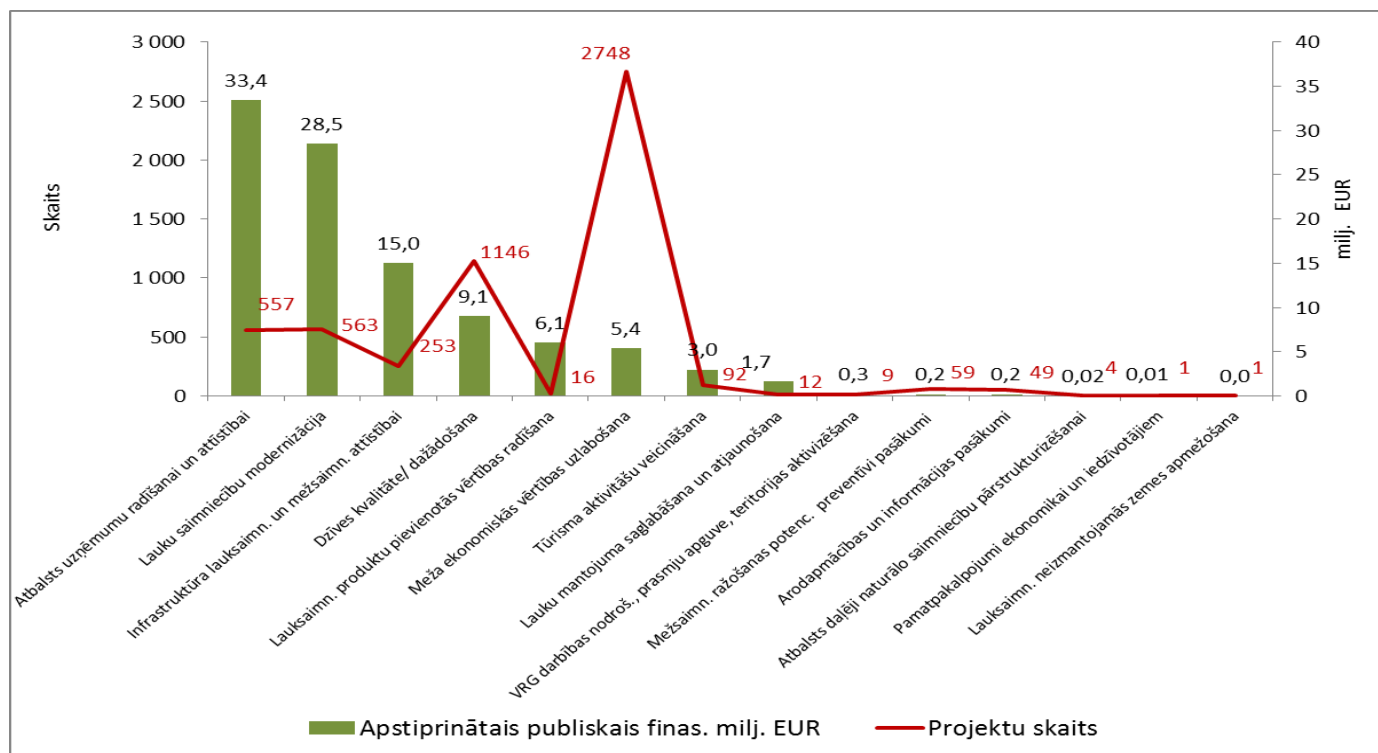
13.tabula. Apstiprināto projektu skaits un finansējums dalījumā pa pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Projektu skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2012	2013	2007-2013	2012	2013	2007-2013*
Arodapmācības un informācijas pasākumi	-	49	55	-	182 730	580 214
Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem	179		413	6 570 610		23 575 174
Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	-	0	36	-		6 516
Lauku saimniecību modernizācija	1 822	563	8335	88 584 327	28 481 586	476 608 545
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	2 194	2748	7193	4 809 819	5 390 924	13 790 190
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	71	16	292	23 148 416	6 056 329	95 580 989
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	81	253	674	4 037 070	15 014 396	54 098 899
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	143	4	1466	733 521	18 000	23 469 883

Ražotāju grupas	7	-	18	218 957	-	955 637
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	1	1	1344	6 948	5 664	17 521 023
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	43	59	378	1 928 894	190 827	4 917 974
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	481	557	1716	36 007 346	33 435 231	157 816 876
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	-	92	299	-	2 976 507	10 579 589
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	120	1	1120	9 577 169	12 508	98 755 814
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	12	22	-	1 664 364	2 760 804
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	764	1146	3588	6 369 425	9 051 141	33 576 634
VRG darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana	-	9	48	-	269 709	4 919 230
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG ES dalībvalstu teritorijās	16		16	430 807		430 807
Kopā:	5 922	5 510	27 013	182 423 309	102 749 916	1 019 944 798

Avots: LAD

* 1 EUR = 0,702804 LVL

13.attēls. LAP pasākumu apstiprinātais publiskais finansējums miljonos EUR un apstiprināto pieteikumu skaits 2013.gadā

Avots: ZM

Apskatot apstiprinātā publiskā finansējuma struktūru projekta veida pasākumu ietvaros, secināms, ka 2013.gadā finansiāli apjomīgākie pasākumi bija (13.attēls):

- „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” ar apstiprināto publisko finansējumu EUR 33,4 milj. jeb 32,5% no kopā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma;
- „Lauku saimniecību modernizācija” - apstiprinātais publiskais finansējums EUR 28,5 milj. , kas ir 27,7% no kopā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma;
- „Infrastruktūra lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstībai” ar apstiprināto publisko finansējumu EUR 15,0 milj. jeb 14,6% no kopā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma
- Dzīves kvalitātes uzlabošana/dažādošana ” ar apstiprināto publisko finansējumu EUR 9,1 milj. jeb 8,8% no kopā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma;
- „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšanai” apstiprinātais publiskais finansējums bija EUR 6,1 milj. jeb 5,9% no kopā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma;
- „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” apstiprinātais publiskais finansējums EUR 5,4 milj. , kas ir 5,2% no kopā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma;

Savukārt vislielākais apstiprināto projektu iesniegumu skaits 2013.gadā bija šādos pasākumos:

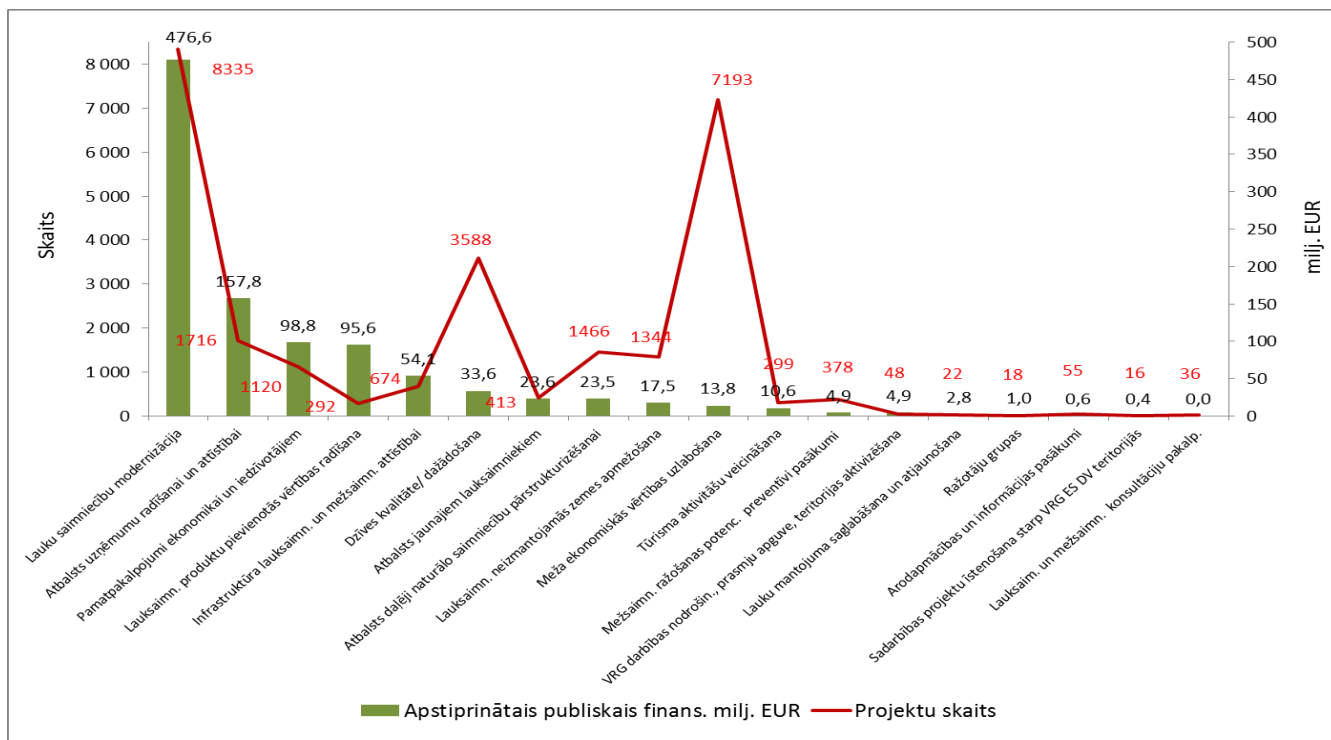
- Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana ar 2 748 apstiprinātajiem projektiem jeb 49,9% no kopējā 2013. gadā apstiprināto projektu skaita (līdzīgi kā 2012. gadā) ;
- „Dzīves kvalitātes uzlabošana/dažādošana ” - apstiprinātais pieteikumu skaits 1 146 projekti, kas ir 20,8% no apstiprinātajiem projektiem;
- „Lauku saimniecību modernizācija” - apstiprinātais pieteikumu skaits 563 projekti, kas ir 10,2% no apstiprinātajiem projektiem;
- „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” - apstiprinātais pieteikumu skaits 557 projekti jeb 10,1% no kopā 2012.gadā apstiprinātajiem projektiem.
- „Infrastruktūra lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstībai” ar 253 apstiprinātajiem projektiem jeb 4,6% no kopējā 2013. gadā apstiprināto projektu skaita

Tā kā 2013.gadā, salīdzinot ar 2012.gadu, apstiprināto projektu skaits ir tikai nedaudz samazinājies (par 7%), toties apstiprinātā finansējuma apjoms ir samazinājies ievērojami – par 43,7%, tad arī vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms ir samazinājies no EUR 31 tūkstoši līdz EUR 18,6 tūkstotim 2013.gadā (2011.gadā projekta vidējais lielums bija EUR 55 tūkst.).

Vērtējot apstiprinātā publiskā finansējuma struktūru un apstiprināto projektu iesniegumu skaitu, apjomīgākie projekti apstiprinātā finansējuma ziņā ir šādos pasākumos:

- „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” (vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms ir EUR 379 tūkstoši);
- „Lauku mantojuma atjaunošana” (vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms ir EUR 138 tūkstoši);
- „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” (vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms ir EUR 60 tūkstoši);
- Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības attīstību un pielāgošanu (vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms ir EUR 59 tūkstoši);
- „Lauku saimniecību modernizācija” (vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms ir EUR 51 tūkstotis);

14. attēls. LAP pasākumu apstiprinātais publiskais finansējums miljonos EUR un apstiprināto pieteikumu skaits kumulatīvi no 2007. – 2013.gadam

Avots: ZM

Vērtējot kumulatīvos rādītājus periodā no 2007.- 2013.gada, situācija ir nedaudz atšķirīga, finansiāli apjomīgākie pasākumi ir bijuši (14.attēls):

- „Lauku saimniecību modernizācija” – apstiprinātais publiskais finansējums EUR 476,6 milj., kas ir 46,7% no kopējā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma (ievērojami pārsniedzot pārējo pasākumu apstiprināto finansējuma apjomu) un arī ar kopējo lielāko apstiprināto projektu skaitu 8 335;
- „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” - apstiprinātais publiskais finansējums EUR 157,8 milj. jeb 15,5% no kopējā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma, apstiprināto projektu skaits – 1 716;
- „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” ar apstiprināto publisko finansējumu EUR 98,8 milj., kas ir 9,7% no kopējā publiskā finansējuma, apstiprināto projektu skaits – 1 120;
- „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” (lielākais vidējais viena apstiprinātā projekta apjoms periodā – EUR 327,3 tūkstoši) - apstiprinātais publiskais finansējums EUR 95,6 milj. jeb 9,4% no kopējā pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma, apstiprināto projektu skaits – 292;

14. tabula. Noraidīto projektu skaits un finansējums dalījumā pa pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2012	2013	2007-2013	2012	2013	2007-2013
Arodapmācības un informācijas pakalpojumi	-	1	1	-	8666	8 666
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	34	1	72	1 224 132	40 000	2 637 586
Lauku saimniecību modernizācija	72	48	845	5 112 861	4 239 082	48 575 554
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	5	21	46	27 711	70 053	132 350

Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	13	2	33	6 765 649	1 139 262	10 597 760
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	7	24	35	461 942	1 467 900	2 276 150
Atbalsts daļēji naturālajām saimniecībām	60	1	711	450 000	4 500	5 329 500
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	1	-	110	7 412	-	1 083 842
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	279	314	1 220	23 560 327	19 800 734	97 331 859
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	2	50	158	154 327	2 567 041	10 947 188
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	5	-	41	103 107	-	3 393 569
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	6	7	-	992 723	1 191 925
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	560	501	1818	5 706 264	5 255 620	9 254 542
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG ES dalībvalstu teritorijās	8	1	9	429 894	16 178	446 072
Kopā:	1 046	970	5 106	38 297 362	35 601 759	193 206 563

Avots: LAD

Galvenais projektu noraidīšanas iemesls pasākumos „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” un „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” ir finansējuma trūkums, kas saistīts ar pasākuma specifiku konkrēti sadalot finansējumu dažādām rīcībām.

Galvenie projektu noraidījuma iemesli pārējos pasākumos:

- pretendenta neatbilstība atbalsta saņemšanas nosacījumiem;
- projekta ietvaros paredzēto aktivitāšu neatbilstība atbalsta saņemšanas nosacījumiem;
- drošu finanšu vadības principu neievērošana;
- iepirkuma procedūras nosacījumu neievērošana;
- dzīvotspējas kritēriju neizpilde.

2013. gadā tika lauzts 561 līgums par kopējo publiskā finansējuma summu 34.0 milj. EUR. Visvairāk līgumi tika lauzti pasākumā „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” (195) un pasākumā „Lauku saimniecību modernizācija” (91) – skat. 15. tabulu. Galvenie līgumu laušanas iemesli:

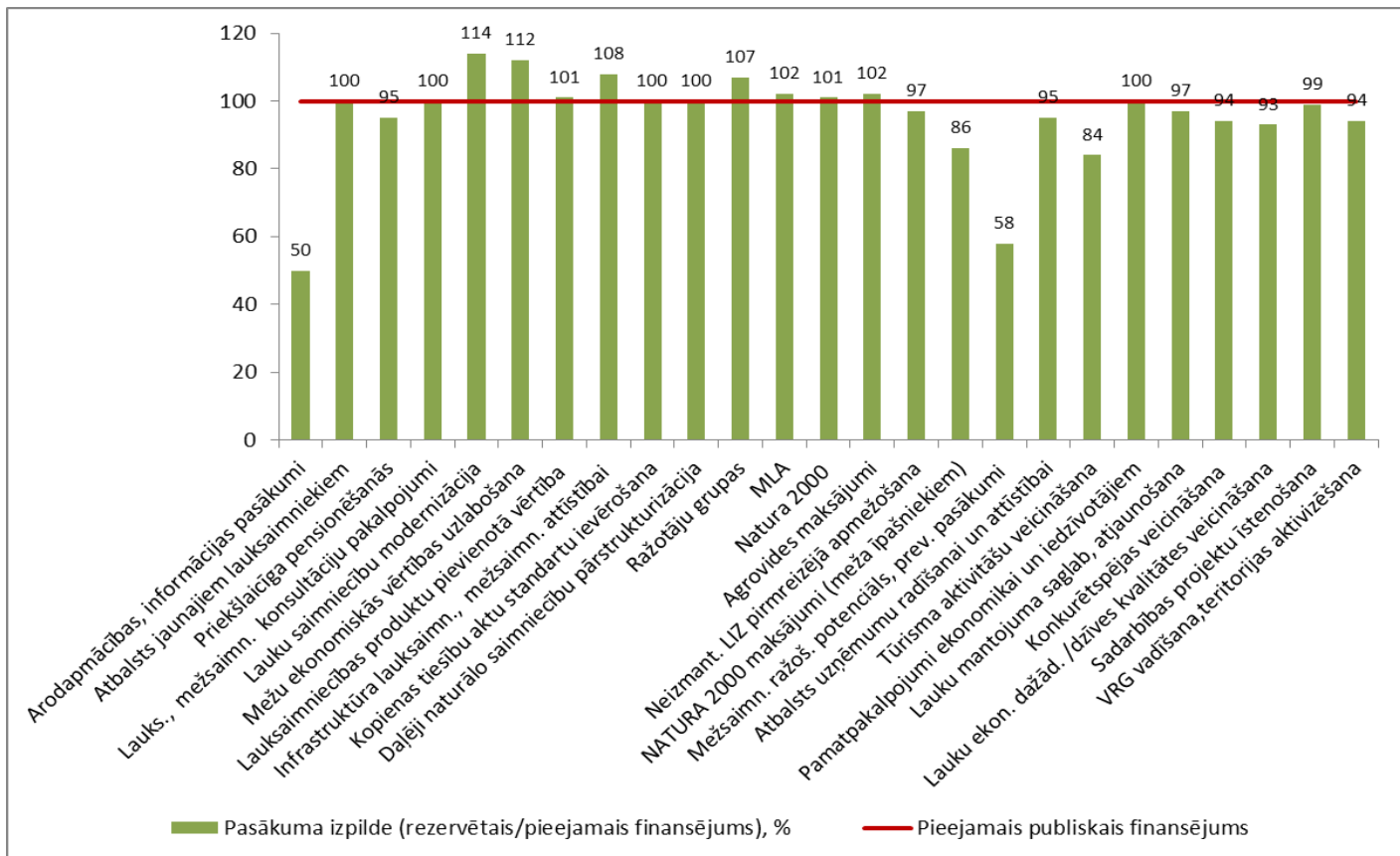
- nepietiekams finansējums projekta īstenošanai;
- neiekļaušanās termiņos;
- pasākuma nosacījumu neizpilde;
- pašvaldībām pēc iepirkuma veikšanas būtiski pieaug projekta realizācijas izmaksas.

15. tabula. Lauzto līgumu skaits un finansējums dalījumā pa pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2012	2013	2007-2013	2012	2013	2007-2013
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	6	5	25	185 258	194 043	870 058
Lauku saimniecību modernizācija	165	91	669	12 749 285	6 949 464	46 025 414
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	22	46	131	35 615	81 767	195 090
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	16	13	44	5 217 908	7 108 834	14 904 966
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	12	11	30	1 233 394	435 888	1 900 981
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	35	74	144	264 553	552 000	1 081 106
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	28	34	106	249 728	288 646	987 421
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	8	4	17	36 880	1 747 344	1 804 092
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	77	195	434	6 519 110	15 305 129	53 249 386
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	19	15	71	1 159 901	720 304	3 818 532
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana		1	1		149 244	149 244
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	9	0	136	663 386		15 050 118
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	20	72	123	151 595	484 233	904 566
Kopā:	417	561	1931	28 466 613	34 016 896	140 940 974

Avots: LAD

Laika periodā no 2007.-2013.gadam LAP pasākumu apguve ir tuvojās noslēgumam, ~92% no pasākumiem apguve ir virs 80%, turklāt 13 pasākumos (52% no kopējiem pasākumiem) pieejamais finansējums ir apgūts simtprocentīgi, kā arī uzņemtas virsstaistības. Tikai divos pasākumos apguve ir zemāka par 60%, t.i., „Arodapmācības un informatīvie pasākumi” (50%), kur pēc ilgāka pārtraukuma 2013.gadā izsludināta 2.projektu iesniegšanas kārtā, un „Mežsaimniecības ražošana potenciāla uzlabošana un preventīvie pasākumi” (58%).

15. attēls. LAP pasākumu apguve uz 2013.gada 31.decembri.

Avots: ZM

Visvairāk apstiprinātie projektu veida pasākumi (kopā ar uzņemtajām virrssaistībām) šajā programmēšanas periodā uz 2013.gada 31.decembri bija:

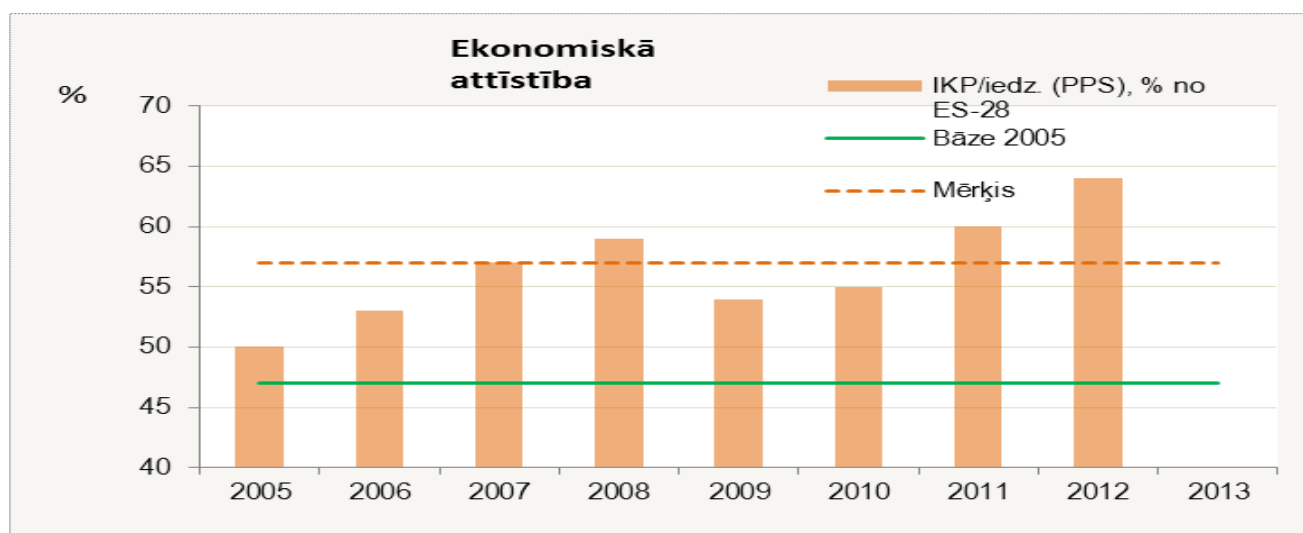
- „Lauku saimniecību modernizācija” 2013.gada beigās ar 114% uzņemtajām saistības no pieejamā publiskā finansējuma;
- „Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana”– 2013.gada beigās uzņemtās saistības no pieejamā publiskā finansējuma sasniedza 112%;
- „Infrastruktūra lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstībai”– 2013.gada beigās uzņemtās saistības no pieejamā publiskā finansējuma - 108%.
- „Ražotāju grupas”– 2013.gada beigās uzņemtās saistības no pieejamā publiskā finansējuma - 108%.

5. LAP sasniegumi un rezultāti attiecībā pret Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plānā noteiktajiem rādītājiem

Lai raksturotu Lauku attīstības programmas darbības sasniegumus, būtiski ir apzināt tās ietekmi uz tautsaimniecībai nozīmīgiem rādītājiem. Šādi rādītāji ir iekļauti Lauku attīstības stratēģijas plānā 2007-2013.gadam (69.lpp tabula „Latvijas lauku attīstību raksturojošie indikatori 2007.- 2013.gadam” <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3076>)

Izvērtējot rādītāju vērtības varam secināt, ka LAP 2007-2013 ietekme uz atsevišķiem rādītājiem ir neliela, lielāku ietekmi uz rādītājiem atstājis ievērojams kritums ekonomikā. Tomēr pēdējos gados ir vērojama pozitīva tendence ekonomikas stāvokļa uzlabošanās. Visvairāk tas atspoguļojas rādītāju grupā „Vispārīgie rādītāji”, kur palielinājies IKP uz iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta (% no ES 28) un nodarbināto skaita rādītājs. LAP 2007-2013 ietekme uz šo rādītāju grupu ir salīdzinoši neliela.

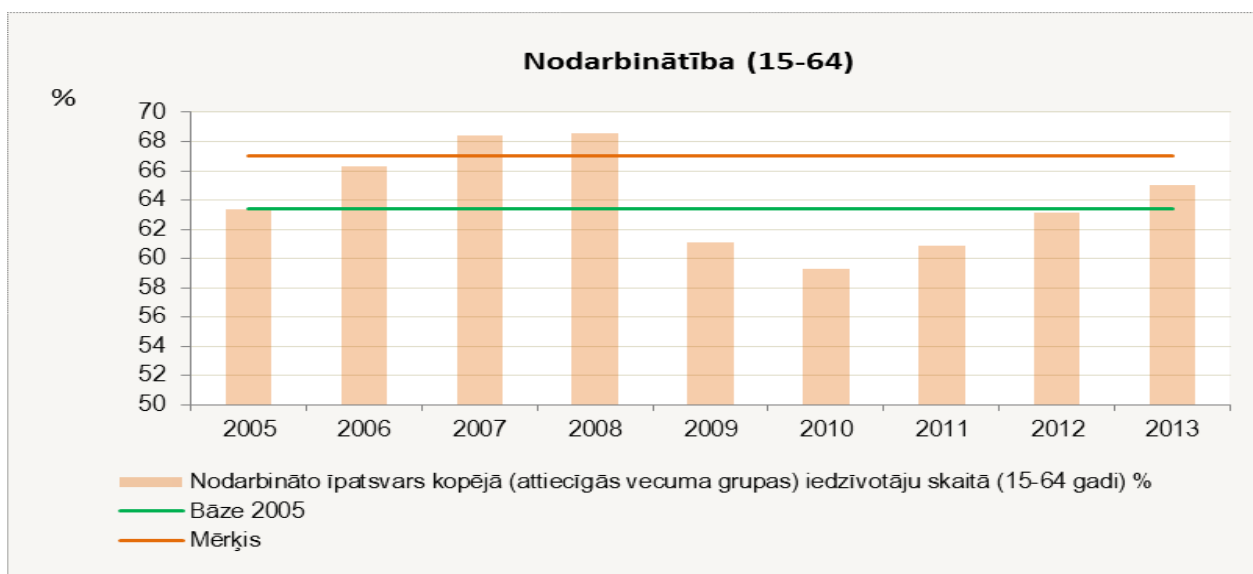
Rādītājs „Ekonomiskā attīstība”, kurš tiek mērīts kā „IKP uz iedzīvotāju (PPS), % no ES-28” 2008.gadā sasniedza plānotos izaugsmes mērķi, tomēr iepriekš minētais ekonomikas kritums ievērojami samazināja rādītāja vērtību 2009. un 2010.gadā. Tomēr jau 2011.gadā iezīmējās pozitīva ekonomiskās attīstības tendence, un minētais rādītājs pārsniedza plānoto līmeni arī 2012. gadā. Dati par 2013. gadu uz ziņojuma sagatavošanas brīdi vēl nebija pieejami (16.attēls).

16.attēls: IKP uz vienu iedzīvotāju pirktspējas paritātes standartā (PPS)

Avots: ZM pēc CSP datiem

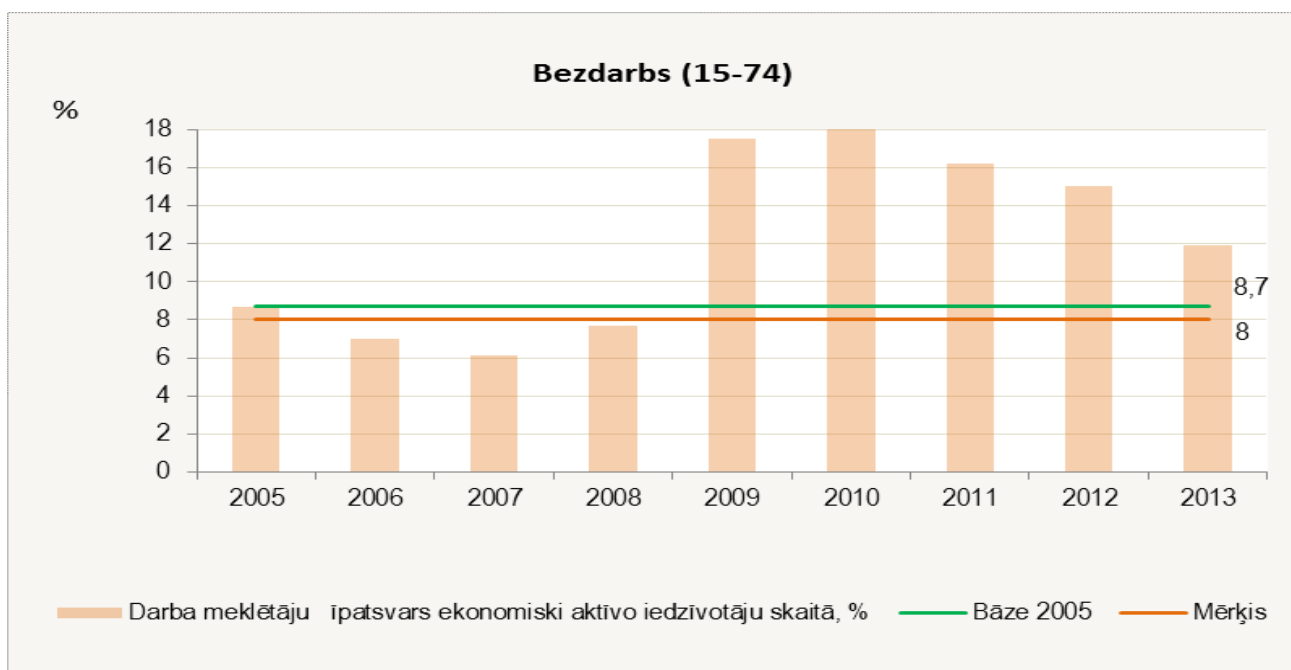
Nodarbinātības rādītāji 2007-2008.gados sasniedza definēto mērķa līmeni (67%) nodarbināto īpatsvaru kopējā iedzīvotāju skaitā, savukārt 2009.gadā ir krass nodarbinātības rādītāju kritums un tas joprojām saglabājas arī 2011. un 2012.gadā, kas ir jau minētās ekonomiskās krīzes rezultāts. Tomēr jau 2013. gadā ir vērojami uzlabojumi – nodarbinātība pieaug un vērojama tendence sasniegt pirmskrīzes rādītājus. Jāatzīmē, ka LAP pasākumos nav efektīvu instrumentu, lai uzlabot šo rādītāju valsts mērogā.

17.attēls: Nodarbināto īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā (15-64 gadi), %

Avots: ZM pēc CSP datiem

Arī bezdarba rādītājiem ir līdzīga tendence. Periodā no 2006. līdz 2008.gadam rādītāji bija būtiski zem plānotā bezdarba līmeņa, tomēr 2009.gads uzrādīja krasi pretēju tendenci un joprojām, arī 2013.gadā bezdarba līmenis saglabājās augstā līmenī.

18.attēls: Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā, %

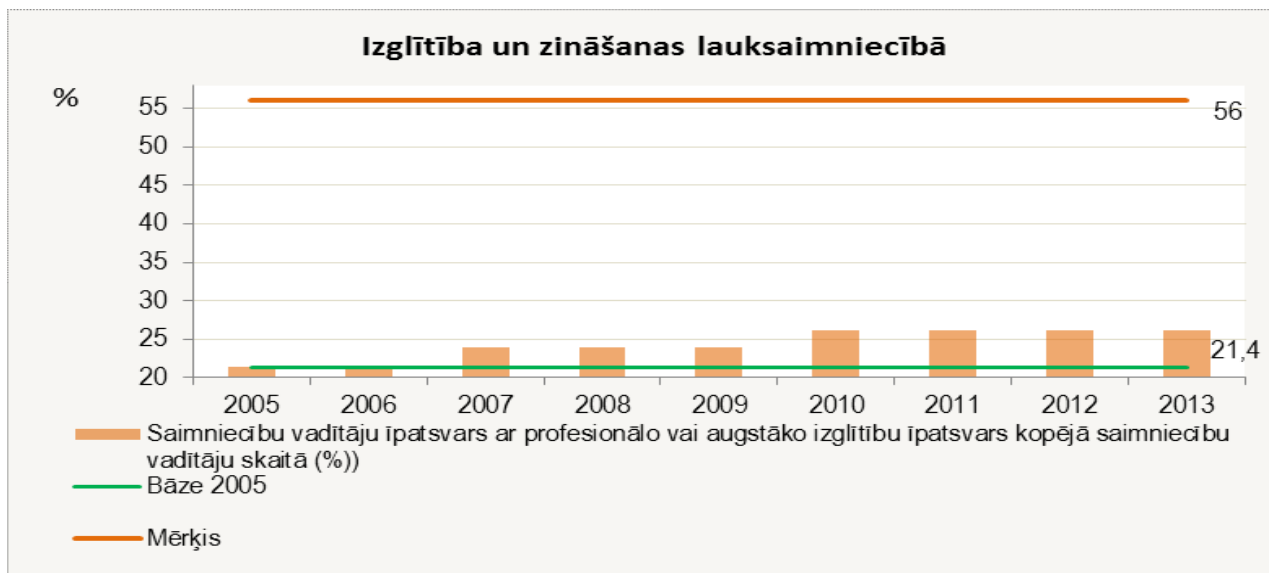
Avots: ZM pēc CSP datiem

1.ass „LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽSAIMNIECĪBAS NOZARES KONKURĒTSPĒJAS UZLABOŠANA” ietvaros īstenoto pasākumu sasniegumi tiek raksturoti ar rādītājiem:

- Izglītība un zināšanas lauksaimniecībā;
- Darba ražīgums (produktivitāte) lauksaimniecībā;

- Darba ražīgums (produktivitāte) pārtikas nozarē;
- Darba ražīgums (produktivitāte) meža nozarē.

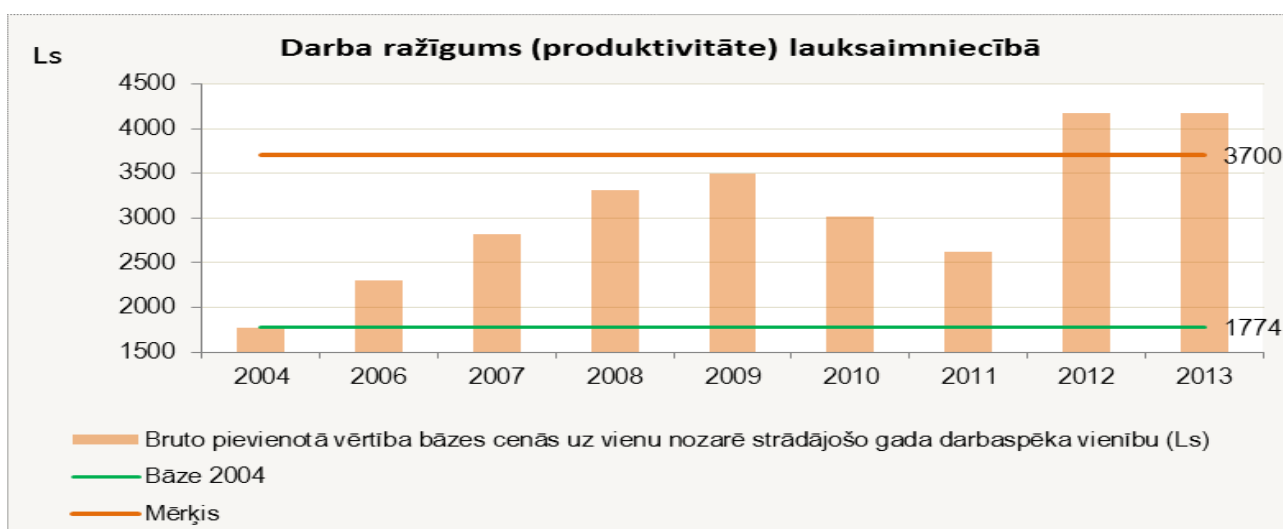
Rādītājam „Izglītība un zināšanas lauksaimniecībā” nav vērojams būtisks pieaugums, tikai 13,6% no plānotā līmeņa, bet jāatzīmē, ka LAP 2007-2013 apmācību un konsultāciju pasākumiem nav praktiski nekādas ietekmes uz saimniecību vadītāju profesionālās vai augstākās izglītības līmeni, ņemot vērā to, ka pasākumu īstenošana pēc UK lēmuma tika pārtraukta 2009.gadā - neilgi pēc to uzsākšanas

19.attēls: Saimniecību vadītāju īpatsvars ar profesionālo vai augstāko izglītību īpatsvars kopējā saimniecību vadītāju skaitā, %

Avots: ZM pēc CSP datiem

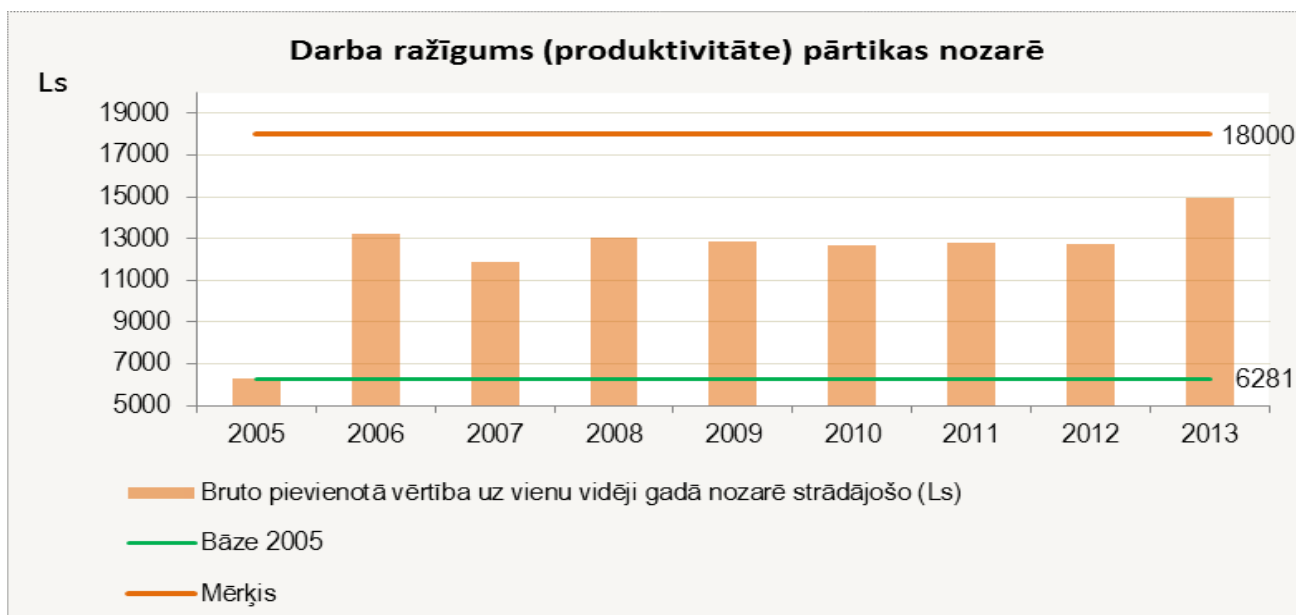
Rādītājam darba ražīgums (produktivitāte) lauksaimniecībā ir vērojams pieaugums pret bāzes gadu tieši pēdējos gados, kaut arī 2011.gadā tas nedaudz samazinājās. Rādītāja līmenis vairāk ir atkarīgs no produktu un resursu cenām nozarē, kā arī no nodarbināto skaita samazinājuma lauksaimniecībā, bet LAP pasākumu ietekme nav tik nozīmīga.

20.attēls: Bruto pievienotā vērtība bāzes cenās uz vienu nozarē strādājošo gada darbaspēka vienību lauksaimniecībā (Ls)

Avots: ZM pēc CSP datiem

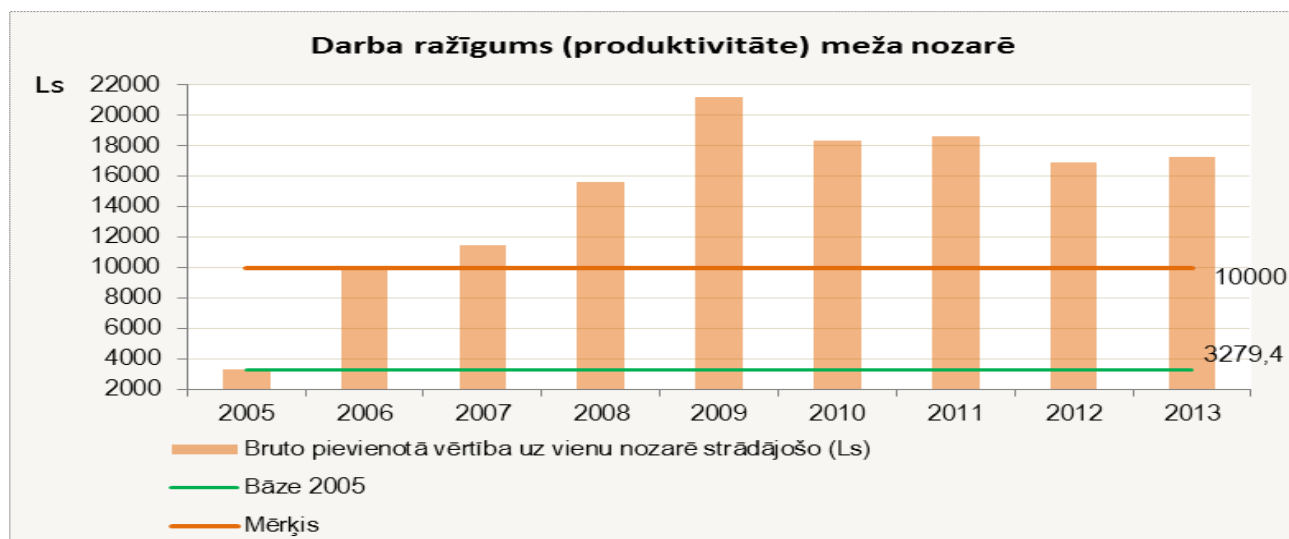
Darba ražīgums (produktivitāte) pārtikas nozarē apskatītajā periodā saglabā stabilitāti, neliels pieaugums vērojams tikai 2013. gadā, ko ietekmēja bruto pievienotās vērtības paaugstināšanās par 13% un nodarbināto skaita samazinājums nozarē par ~25% laika posmā no 2005. gada.

21. attēls Bruto pievienotā vērtība uz vienu vidēji gadā pārtikas nozarē strādājošo (Ls)

Avots: ZM pēc CSP datiem

Pozitīva pieauguma tendence vērojama rādītājam darba ražīgums (produktivitāte) mežsaimniecības un mežizstrādes nozarē, kuru vairāk ietekmēja notikumi pasaules tirgos un citi ārējie faktori, kā arī nodarbināto skaita samazinājums apskatītajā periodā nozarē vairāk par 30%.

22.attēls Bruto pievienotā vērtība uz vienu vidēji mežsaimniecības un mežizstrādes nozarē strādājošo (Ls)

Avots: ZM pēc CSP datiem

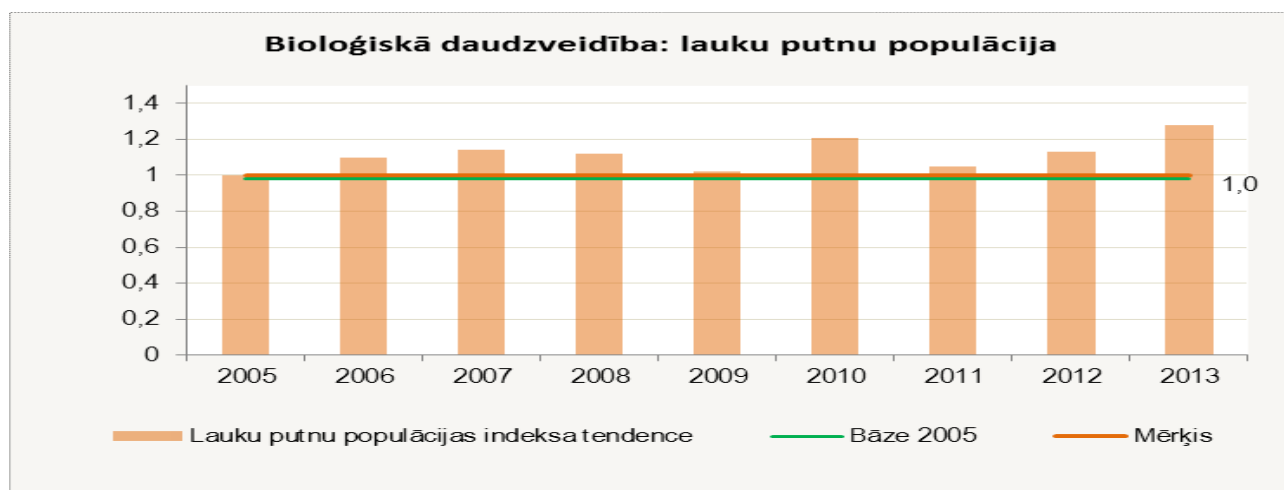

2.ass „VIDES UN LAUKU AINAVAS UZLABOŠANA” ietvaros īstenoto pasākumu sasniegumi tiek raksturoti ar rādītājiem:

- Bioloģiskā daudzveidība: lauku putnu populācija;
- Bioloģiskā daudzveidība: augstas vērtības lauksaimniecības zemes;
- Ūdens kvalitāte: Slāpekļa bilance;
- Klimata pārmaiņas: lauksaimnieciskās un mežsaimniecības izcelsmes atjaunojamās enerģijas ražošana.

Rādītāja „Bioloģiskā daudzveidība: lauku putnu populācija” prognozējamā tendence varētu būt nemainīga. Lauku putnu indekss ir salīdzinoši stabils, pat nedaudz pieaugošs. To veicina salīdzinoši nelielais intensīvās lauksaimniecības pieaugums, pietiekami augsts pļavu un zālāju īpatsvars kopējā LIZ struktūrā, kā arī salīdzinoši augstais pamesto un neapsaimniekoto LIZ īpatsvars. Kopumā pēdējos gados šim rādītājam vērojama stabila nedaudz augšupejoša tendence.

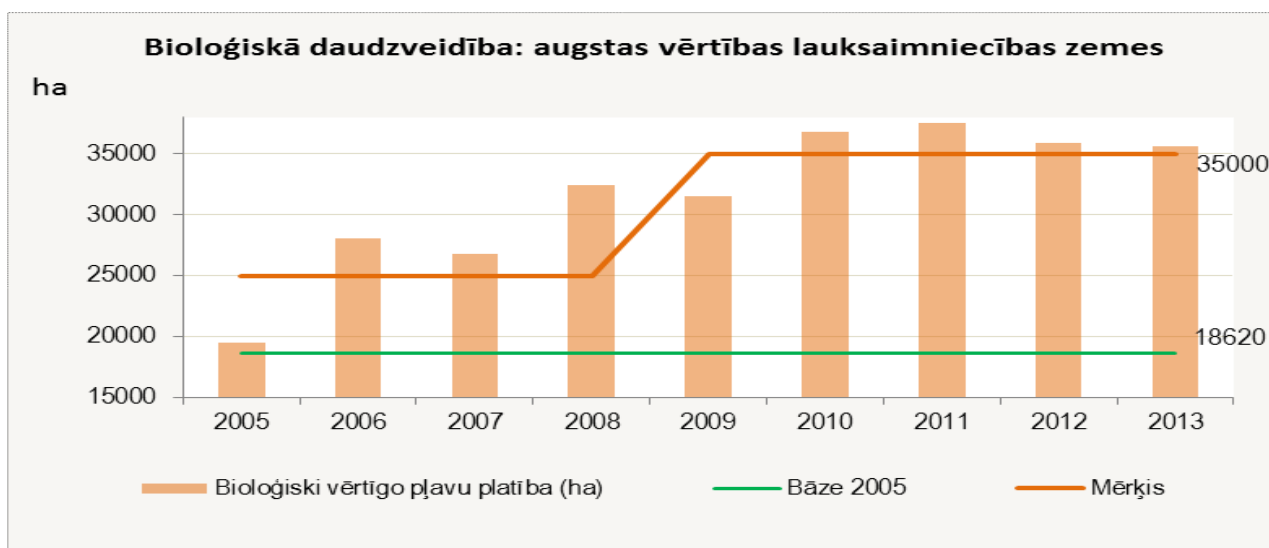
2012.gada LAP NNS ietvaros tika veikts pētījums „Par LAP 2007 – 2013 pasākumu ietekmi uz mazā ērgļa *Aquila pomarina* barošanās biotopiem monitoringa parauglaukumos”, kura rezultāti ir atspoguļoti grafikā.

23.attēls: Lauku putnu populācijas indeksa tendence

Avots: ZM pēc Dabas aizsardzības pārvaldes datiem

Rādītāja „Bioloģiskā daudzveidība: augstas vērtības lauksaimniecības zemes” vērtībā pārskata periodā ir vērojama tendence pieaugt. BVZ tikai daļēji raksturo ADVZ indikatoru, kurš Latvijā kopumā nav noteikts. 2009.gadā tika pārskatītas sasniedzamās vērtības un Bioloģiski vērtīgo pļavu platība no 25 000 ha tika palielinātā uz 35 000 ha.

24.attēls: Bioloģiski vērtīgo pļavu platība, ha

Avots: ZM

Rādītāja „Slāpekļa bilance” vērtība pēdējos gados ir tendence būtiski pieaugt, taču pieaugums ir mainīgs gan telpiskā, gan laika griezumā. Slāpekļa bilancei noteicošie faktori ir hidroloģiskie apstākļi, veģetācijas sezonas ilgums, zemes izmantošanas veids (jo īpaši aramzemes īpatsvars), mēslojuma lietošanas daudzums. Pēdējos gados minerālmēslojuma lietošana Latvijā pieaug, līdz ar to palielinās arī nitrātu/slāpekļa koncentrācijas. Pārsniegumi konstatēti atsevišķās stacijās ziemas periodā. Prognozējams, ka laika gaitā rādītājs pieaugs (pasliktināsies), jo pieaugs arī izmantotā mēslojuma daudzums.

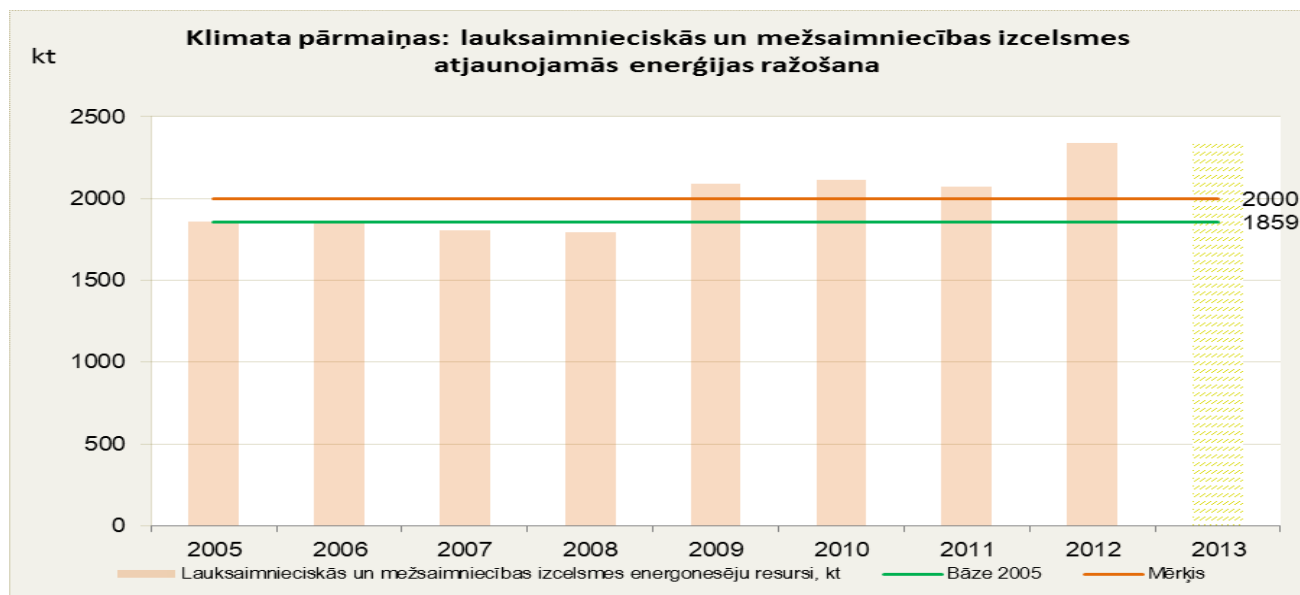
Saskaņā ar VARAM sniegto informāciju, no 2009.-2012.gadam valsts monitoringa ir veikts ļoti ierobežotā apjomā, jo finansiālie līdzekļi bija ierobežoti un tādēļ nitrātu jutīgajās teritorijās apsejots pavisam neliels skaits ūdensobjektu. Tomēr, šobrīd finansējums ir palielināts un monitoringa tiek veikts pietiekamā apjomā. Jāvērš uzmanību arī uz to, ka aprēķinos izmantotās vidējās nitrātu vērtības nebūtu uzskatāmas par korektām gada vidējām vērtībām, jo sakarā ar specifiskiem monitoringa darbu finansēšanas nosacījumiem, paraugi nitrātu koncentrācijas noteikšanai nav ievākti vienmērīgos laika intervālos katra gada griezumā - izpaliek tie mēneši, kad nitrātu koncentrācijas ūdeņos mēdz būt vislielākās (parasti III-IV, un arī IX un XII).

25. attēls: Īpaši jutīgo teritoriju upēs gada vidējā nitrātu slāpekļa (N/NO₃) koncentrācija, mg/l

Avots: ZM pēc VARAM datiem

Rādītāja „Lauksaimnieciskās un mežsaimniecības izcelsmes atjaunojamās enerģijas ražošana” vērtībai 2009.gadā vērojama pozitīva izaugsme un redzams, ka 2012.gadā pieaugums turpinās. Papildus pozitīvu ietekmi rādītāja pieaugumam var sniegt LAP 2007-2013.gada pasākums Uzņēmumu radišana un attīstība, kuras ietvaros tiek atbalstīta atjaunojamās enerģijas ražošana un vairāku biogāzu staciju darbības uzsākšana, vienlaicīgi radot spiedienu uz LIZ izmantošanu pārtikas ražošanas vajadzībām, kas ir negatīva tendence.

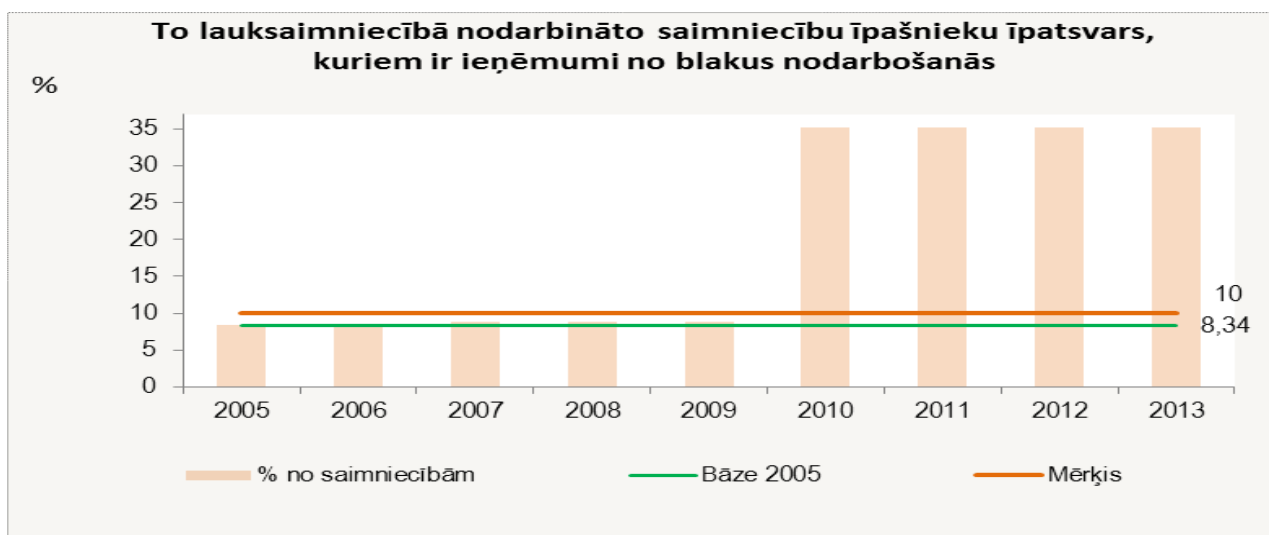
26.attēls: Lauksaimnieciskās un mežsaimniecības izcelsmes energoresursi, kt

Avots: ZM pēc CSP

3.ass „DZĪVES KVALITĀTE LAUKU APVIDOS UN LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA” ietvaros īstenoto pasākumu sasniegumi tiek raksturoti ar rādītājiem:

- To lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku īpatsvars, kuriem ir ieņēmumi no blakus nodarbošanās;
- Nodarbināto skaits kopējā nodarbināto skaitā ārpus primārajām nozarēm;
- Bruto pievienotā vērtība ārpus primārajām nozarēm;
- Pašnodarbinātības attīstība;
- Interneta pieejamība lauku apvidos;
- Pakalpojumu sektora attīstība;
- Mūža izglītība lauku apvidos.

Ņemot vērā, ka 3.ass pasākumu ietvaros tiek atbalstītas lauku ekonomikas dažādošanas aktivitātes, nozīmīgs rādītājs ir „Lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku īpatsvars, kuriem ir ieņēmumi no blakus nodarbošanās”. Saskaņā ar 2010.gada Lauksaimniecības skaitīšanas rezultātiem redzams, ka šādu saimniecību īpatsvars strauji pieaug, kas daļēji saistāms ar ievērojamo saimniecību kopskaita samazināšanos, kā arī ar iespējamām atšķirībām izmantoto datu ieguves metodoloģijā.

27.attēls: To lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku īpatsvars, kuriem ir ieņēmumi no blakus nodarbošanās, % no saimniecībām

Avots: ZM pēc CSP

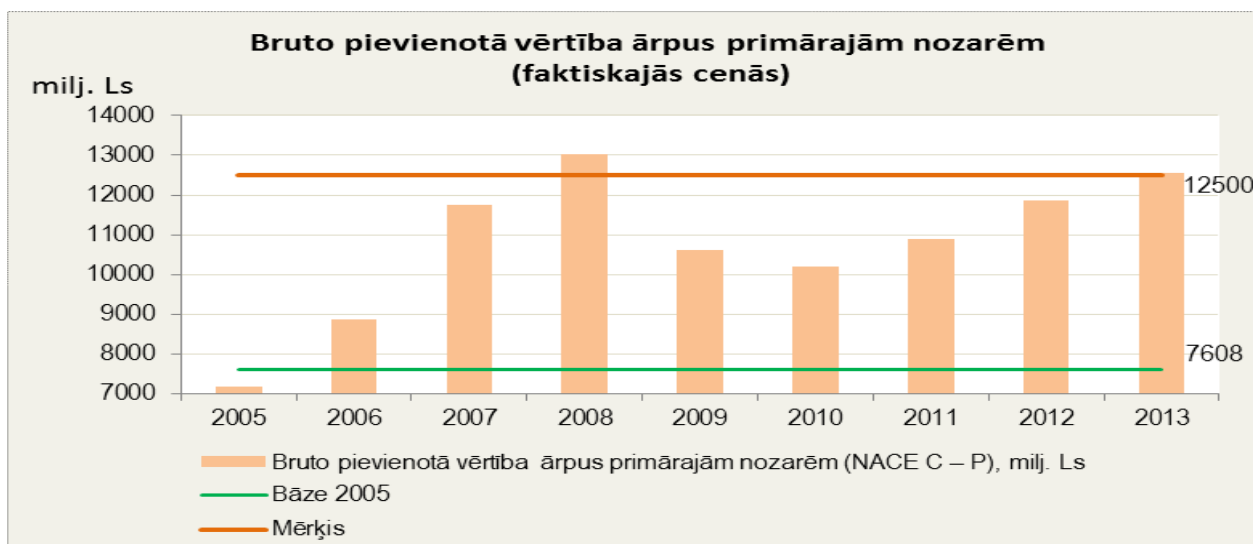
Rādītājam „Nodarbināto skaits kopējā nodarbināto skaitā ārpus primārajām nozarēm” pēc ievērojamā kritiena 2009.gadā, pēdējos gados vērojams neliels bet stabils pieaugums. Šeit gan jāmin, ka LAP 2007-2013.g. atbalsta dažādošanas pasākumus lauku teritorijā, savukārt konkrētais rādītājs ietver visu valsts teritoriju. Lai rādītājs būtu lauku attīstību raksturojošs, to vajadzētu pētīt atsevišķi lauku teritorijās, izdalot urbanizētās lauku teritorijas.

28.attēls: Nodarbināto skaits rūpniecībā (sekundārās nozares) un pakalpojumu (terciārās) nozarēs, tūkst.

Avots: ZM pēc CSP

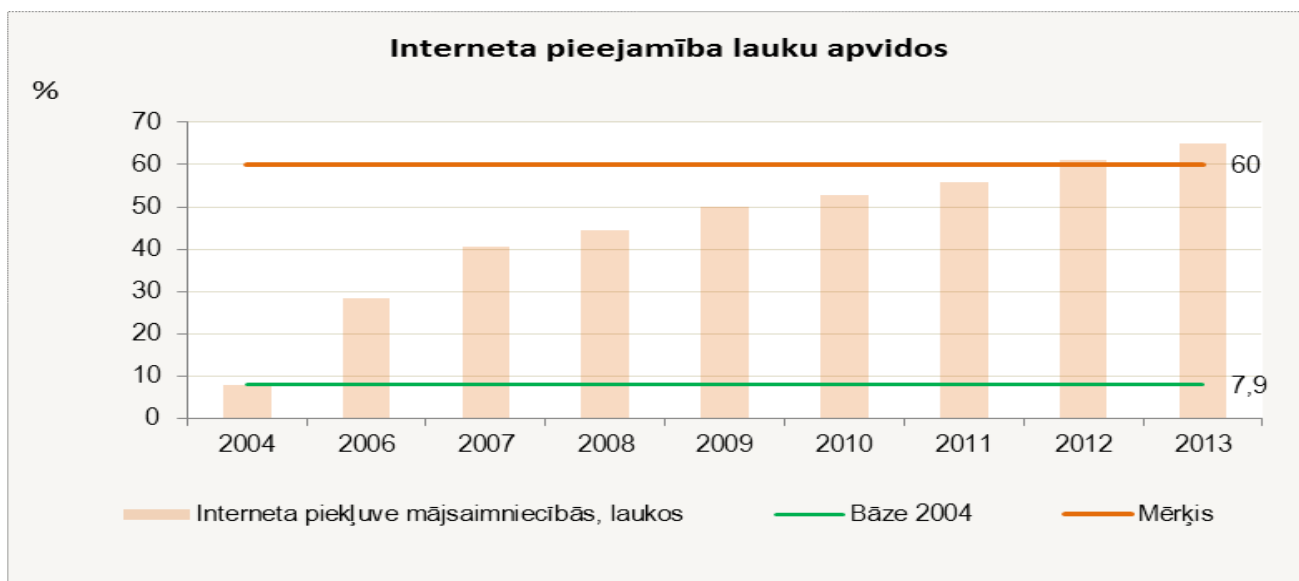
Arī rādītājs „Bruto pievienotā vērtība ārpus primārajām nozarēm” tiek uzrādīts visai valsts teritorijai, līdz ar to precīzi neraksturojot situāciju lauku teritorijās. Rādītāja vērtība ekonomiskās aktivitātes krituma dēļ 2009.gadā ir pakāpeniski palielinājusi vērtību, 2013.gadā sasniedzot prognozēto mērķi.

29.attēls: Bruto pievienotā vērtība ārpus primārajām nozarēm, milj.Ls

Avots: ZM pēc CSP

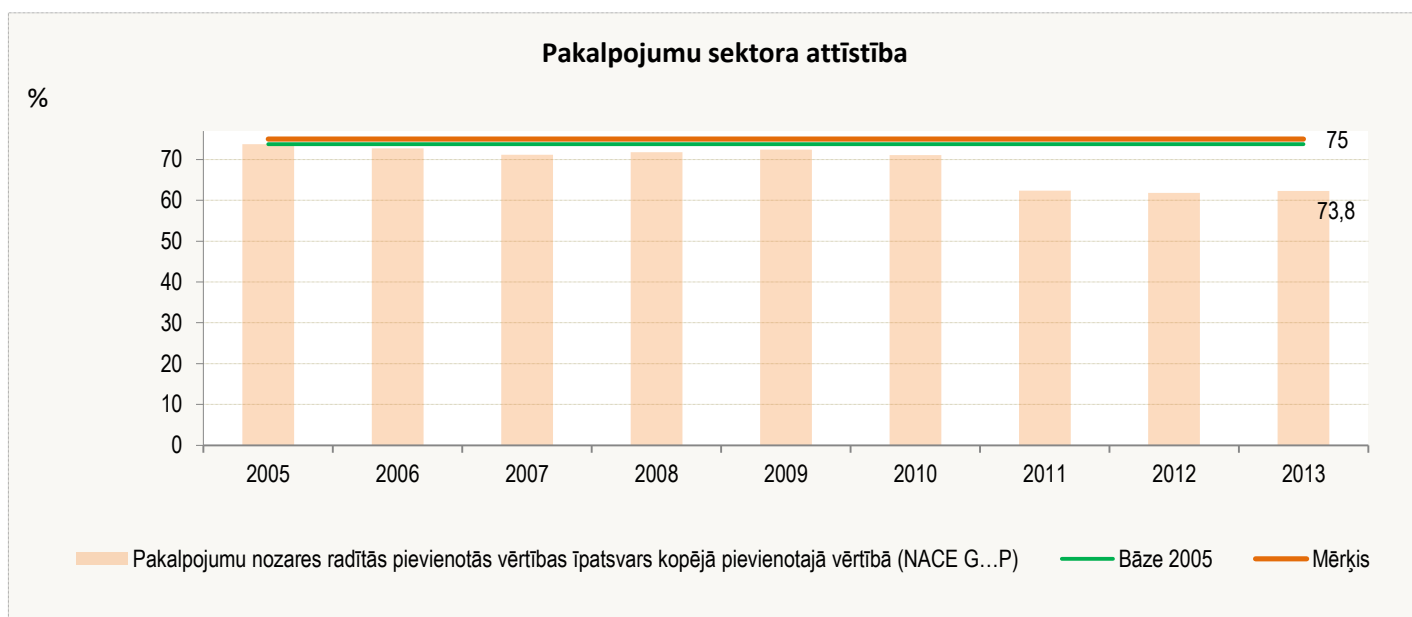
LAP 2007-2013 netiek īstenoti pasākumi, kuru ietvaros tiek nodrošināta interneta pieejamība mājāsaimniecībām. Tomēr tā kā rādītājs ir iekļauts EK vadlīnijās kā obligāti uzrādāmais, tad rādītāja vērtības ir apkopotas. Rādītāja „Interneta pieejamība lauku apvidos” vērtība ir ar pozitīvu tendenci un 2012. gadā tas sasniedza, bet 2013.gadā jau pārsniedza uzstādīto mērķa līmeni (65%).

30.attēls: Interneta piekļuve mājāsaimniecībās, laukos, %

Avots: ZM pēc CSP

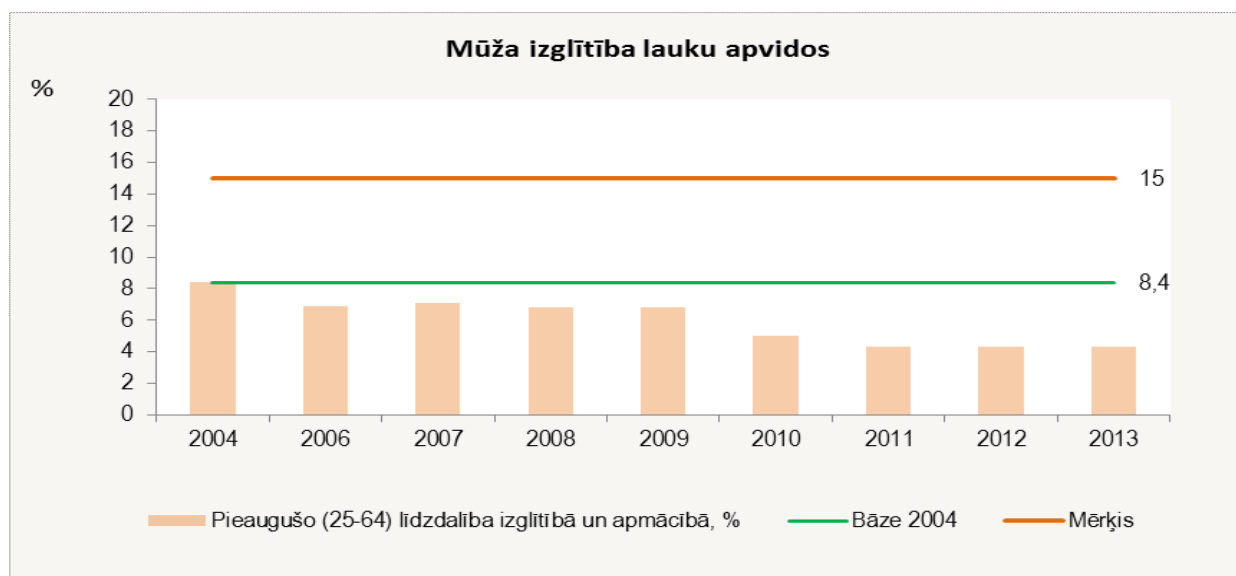
Rādītāja „Pakalpojuma sektora attīstība” īpatsvara vērtība kopējā pievienotajā vērtībā ir zem bāzes līmeņa bez attīstības tendencēm pēdējos trīs gados. Ņemot vērā, ka Latvijā kopējā pievienotā vērtība pēdējos gados pieaug un pieaugums vērojams arī pakalpojuma nozares fiziskajos rādītājos, tad nav pamata bažām par pakalpojuma sektora stagnēšanu, tomēr var netikt sasniegts plānotais mērķa līmenis. Šis rādītājs raksturo situāciju kopā valstī un nav nosakāma tendence lauku teritorijās, uz ko ir vērstas LAP.

31.attēls. Pakalpojumu nozares radītās pievienotās vērtības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā, %

Avots: ZM pēc CSP

Rādītāja „Mūža izglītība lauku apvidos” ir zem bāzes līmeņa un ar tendenci samazināties. Pie esošajiem atbalsta apjomiem LAP ietekme ir nenozīmīga.

32.attēls. Pieaugušo (25-64) līdzdalība izglītībā un apmācībā, %

Avots: ZM pēc CSP

Izvērtējot rādītāju vērtības, varam secināt, ka nākošajā Stratēģiskā pārskata periodā pie ekonomiskās situācijas vispārējas uzlabošanas plānotās rādītāju vērtības būs iespējams sasniegt vai tām pietuvināties lielākajai daļai rādītāju.

6. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam Nepārtrauktā novērtēšana

6.1. Nepārtrauktās novērtēšanas sistēmas izveidošana

6.1.1. Novērtēšanas sistēma un novērtēšanas plāns

Esošā novērtēšanas sistēma un novērtēšanas plāns ir atbilstošs 2012.gada stratēģiskā ziņojuma ietvaros minētajam.

6.1.2. Novērtētāja atlasīšana

Ņemot vērā to, ka 2010.gada 29.decembrī noslēgtā līguma Nr. 291210/C-139 termiņš beidzās 2013. gada 31.decembrī, izvērtējot esošo sekmīgo sadarbību ar līguma izpildītāju LVAEI, tika nolemts pagarināt līguma darbības termiņu līdz 2014. gada 31.decembrim, kurš tiks finansēts no LAP atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” līdzekļiem.

6.1.3. Vadošās iestādes koordinēšana ar novērtētāju

Saskaņā ar Padomes Regulas Nr.1698/2005 (2005. gada 20. septembris) „Par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA)” 84.panta 4.punktu un 86.pantu, Nepārtrauktās novērtēšanas pasākumu īstenošanu nodrošina VI (ZM). ZM nodrošina arī atskaites sagatavošanu, iesniegšanai EK par LAP Nepārtrauktās novērtēšanas īstenošanu, iekļaujot informāciju gan lkgadējos ziņojumos, gan Stratēģiskajos ziņojumos.

Savukārt līgumā ar LVAEI ir atrunātas aktivitātes, ar kuru starpniecību notiek informācijas apmaiņa par sasniegtajiem rezultātiem LAP NNS līguma ietvaros.

Darbu plānošana tiek organizēta ar lkgadējo Darba plānu izstrādi un apstiprināšanu, kura ietvaros tiek ņemtas vērā nozaru departamentu aktuālās vajadzības.

6.2. Uzsāktās un pabeigtās NNS aktivitātes

Līgums ar LVAEI tika pārslēgts 2014.gada 7.februārī.

2010.gadā galvenās aktivitātes līguma ietvaros bija Rokasgrāmatas izstrāde „Latvijas LAP 2007-2013 vienotās uzraudzības un novērtēšanas sistēma” un Vidustermiņa novērtējums. Kā arī veikta intervences loģikas rādītāju aktualizācija.

2011.gadā aizsākās aktīva darbība Nepārtrauktās novērtēšanas ietvaros. 2011.gada Darba plānā noteiktie pasākumu galvenie rezultāti:

- EK Paziņojuma par „KLP līdz 2020.gadam: sasniegt pārtikas, dabas resursu un teritoriālos nākotnes izaicinājumus” priekšlikumu ietekmes izvērtējums;
- LAP pasākumu ekonomisko rezultātu analīze un ietekmes novērtējuma veikšana;
- Intervences loģikas rādītāju aktualizācija;
- Aktualizēti metodoloģijas jautājumi, atbilžu sniegšanai uz novērtēšanas jautājumiem;
- Rokasgrāmatas „Latvijas LAP 2007-2013 vienotās uzraudzības un novērtēšanas sistēma” uzlabošana;

2011.gadā pirmajā pusē tika apkopota informācija par LAP 2004-2006 ex-post, LAP 2007-2013 ex-ante un Vidustermiņa ziņojuma aprakstītajām problēmām un ieteikumiem.

2012.gadā kā viena no galvenajām aktivitātēm jāmin tematiskais izvērtējums – ir sagatavoti priekšlikumi par nākamā plānošanas perioda MLA *Fine tuning*.

2012.gada Darba plānā noteiktie pasākumu galvenie rezultāti:

- Ar ekonomiku saistīto aspektu izvērtējums:
  - Investīciju un to atdeves analīze LAP pasākumos;
  - MLA maksājumu ietekme uz lauksaimnisko ražošanu un uzņēmumu attīstību;
  - LAP ietekme uz jaunu uzņēmumu un darba vietu radīšanu laukos;
  - u.c.
- Ar dzīves kvalitāti saistīto aspektu izvērtējums:
- Ar vidi saistīto aspektu izvērtējums:
  - Padziļināta izpēte par Natura 2000 maksājumu pasākumiem;
  - Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējās apmežošanas pasākuma analīze
  - u.c.

2013.gadā Darba plānā noteiktie pasākumu galvenie rezultāti:

- Mazo un vidējo saimniecību investīciju piesaistes iespējas un pamatojums;
- Lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas ražošanas nozarēs nodarbināto apmācību un konsultāciju nepieciešamības izvērtējums;
- Atsevišķu LAP pasākumu investīciju atdeves analīze;
- Agrovides pasākuma analīze.

Katru gadu padziļināti tiek analizēti dati LAP pasākumu līmenī, izdarīti secinājumi un sniegtas rekomendācijas, kas tiek prezentētās LAP UK, dažādos semināros, iesniegtas ceturkšņa atskaišu formā un veiktie pētījumi saistībā ar LAP pasākumiem ir pieejami arī publiski LVAEI mājas lapā <http://www.lvaei.lv/?menu=51&lang=1>

Kā katru gadu turpinās datu vākšana, uzkrāšana, apstrāde un datu bāzes pilnveidošana un tiek veikta papildus datu analīze atbilstoši Darba plānā noteiktajam.

Datu vākšana

6.2.1. Datu vākšanas pieeja un sistēma

Datu ieguvei un uzkrāšanu nodrošina LVAEI. Datu ieguve, galvenokārt, nozīmē pieprasījumu nosūtīšanu atbildīgajai institūcijai, kā arī datu atlase no datu bāzēm, jo novērtētājam ir nodrošināta pieeja arī datu uzkrāšanas rīkiem citās institūcijās, kur tas iespējams. 2010.gadā tika uzsākta datu bāzes izveide, pieaicinot ārējo ekspertu LAP NNS darbības nodrošināšanai, aktuālās informācijas uzkrāšanai ar pieeju ārējiem lietotājiem.

6.2.2. Galvenie datu avoti

Kā nozīmīgākie datu avoti tiek izmantoti:

- LAD – uzraudzības dati. LVAEI ir nodrošināta pieeja LAP Informācijas sistēmai, lai bez starpniecības piekļūtu nepieciešamajiem datiem;
- CSP – Statistikas informācija (*bāzes līmeņa rādītāji, ietekmes rādītāji*);
- LVAEI (LEK; SUDAT) – tiek izmantots ekonomisko rādītāju vērtējumiem;
- VRG – dati LEADER pasākumu izvērtēšanai;
- VMD – pamatinformācija meža pasākumu izvērtēšanai.
- PVD – informācija par pārstrādes uzņēmumiem

- LLKC – informācija par izglītojošo un konsultāciju pasākumu rezultātiem;
- LVĢMC; LDF – vides rādītāji
- VID – informācija par uzņēmumiem, komersantiem.

6.2.3. Pārskats par galvenajām iegūtu datu nepilnībām un aktivitātēm, lai tās novērstu

Nepārtraukta sadarbība ar iestādēm par CSP, VZD, VMD un LAD datu savietojamības un pieļaujamās kļūdas noteikšanas, jo analizējot datus, starp tiem ir konstatētas atšķirības, kā arī sadarbība ar LAD par viņu rīcībā esošas datu bāzes pilnveidošanu un vienkāršošanu.

Ja datus iegūst veicot aptauju t.i. tiek aptaujātas saimniecības ar anketēšanas metodi, iegūtie rezultāti nav pietiekami, jo respondentu atsaucība ir nepietiekama, jo trūkst ieinteresētība un kā galvenais risinājums ir aktivitātes termiņa pagarinājums, un atkārtota respondentu aptaujāšana.

6.2.4. Pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu novērtētājus ar datu pieejamību

Līguma ietvaros par novērtēšanai nepieciešamo datu apzināšanu un uzkrāšanu ir atbildīga LVAEI. Lai novērtētājs varētu pilnvērtīgi veikt līgumā atrunātās darbības, ZM ir veikusi vairākas aktivitātes informācijas pieejamības nodrošināšanai:

- datu uzkrājējorganizācijas iepazīstinātas ar novērtētāju, aicinot sniegt novērtēšanas vajadzībām nepieciešamos datus;
- veikti visi pasākumi lai nodrošinātu piekļuvi ZM rīcībā/pārziņā esošo datu sistēmām/datu bāzēm (LEK, SUDAT);
- nodrošināta piekļuve LAD uzturētajai LAP IS.

6.3. Novērtēšanā iesaistīto darbinieku aktivitātes datu apstrādē

Lai pilnveidotu Latvijas LAP NNS, novērtēšanas eksperti 2013.gadā veikuši aktivitātes pieredzes iegūšanai, kā arī informējuši ieinteresētās puses par īstenotajiem pasākumiem un rezultātiem:

2013.II.cet. LVAEI eksperti piedalījās darba grupā Prāgā un Briselē par NNS un arī nākama perioda ex ante novērtēšanas jautājumiem.

2013.gada III.cet. LVAEI eksperti piedalījās darba grupā Briselē saistībā ar nākama perioda programmas novērtēšanas aspektiem.

2013.gada IV.cet. LVAEI eksperti piedalījās darba grupā Briselē saistībā ar nākama perioda programmas novērtēšanas plāna saturu un laika grafiku.

6.4. Problēmas un to risinājumi

Lai pilnvērtīgi veiktu LAP 2.ass pasākumu novērtējumu Latvijā būtu jāuzlabo vairāku būtisku svarīgu vides indikatoru monitorings, nodrošinot to veikšanas nepārtrauktību.

Ņemot vērā to, ka pieaug datu apjoms, turpmāk, sastādot darba plānu tematisko vai ekonomisko pētījumu veikšanai, nepieciešams paredzēt vairāk laika, jo informācijas apkopošana un datu analīze prasa ilgāku laiku.

Kopumā LAP NNS darbojas veiksmīgi un neatkarīgajam novērtētajam deleģētie darba uzdevumi norit saskaņā ar darba plānu, tomēr nepieciešams izvērtēt doto uzdevumu izpildes termiņu grafikus, jo dažkārt, rodas situācijas, kad ir problēmas piesaistīt atbilstošos ekspertus vajadzīgajā laikā, jo ir aizņemti ar citu darbu veikšanu.

Turpinās sarunas ar LAD par iespēju izveidot LAD informācijas sistēmā datu loģisko kontroli.

7. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam ieguldījums ES Baltijas jūras stratēģijas īstenošanā

2012.gada 26.jūnija tika apstiprināti ES Baltijas jūras reģiona stratēģijas (turpmāk Stratēģija) prioritātes, mērķi un rādītāji, kas deva stratēģijai precīzāku un konkrētāku darbības virzienu. Stratēģijai tika izvirzīti trīs pamatmērķi:

- Glābt jūru;
- Apvienot reģionu;
- Celt labklājību.

LAP 2007-2013palīdz sasniegt divus no šiem mērķiem – glābt jūru un celt labklājību.

Latvijā, LAP 2.ass Vides un lauku ainavu uzlabošana pasākumu ieviešanas mērķis ir lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana, atbalstot vidi saudzējošu ražošanas metožu pielietošanu, aizsargājot, bagātinot un ilgtspējīgi izmantojot dabas resursu un ainavas lauku apvidos.

Kā viens no prioritārajiem pasākumiem, kas tiek īstenots 2.ass ietvaros ir „Agrovides maksājumi”, atbalstot bioloģiskās lauksaimniecības un integrētās dārzkopības attīstību, kas būtiski samazina ķīmisko vielu slodzi vidē, salīdzinot ar intensīvo lauksaimniecību; turpinot ekstensīvu bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu; palielinot augu barības vielu saturu augsnē un mazinot erozijas ietekmi, kā arī no valsts atbalsta sniedzot atbalstu vietējo lauksaimniecības dzīvnieku šķirņu uzturēšanai un veicinot intensīvās lauksaimniecības radītā piesārņojuma samazināšanu īpaši jutīgajā teritorijā, ierīkojot zālāju aizsargjoslas gar upēm, grāvjiem un tīrumiem; tādejādi veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, klimata pārmaiņu samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu.

Savukārt labklājības celšanu Baltijas jūras reģionā veicina tādi LAP pasākumi kā: „Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija”, „Lauku saimniecību modernizācija”, „Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem” u.c.

Tādējādi izmantojot jau esošos pasākumus LAP ietvaros netieši tiek īstenota ES Baltijas jūras reģiona stratēģija, kuras īstenošanai atsevišķi finanšu resursi nav pieejami, tomēr pasākumu līmenī tie ir pieejami no Reģionālās politikas un citiem ES fondiem.

Ieskatoties tuvākajā nākotnē, 2012.gada apstiprinātājā ES Baltijas jūras stratēģijā pamatā visas ES fondu investīcijas sniegs ieguldījumu Stratēģijas mērķu sasniegšanā, bet vistiešāko ieguldījumu sniegs investīcijas, kas veiktas šādu tematisko mērķu ietvaros: nostiprināt pētniecību, tehnoloģiju attīstību un inovāciju; uzlabot mazo un vidējo uzņēmumu, kā arī lauksaimniecības nozares (attiecībā uz ELFLA) un zivsaimniecības un akvakultūras nozares (attiecībā uz EJZF) konkurētspēju; aizsargāt vidi un veicināt resursu efektivitāti; veicināt ilgtspējīgu transportu un novērst trūkumus galvenajās tīkla infrastruktūrās; veicināt nodarbinātību un atbalstīt darbaspēka mobilitāti; veicināt sociālo iekļaušanu un apkarot nabadzību; veicināt sociālo iekļaušanu un apkarot nabadzību, ieguldīt izglītībā, prasmēs un mūžizglītībā.

8. Horizontālo prioritāšu ieviešana

8.1. Vides aizsardzība

Jau sadaļā par LAP ieguldījumu Baltijas jūras stratēģijas īstenošanā tika pieminēti fakti par vides ilgtspējīgu saglabāšanu un LAP pasākumi, kas to veicina, jo kā viens no ES Baltijas jūras reģiona stratēģijas stūrakmeņiem jeb izvirzītajiem mērķiem ir Ilgtspējīga vide. Ņemot vērā to, ka Baltijas jūra, pārmērīgas lauksaimniecībā, rūpniecībā un mājsaimniecībās izmantoto nitrātu un fosfātu noplūdes dēļ zaudē savu kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, un tā kā vide ir ļoti cieši saistīta ar lauksaimniecību, nepieciešams veicināt pasākumus, kas samazinātu mēslojumu noteci, vienlaikus saglabājot vai pat paaugstinot ražīgumu.

Papildus tam, Baltijas jūras eutrofikācija būs nākamās desmitgades būtiskākais jautājums. Negatīvo ietekmi uz Baltijas jūru rada gan sadzīves ķīmija (fosfāti), gan arī pārmērīga augu mēslošana (nitrāti). Tā kā nitrātu

ieplūdi samazināt ir sarežģīti, jo tie galvenokārt veidojas no lauksaimniecības sārņavotu izplatīšanās, tad iespējama risinājums jāmeklē augstāku ūdens kvalitātes standartu ieviešanā kā to paredz ES Ūdens pamatdirektīva, lauksaimniecības prakse un ES kopējā lauksaimniecības politika.

Jau pirms LAP apstiprināšanas EK, saskaņā ar LR normatīvajiem aktiem, tika veikts Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, kurā tika novērtēta pasākumu un aktivitāšu potenciālā ietekme uz vidi.

LAP 2007-2013 ir paredzēti EK noteikti vides indikatori, kas palīdz izvērtēt 2.ass pasākumu ietekmi uz vidi. Tie ir apskatīti ziņojuma 5.sadaļā.

8.2. Dzimumu līdztiesības nodrošināšana

Dzimumu līdztiesības princips tiek ņemts vērā LAP pasākumu projektu izstrādē un vērtēšanā, kā arī atbilstoši LAP pasākumu ietvaros noteiktajiem atbalsta saņemšanas nosacījumiem, atbalsta saņēmējiem jāievēro dzimumu līdztiesības principu ievērošana, tādējādi nodrošinot to, ka gan sievietēm, gan vīriešiem tiek radītas vienādas iespējas piedalīties ELFLA ieviešanas procesā.

Dzimumu līdztiesības prioritāte netiešā veidā saistīta ar LAP ieviešanas procesu un visā LAP sagatavošanas un īstenošanas procesā ZM nav saņēmusi nevienu sūdzību vai informāciju par vienlīdzīgu iespēju un attieksmes pārkāpumiem.

Latvijā atbildīgā institūcija par dzimumu līdztiesības jautājumu koordinēšanu valstī ir Labklājības ministrija, kura tiek iesaistīta LAP īstenošanas procesā – Labklājības ministrijas pārstāvis piedalās LAP Uzraudzības komiteju sēdēs, nacionālie normatīvie akti izstrādāti Ministru kabineta kārtības rulli noteiktajā kārtībā. Savukārt Tiesībsarga birojs Latvijā ir atbildīgs par vienlīdzīgu iespēju un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos un rūpējas, lai valsts pārvaldes iestādes un pašvaldības iestādes ievērotu labas pārvaldības principu. Tiesībsargs savā darbībā ir neatkarīga iestāde un pakļaujas vienīgi likumam. Katram Latvijas iedzīvotājam ir tiesības iesniegt sūdzības, pieteikumus Tiesībsargam un Labklājības ministrijai par vienlīdzīgu iespējas un attieksmes principu pārkāpumu.

Visās ES dalībvalstīs sievietes joprojām pelna vidēji par 16,4 % mazāk nekā vīrieši, atšķirības amplitūda ir dažāda – sākot ar 2 % Polijā līdz 27 % Igaunijā, Latvijā – 17,6%. Lai gan kopumā ir pamanāma neliela pozitīva tendence, ir dalībvalstis, kurās sieviešu un vīriešu darba samaksas atšķirības aizvien palielinās. Šo valstu starpā ir Bulgārija, Francija, Ungārija, Portugāle, Rumānijā un arī Latvija. Latvijā 2013.gadā lauksaimniecības nozarē sievietes pelnīja par 9,5%, bet mežsaimniecības un mežsaimniecības nozarē par 21% mazāk nekā vīrieši.

Latvija kopā ar abām pārējām Baltijas valstīm ES izceļas ar visaugstāko sieviešu īpatsvaru augstskolu absolventu vidū – virs 65%. Laba izglītība dod iespēju sievietēm arvien vairāk nokļūt arī vadītāju un lēmumu pieņēmēju lomā. Izvērtējot CSP informāciju par studējošo skaitu augstskolās un koledžās, redzam, ka studējošo skaits, kas izvēlas lauksaimniecību kā izglītības novirzienu saglabājas praktiski nemainīgs un sieviešu / vīriešu skaits ir līdzīgs (skatīt 20.tabulu).

16. tabula. Studentu skaits pa izglītības tematiskajām, grupām augstskolās un koledžās (mācību gada sākumā)

	2010/11		2011/12		2012/13	
	Studentu skaits	Tai skaitā sievietes	Studentu skaits	Tai skaitā sievietes	Studentu skaits	Tai skaitā sievietes
PAVISAM	103 856	63 428	97 041	57 847	94 474	55 731
izglītība	7 041	6 200	6 501	5 722	6 007	5 301
humanitārās zinātnes un māksla	9 225	6 997	9 053	6 862	8 659	6 451
sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības	47 775	31 810	42 021	27 400	38 794	24 779
dabas zinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas	6 298	1 980	6 378	2 063	6 404	1 984
inženierzinātnes, ražošana un būvniecība	14 346	3081	14059	3 018	13 761	2933

lauksaimniecība	1 272	616	1297	624	1378	629
veselības aprūpe un sociālā labklājība	10 590	8 987	10 081	8 236	11 832	9 783
pakalpojumi	7 280	3736	7 651	3 922	7 628	3 862
citur neklasificētās tematiskās grupas	29	21	...	...	11	9

Avots: CSP

Savukārt, analizējot LAP atbalsta pasākuma „Arodapmācības un informācijas pasākumi” īstenošanas gaitu (2007.-2013.gads), redzam, ka pasākuma ieviešanas rezultātā kopā apmācītas 1 532 sievietes (66%) un 788 vīrieši (34%) un lielākā daļa apmācību dalībnieki bijuši vecumā virs 40 gadiem (skatīt 17.tabulu). Lielākais sieviešu pārsvars bijis pārtikas nozares apmācību blokā, savukārt ņemot vērā nozares specifiku, vīriešu neliels pārsvars vērojams tikai mežkopības nozarē (vīrieši 57% un sievietes 43%), kas liecina par sieviešu lielo aktivitāti un interesi iegūt jaunas un nepieciešamās zināšanas savam ikdienas darbam.

17. tabula Apmācību dalībnieku skaits LAP pasākuma „Arodapmācības un informācijas pasākumi” ietvaros

Dzimums	Vecums	Apmācību dalībnieku skaits			
		Lauksaimniecības darbības	Pārtikas nozare	Mežkopība	Kopā
Vīrietis	<40	174	54	100	328
	>= 40	198	21	241	460
	Kopā	372	75	341	788
Sieviete	<40	304	191	45	540
	>= 40	648	136	208	992
	Kopā	952	327	253	1532

Avots: LAD

LAP pasākuma „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem” (2007.-2013.gads) īstenošanas rezultāti liecina, ka tomēr vīrieši kā saimniecību vadītāji ir lielākā pārsvarā nekā sievietes. LAD dati liecina, ka atbalsts sniegts 73% saimniecībām, kuru īpašnieki ir vīrieši (343 saimniecības), taču saimniecībām, kuru īpašnieces ir sievietes, sniegts tikai 27% gadījumos (129 saimniecība) – skatīt 18.tabulu.

18.tabula LAP pasākuma „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem” ietvaros atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits

Dzimums	Atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits
Vīrietis	343
Sieviete	129
Kopā	472

9. LAP Vadošās iestādes un uzraudzības komitejas veiktie pasākumi programmas īstenošanas kvalitātes un efektivitātes nodrošināšanai

9.1. LAP Uzraudzības komitejas aktivitātes

9.1.1. Organizētas LAP Uzraudzības komitejas sēdes

2013.gada 12.aprīlī tika organizēta LAP Uzraudzības komiteja, kuras ietvaros tika skatīti sekojoši jautājumi:

- LAP ieviešanas progress;
- LAP nepārtrauktās novērtēšanas sistēma
- Grozījumi LAP finanšu plānā;
- LAP Pagaidu Uzraudzības komitejas nolikuma apstiprināšana;
- Informācija par gatavošanos jaunajam 2014. – 2020.gada plānošanas periodam;
- ELFLA (LAP 2014.-2020) - prioritātes, indikatīvais finanšu plāns un atbalstāmās darbības;
- Kohēzijas politikas fondu darbības programma un Partnerības līgums.

9.1.2. 2013.gadā Vadošās iestādes veiktie pasākumi attiecībā uz uzraudzību un novērtēšanu

Vadošās iestādes veiktās darbības uzraudzības jomā:

1. Lai izvērtētu LAP noteikto mērķu sasniegšanu, **pastāvīgi tiek uzraudzīta** LAP apguve, kā arī analizēti pasākumu ietvaros veikto ieguldījumu veidi, apjomi u.c. informācija (izmantojot datus no LAP IS).
2. Rakstiskās procedūras veidā pieņemti divi lēmumi:
  - Nr. L - 2013/01 - 2012.gada progresa ziņojums par Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam īstenošanu apstiprināšana, grozījumi LAP finanšu plānā (28.06.2013);
  - Nr. L – 2013/02 - apstiprina grozījumus LAP 2007-2013, palielinot Valsts Lauku tīklam kopējo piešķirto finansējuma apjomu programmēšanas periodam līdz 20 mlj. EUR, kā arī svītrojot paredzēto finanšu apjomu vienam gadam.

Vadošās iestādes veiktās darbības novērtēšanas jomā:

Noslēgtais līgums ar LVAEI par LAP NNS uzturēšanu paredz, ka tā ietvaros piesaistīti eksperti veic datu apstrādi, analīzi un tematisko pētījumu izstrādi atbilstoši novērtēšanas pamatprincipiem un kritērijiem. Finansējums tiek nodrošināts no ELFLA tehniskās palīdzības līdzekļiem. Līguma ietvaros piesaistītie eksperti sadarbojas ar ZM nozares ekspertiem un citiem nozares ekspertiem Latvijā.

Saskaņā ar noslēgto līgumu ar LVAEI par NNS uzturēšanu, joprojām tika veikti darba plānā noteiktie tematiskie pētījumi un vākti un uzkrāti dati nozares vajadzībām gan esošajam programmēšanas periodam, gan arī 2014-2020.gada LAP Ex antes vajadzībām. Tematisko pētījumu rezultāti pieejami LVAEI mājas lapā, gan uz ZM pieejamā servera.

Pabeigti Ex ante un Vidustermiņa novērtējumi.

Vadošās iestādes funkciju koordinēšana un uzraudzība:

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu VI funkciju koordinēšanu un uzraudzību, kā arī atbilstoši VI reglamentā noteiktajam:

1. VI **organizējusi** 2013.gadā VI komitejas sēdes **18.04.,31.05.,03.07.,02.08.,22.10.** - sēžu laikā tika diskutēts par:
  - Saistīto uzņēmumu noteikšanu un atbilstību MVU nosacījumiem LAP 2007.-2013.pasākumu ietvaros;
  - Pārvaldības efektivitātes uzlabošanu;
  - Kredīta fonda darbību saistībā ar Latvijas Krājbankas maksātspēju (ELFLA);
  - pāreju uz euro saistībā ar atbalsta izmaksām, debitoru parādiem, maksimālo atbalsta sliekšņu noteikšanu;
  - Revīzijas palātas audita norisi, secinājumiem un rezultātiem (ELFLA);

- Daugavpils novada domes neatbilstoši veiktajiem izdevumiem;
- priekšfinansējuma noteikšanu zinātniskajām institūcijām Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam (LAP) un Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam (ZRP) ietvaros;
- pārejas nosacījumiem ELFLA un EZF ieviešanai 2007.-2013.gada un 2014.-2020.gada ieviešanai;
- LAP 2014.-2020 sagatavošanas laika grafiku;

2. **pastāvīgi** ievietota informācija un nepieciešamie dokumenti Kopienas Vadības informācijas sistēmā (SFC 2007):

- a) Priekšlikumi grozījumiem LAP;
- b) LAP īstenošanas progress ziņojums;
- c) UK lēmumi, kas pieņemti rakstiskās procedūras veidā;
- d) UK sēdes un rakstiskās procedūras darba materiāli un protokoli
- e) cita komunikācija ar EK par LAP īstenošanu

3. Pastāvīga komunikācija ar LAD, nevalstiskajām organizācijām, citām institūcijām un potenciālajiem atbalsta pretendentiem par ELFLA pasākumu ieviešanu.

9.1.3. 2013.gada 26.novembrī organizēta ikgadējā tikšanās ar Eiropas Komisijas pārstāvjiem par LAP ieviešanu un īstenošanu šādos jautājumos:

- a) Informācija par LAP pasākumu ieviešanu un apguvi pasākumu līmenī (uzņemtās saistības, veiktās izmaksas) ar uzsvāru uz LAP 3. un 4.ass pasākumiem, ieviešanas progress un tā mērķu sasniegšanas rezultāti, ieviešanas finanšu rezultāti, pārejas perioda (2014.gada) pasākumu īstenošana;
- b) Kredītu fonda darbības progress, situācija ar Latvijas Krājbanku un finanšu resursiem;
- c) Kļūdu īpatsvara rīcības plāna ietvaros veicamās darbības un sasniegtais progress;
- d) LAP grozījumi;
- e) Turpmākie soļi un uzdevumi nākamā plānošanas perioda LAP 2014.-2020. sagatavošanā (ex-ante novērtējums, finansējuma pārdale starp I un II pīlāru u.c.);
- f) Krāpšanas novēršanas stratēģija (DG AGRI informācija par ES izstrādāto krāpšanas novēršanas stratēģiju).

9.2. Vadošās iestādes darbības reglamentējošie dokumenti

Lai nodrošinātu efektīvu un kvalitatīvu Vadošās iestādes funkciju ieviešanu, ir izstrādāti jauni un veikti precizējumi šādos Vadošās iestādes darbību reglamentējošos dokumentos:

- a) Lai nodrošinātu efektīvu LAP pasākuma „Tehniskā palīdzība” ieviešanu:
  - ✓ izstrādāts un apstiprināts 07.10.2013 ZM rīkojums Nr.157 „Par grozījumiem Zemkopības ministrijas 2011.gada 17.maija rīkojumā „atbalsta pasākuma/prioritārā virziena „Tehniskā palīdzība” līdzekļu piešķiršanas komisijas izveidošanu”” (zaudējis spēku 03.07.2009 ZM rīkojums Nr.123);
  - ✓ izstrādāta un apstiprināta 07.10.2013 ZM kārtība Nr.20 „Kārtība, kādā plāno un izmanto finanšu līdzekļus LAP un ZRP atbalsta pasākumā / prioritārajā virzienā „Tehniskā palīdzība”, kā arī nodrošina tās ieviešanas uzraudzību” (zaudē spēku 28.03.2011 ZM kārtība Nr.6).
- b) lai nodrošinātu efektīvu atbalsta pasākumu ieviešanu, izstrādāts un apstiprināts ZM 11.10.2013. rīkojums Nr.167 „Par grozījumiem Zemkopības ministrijas 2012.gada 15.marta rīkojumā Nr.47 „Par

Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai Vadošās iestādes reglamentu un Vadošās iestādes funkciju īstenošanu”, kas precizē VI funkciju sadalījumu saistībā ar izmaiņām ZM struktūrā;

- c) lai nodrošinātu efektīvu ELFLA un ELGF vadības un kontroles sistēmas darbību, izstrādāts un apstiprināts ZM 15.02.2012. rīkojums Nr.32 „Par Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai vadības un kontroles sistēmas funkciju sadali Zemkopības ministrijā” (zaudējis spēku 05.05.2011. ZM rīkojums Nr.72), lai noteiktu atbildību par ELGF ietvaros saistošo, iekšējo un ārējo normatīvo aktu reģistra izveidošanu, uzturēšanu un informācijas piekļuvi visām atbildīgajām iestādēm;
- d) lai nodrošinātu efektīvu un kvalitatīvu VI funkciju ieviešanu, VI veic komunikāciju ar LAD par vienotu procesu noteikšanu EZF un ELFLA, ELGF ietvaros, tādējādi nodrošinot vienotu un līdzvērtīgu pieeju šo ES fondu ieviešanā un uzraudzībā;
- e) lai nodrošinātu efektīvu un kvalitatīvu kārtību, kādā tiek nodrošināta informācijas ziņošana Eiropas Komisijai par ELFLA ietvaros konstatētajiem krāpšanas gadījumiem un neatbilstoši veiktajiem izdevumiem fonda ietvaros un atbildīgo iestāžu un struktūrvienību funkciju sadalījumu, izstrādāta un apstiprināta ZM 13.03.2012. ZM kārtība Nr.8 „Par Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai ietvaros konstatēto neatbilstību, neatbilstoši veikto izdevumu un krāpšanas gadījumu ziņošanu”;
- f) lai nodrošinātu VLT ieviešanas uzraudzību un kontroli, izstrādāta un apstiprināta 21.03.2012. ZM kārtība Nr.9 „Kārtība, kādā notiek Valsts lauku tīkla sekretariāta darbības un Rīcības programmā 2009.–2013.gadam īstenoto aktivitāšu uzraudzības un pārbaudes procedūra”.

9.3. Uzraudzības un novērtēšanas pasākumi

9.3.1. Maksājumu iestādes veiktie pasākumi uzraudzības un novērtēšanas pasākumu veikšanai

Svarīgākās LAD veiktās darbības, uzlabojumi un risinājumi 2013.gadā:

- pilnveidota īstenoto projektu atskaišu izvērtēšana un riskanto projektu atlase kontroļu uz vietas veikšana;
- pilnveidota uzraudzības procedūra pasākumos: „Energijas ražošana no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas”, „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”, „Lauku saimniecību modernizācija”;
- integrētas kontroles funkcijas administrējošos departamentos, lai uzlabotu projektu izvērtēšanas procesu laika grafiku, optimizētu resursus;
- nodrošināta dalība ZM organizētajās darba grupās par Ministru kabineta noteikumu izstrādi un grozījumu veikšanu;
- aktīva gatavošanās jaunajam plānošanas periodam 2014.-2020.g., piedaloties Eiropas Padomes darba grupās, iesaistīšanās maksājuma aģentūru Mācību tīkla darbībā un piedalīšanās Latvijas Valsts pozīciju izstrādes un apspriešanas darbā ar ZM;
- turpināts darbs pie LAP IS pilnveidošanas;
- turpināts darbs pie EPS attīstības;
- organizētas LAD Centrālā aparāta un reģionālo lauksaimniecības pārvalžu (turpmāk – RLP) darbinieku apmācības par būvniecības un iepirkumu procedūru vērtēšanu;
- piesaistīti eksperti cenu noteikšanai, lai pie projektu vērtēšanas pārliecinātos par cenu atbilstību tirgus situācijai.

9.3.2. Lielākās administrēšanas problēmas 2013.gadā, ar ko saskārās LAD saistībā ar LAP pasākumu ieviešanu:

- atbalsta saņēmējiem trūkst informācijas par nākamo projekta iesniegumu kārtu izsludināšanas termiņiem un piešķirto finansējumu;
- biežas atbalsta saņemšanas nosacījumu maiņas, t.i., katrai izsludinātajai projektu pieņemšanas kārtai ir jaunas izmaiņas;
- regulārās izmaiņas LAP IS sakarā ar atbalsta saņemšanas nosacījumu maiņu vai jaunu pasākumu/aktivitāšu ieviešanu;
- atbalsta pretendenti neievēro MK noteikumu prasības iepirkuma procedūru veikšanā un līdz ar to bieži ir jāprasa atkārtota iepirkuma veikšana vai arī pašiem jāveic cenu salīdzināšana, kas kavē projektu izskatīšanu;
- atbalsta pretendenti, lai saņemtu atbalstu, sniedz nepatiesu informāciju, dokumentāciju, t.sk. viltotas CE atbilstības deklarācijas, kā rezultātā ir konstatēti gadījumi, ka veiktās iegādes, būvniecība dabā neatbilst iesniegtajai dokumentācijai, iegādātās iekārtas un tehnika neatbilst ražotāja izsniegtajām atbilstības deklarācijām, neatbilst patiesajai iekārtas cenai;
- atsevišķos būvniecības gadījumos kā ražošanas ēkas uzbūvē vai rekonstruē ēkas, kas pēc pārbaudes uz vietas pēc visām pazīmēm atbilst dzīvojamajām ēkām.

9.3.3. LAP pasākumu IS

Veikta IAKS Atbalsta pieteikumu datu apstrādes sistēmas (APDAS) moduļa un visu iesaistīto apakšmoduļu (fiziskās kontroles - FKK, aprēķinu algoritmi - APR, pieteikumu apstrāde - PTS) uzlabošana. Tika turpināts darbs pie riska analīzes attīstības, t.i., atlasē procesa fiziskajām kontrolēm optimizēšanas un paplašināšanas. Turpinājās darbs pie platību iesniegumu skanēšanas un verificēšanas, kas nodrošina ātrāku iesnieguma datu ievadīšanu IAKS sistēmā. Tika veikta pilnīga kartogrāfiskā materiāla digitalizācija lauku līmenī. Tā rezultātā ir iespējams efektīvāk veikt pārdeklarācijas kontroli gan elektroniski, gan manuāli iesniegtajiem pieteikumiem, kā arī dod iespēju sagatavot lauku bloku kartes, kurās informatīviem nolūkiem ir atspoguļotas iepriekšējā gada platības. Šāda informācija pretendētājam būtiski atvieglo kartogrāfiskā materiāla aizpildīšanu un samazina iespējamās kļūdas, tādējādi dodot iespēju samazināt kopējo kļūdu īpatsvara līmeni LAP ietvaros. Ja atbalsta pretendētājam iepriekšējā gadā ir bijusi fiziskā kontrole, tad, iesniedzot iesniegumu nākamajā periodā, kartogrāfiskajā materiālā tiek uzrādīta iepriekšējā gadā veiktā mērījuma kontūra un platība.

Sakarā ar izmaiņām normatīvajos aktos ar 2013. gadu Latvijā tika mainītas SA prasības un nosacījumi. Līdz ar to IAKS tika izstrādātas un ieviestas nepieciešamās izmaiņas SA kontroles sistēmas apakšmodulī un citos saistošajos moduļos.

Turpinājās darbs pie EPS pilnveidošanas:

- būtiski pilnveidotas lauku bloku zīmēšanas iespējas;
- ieviesta iezīmētā lauka platības lieluma attēlošana;
- pilnveidotas pieteikuma labošanas funkcijas;
- ieviesta funkcionalitāte, ka iesniedzot iesniegumu tiek veikta pārbaude vai atbalsta pretendents ir uzņēmies saistības. Gadījumā, ja atbalsta pretendents nebūs iesniegumā pieteicis atbalsta veidu uz kuru ir uzņēmies saistības, viņam tiks attēlots brīdinājums un lūgts aizpildīt nepieciešamo informāciju, vai veikt atzīmi, ka viņš atsakās to darīt .

Saistībā ar Latvijas pāreju uz eiro, tika veiktas izmaiņas sistēmā, lai no 2014. gada 1. janvāra atbalstu varētu uzskaitīt un izmaksāt *euro* valūtā.

9.3.4. LAD Audita departamenta veiktie pasākumi

2013.gadā LAP 2007-2013 pasākumu auditus veica Audita departamenta Eiropas Savienības fondu audita daļas auditori.

2013.gadā veiktie sistēmas auditi:

- „Ticamības deklarācija”;
- „X-tabulas”;
- „Platību maksājumu iesniegumu administrēšana”;
- „ELFLA finansēto projektu uzraudzība”;
- „Maksājumu izpilde”;
- „Maksājumu iegrāmatošana”;
- „Gada ziņojums saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr.65/2011 31.pantu”;
- „Tehniskā palīdzība (ELFLA)”;
- „Savstarpējās atbilstības prasību un Platību maksājumu pārbaudes uz vietas”.

2013.gadā Audita departamenta auditori snieguši konsultācijas saistībā ar administrēšanas procesu organizāciju. Konsultatīvo pakalpojumu sniegšanā piedalījās arī citu Audita departamenta daļu auditori.

2013.gadā Audita departamenta Padziļinātās pārbaudes daļa veica 52 Ex post pārbaudes pie finansējuma saņēmējiem (saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr.65/2011 29.pantu). Šīs pārbaudes tiek veiktas ELFLA projektiem vai to daļām, kas ietver ieguldījumu darbības un līdz ar to ir saglabājamās pēc projekta īstenošanas, un par kurām ir veikts gala maksājums.

9.4. Informācija par veiktajām pārbaudēm uz vietas

9.4.1. ELFLA 2.ass (platību veida maksājumi) pasākumi

2013. gadā papildus administratīvajām kontrolēm tika veiktas pārbaudes uz vietas atbalsta pretendentu saimniecībās –19. un 20. tabula.

19.tabula 2013. gadā veikto pārbaudu uz vietas skaits

RLP/ Pasākuma nosaukums	MLA	NATURA	BLA	BDUZ	RLZP	NIM	IDIV
Austrumlatgale	953	109	52	63	9	10	0
Dienvidkurzeme	335	18	21	34	11	11	9
Dienvidlatgale	1 007	294	72	85	5	23	5
Lielrīga	277	70	62	74	3	19	3
Viduslatvija	548	115	45	131	17	27	1
Zemgale	91	18	15	26	5	8	3
Ziemeļaustrumi	429	59	40	82	9	10	0
Ziemeļkuzeme	162	104	19	81	9	29	3
Ziemeļvidzeme	945	194	129	142	18	20	2
Kopā	4 747	981	455	718	86	157	26

Avots: LAD

Saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto, lauksaimniekiem, piesakoties atbalstam ELFLA ietvaros, ir pienākums ievērot SA prasības.

20.tabula 2013. gadā veikto SA pārbažu skaits

RLP/ Pasākuma nosaukums	MLA	NATURA	BLA	BDUZ	RLZP	NIM	IDIV
Austrumlatgale	86	16	9	7	2	3	0
Dienvidkurzeme	42	4	11	9	4	2	4
Dienvidlatgale	132	77	18	23	1	7	2
Lielrīga	32	21	16	17	1	9	1
Viduslatvija	72	32	11	20	1	5	0
Zemgale	7	7	8	6	1	1	1
Ziemeļaustrumi	59	20	9	19	2	4	0
Ziemeļkurzeme	13	41	7	36	2	16	2
Ziemeļvidzeme	96	27	28	26	6	6	0
Kopā	539	245	117	163	20	53	10

Avots: LAD

2013.gadā spēkā esošās SA prasības ir noteiktas šādās jomās:

- 1) vide;
- 2) sabiedrības, dzīvnieku un augu veselība;
- 3) laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumi.

Lai nodrošinātu šo prasību ievērošanu, kompetentās iestādes (LAD, VAAD un PVD) veic pārbaudes uz vietas saimniecībās, taču šo pārbažu laikā dažkārt tiek konstatēti pārkāpumi, kā rezultātā atbalsta summas atbalsta saņēmējam tiek samazinātas. Savstarpējās atbilstības kontroļu laikā konstatēti pārkāpumi - laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumu (LLVN) un obligāto pārvaldības prasību (OPP) neievērošanas gadījumi. SA prasības ir jāievēro visā saimniecībā neatkarīgi no tā, kādam atbalsta veidam lauksaimnieks ir pieteicies.

Ja lauksaimnieks piesakās MLA, Natura 2000, BLA, BDUZ, IDIV vai RLZP, tad visā saimniecībā vēl ir jāievēro minimālās organiskā mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības (MMP).

21.tabula 2013. gadā konstatētie pārkāpumi LAP 2004-2006 un LAP 2007-2013

Neatbilstība/ Pasākuma nosaukums	MLA	NATURA	NIM	BLA	BDUZ	IDIV	RLZP
<i>Meliorācijas sistēmas kopšana</i>	149	41	8	25	14	1	7
<i>Nosacījumi pļavām un ganībām</i>	1390	203	33	98	151	2	19
<i>Zālāju applaušana ilggadīgajos stādījumos</i>	49	7	1	8	1	2	2
<i>Rugaines un sausās zāles dedzināšana</i>	22	4	0	0	1	0	0
<i>Augsnes erozijas novēršana nogāzēs</i>	1	0	0	0	0	0	0
<i>Vispārīgās labturības prasības lauksaimniecības dzīvniekiem</i>	1	0	0	1	0	1	0
<i>Teļu labturības prasības</i>	8	2	0	1	1	0	0
<i>Aitu un kazu identifikācija</i>	9	0	0	2	2	0	0
<i>Informācijas sniegšana par dzīvniekiem, pases un reģistri</i>	25	1	0	8	1	0	1

<i>Ganāmpulku un novietņu reģistrēšana</i>	24	4	0	1	0	0	
<i>Dzīvnieku identifikācijas vispārīgie principi</i>	21	4	1	4	0	0	1
<i>Dzīvnieku reģistrs novietnē</i>	37	4	1	4	2		2
<i>Dzīvnieku barības nekaitīguma prasības</i>	4	0	0	0	1	0	0
<i>Liellopu identifikācija</i>	38	7	0	14	7	0	38
<i>Lauksaimniecības dzīvnieku blīvums</i>	160	71	26	11	82	2	6
<i>Mēslošanas līdzekļu lietošanas uzskaitē</i>	4	1	0	3	3	2	2
<i>Pārtikas vispārējās nekaitīguma prasības</i>	2	1	0	0	0	0	0
<i>Derīga atļauja A, B vai C kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai</i>	2	0	0	0	0	0	1
<i>Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības</i>	7	2	0	1	1	0	1
<i>Kūtsmēslu uzglabāšana</i>	0	0	0	1	0	0	0
<i>Piena ieguve un pirmapstrāde</i>	31	3		4	3	31	3
<i>Sugai atbilstoša agrotehnika</i>	777	113	20	67	59	4	35
<i>Ierobežojumi aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām</i>	1	0	0	0	0	0	0
<i>Īpaši aizsargājami augi</i>	0	1	0	0	1	0	0

Avots: LAD

21.tabulā ir apkopoti kompetento iestāžu (LAD, VAAD un PVD) veikto pārbaužu laikā uz vietas konstatētie pārkāpumi 2013.gadā, ņemot vērā sekojošo principu – ja lauksaimnieks neievēro SA prasības, tad atbalsta samazinājums un konstatētais pārkāpums attiecas uz visu saimniecību, respektīvi, **uz visiem attiecīgi pieteiktajiem atbalsta veidiem** (MLA, Natura 2000, BLA, BDUZ, IDIV, RLZ un NIM). Piemēram, gadījumos, ja tiek konstatēts, ka sausā zāle ir dedzināta tikai vienā laukā, kas pieteikts MLA, atbalsta samazinājums tiek piemērots visā saimniecībā, arī citiem atbalsta veidiem, kuriem atbalsta pretendents ir pieteicies, piemēram, BDUZ atbalstam. 2013. gadā LAP 2004-2006 un LAP 2007-2013 atbalsta pasākumu ietvaros tika konstatēti 21. tabulā apkopotie pārkāpumi, par kuriem piemēroti atbalsta samazinājumi.

9.4.2. ELFLA projekti 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass pasākumi

Pārbaude projektu atlases laikā – tiek veikta pirms līguma slēgšanas/lēmuma pieņemšanas par projekta apstiprināšanu.

Pārbaude projekta īstenošanas laikā – tiek veikta pēc gala maksājuma pieprasījuma saņemšanas, kā arī nepieciešamības gadījumā, ja, izvērtējot iesniegtos dokumentus, negūst pārliecību par informācijas patiesumu vai precizitāti.

Pārbaude uz vietas – tiek veikta pēc gala maksājuma pieprasījuma saņemšanas kā padziļinātā pārbaude.

Pēcmaksājumu pārbaude uz vietas – tiek veikta pēc gala maksājuma veikšanas projekta uzraudzības perioda laikā.

Pārbaude projektu atlases laikā tiek veiktas uz riska analīzes pamata.

Pārbaude uz vietas un Pēcmaksājumu pārbaude uz vietas tiek veiktas uz riska analīzes un nejaušās atlases pamata.

22. tabula. 2013. gadā veiktās pārbaudes projektu īstenošanas vietās

Pasākuma nosaukums	Pārbaude projektu atlases laikā	Pārbaude projekta īstenošanas laikā	Pārbaude uz vietas	Pēcmaksājumu pārbaude uz vietas
Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem	0	60	7	62

Priekšlaicīgā pensionēšanās - pārejas posma pieteikumu pārbaudes *	0	27	0	0
Lauku saimniecību modernizācija	8	1050	29	201
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	0	236	23	23
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	1	82	2	6
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	2	113	7	14
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai - tai skaitā pārejas posma pieteikumu pārbaudes **	2	99	29	0
Ražotāju grupas - tai skaitā pārejas posma pieteikumu pārbaudes **	0	0	0	0
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	0	0	70	3
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	0	2	6	8
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)	30	692	23	204
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	55	66	1	55
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	0	132	16	38
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	17	0	0	7
Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā	9	137	9	0
Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā - pakalpojumu pieejamība	22	776	33	84
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās	8	1	1	0
Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana	0	6	2	0
Tehniskā palīdzība	0	2	0	0
KOPĀ	154	3 481	258	705

Avots: LAD

* pārejas posma pasākumu pieteikumi saskaņā ar regulu (EK) Nr.1320/2006; ** ELFLA pasākumu pieteikumi un pārejas posma pasākumu pieteikumi saskaņā ar regulu (EK) Nr.1320/2006

Pārbaude projekta īstenošanas laikā – tiek veikta visiem kompensāciju maksājumu veida un atklātu projektu iesniegumu pieteikumiem, izņemot pasākumus:

- „Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana”, kur pārbaudes veic Valsts meža dienests;
- „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana”, kur pārbaudes tiek veiktas izlases veidā pieteikumiem, kur atbalsta saņēmējs iegādājas instrumentus, aprīkojumu un darba aizsardzības līdzekļus, kas paredzēti jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai. Mežaudzes dabā pārbauda Valsts mežu dienests;
- „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai”, kur pārbaudes tiek veiktas izlases veidā.

Pie atbalsta saņēmējiem 2013. gadā kopā ir veiktas 4 598 pārbaudes, tai skaitā:

- Pārbaudes projektu atlases laikā – 154;
- Pārbaude projekta īstenošanas laikā - 3 481;
- Pārbaudes uz vietas - 258;

- Pēc maksājumu pārbaudes uz vietas - 705.

Veikto pārbaužu rezultātā ir konstatētas 239 atkāpes/neatbilstības Pārbaudēs projekta īstenošanas laikā, 45 atkāpes/neatbilstības Pārbaudēs uz vietas un 89 atkāpes/neatbilstības Pēc maksājumu pārbaudēs uz vietas.

Būtiskākās konstatētās atkāpes/neatbilstības Pārbaudēs projekta īstenošanas laikā un Pārbaudēs uz vietas:

- netiek sasniegts projekta mērķis;
- būvniecības/rekonstrukcijas darbi nav veikti pilnā apjomā;
- būvniecības/rekonstrukcijas ietvaros izmantotie materiāli ir lietoti;
- projekta ietvaros iegādātais inventārs ir lietots;
- projekta realizācija nenotiek saskaņā ar plānu;
- projekta ietvaros iegādātie pamatlīdzekļi neatbilst projektā norādītajai tehniskajai specifikācijai;
- projekta ietvaros veiktās darbības un iegādātie pamatlīdzekļi nav atbilstoši apstiprinātajai projekta tāmei.

Būtiskākās konstatētās atkāpes/neatbilstības Pēc maksājumu pārbaudēs uz vietas:

- projekta ietvaros iegādātās investīcijas netiek pielietotas projekta mērķu realizēšanai;
- uzņēmuma saimnieciskā darbība ir apturēta;
- netiek sasniegts projektā plānotais neto apgrozījums un netiek nodarbināts plānotais darbinieku skaits.

2013. gadā pārbaužu veikšanā projektu īstenošanas vietās bija iesaistīti 123 LAD darbinieki.

9.5. Koordinācijas nodrošināšana ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem un LAP atbilstība Kopienas politikai

Lai nodrošinātu ELFLA saderību, atbilstību Kopienas politikai, prioritātēm, kā arī ELFLA izdevumu nošķirtību no citiem Kopienas finanšu instrumentiem:

1. Komunikācijas ar EK: **izstrādātas** pozīcijas, instrukcijas un informatīvie materiāli uz ES Ministru padomes sanāksmēm un Īpašo lauksaimniecības komiteju par grozījumiem Padomes Regulā Nr. 1698/2005.
2. **Dalība** pozīcijas par Kopējās lauksaimniecības politikas nākotni pēc 2013. gada pilnveidošanā.
3. ZM pārstāvju **dalība** citu iestāžu, organizāciju un institūciju organizētajās darba grupās, komitejās un sanāksmēs;
4. **Izvērtēti un sniegti** atzinumi par citu iestāžu, organizāciju un institūciju izstrādātajiem normatīvajiem aktiem un pozīcijām.

9.5.1. Atbilstība konkurences noteikumiem

Saskaņā ar Komisijas regulas 1974/2006 ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 57.panta nosacījumiem, VI ar Eiropas Komisiju 2013.gadā saskaņojusi valsts atbalstu šādiem LAP pasākumiem:

- a) 312(311)/1: Atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai (grozījumi atbalsta shēmā tika saskaņoti ar EK vienu reizi, kā arī tika pagarināts atbalsta piešķiršanas termiņš);
- b) 224: NATURA 2000 maksājumi meža īpašniekiem (ar EK tika saskaņota atbalsta shēma un vienu reizi tās grozījumi);

- c) 123: Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (atbalsta shēmā tika veikts grozījums par atbalsta shēmas pagarinājumu);
- d) 125: Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (atbalsta shēmā tika veikts grozījums par atbalsta shēmas pagarinājumu);
- e) 226: Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana (atbalsta shēmā tika veikts grozījums par atbalsta shēmas pagarinājumu).

Virsaistības LAP atbalsta pasākumiem, kas atbilst LESD 42.panta prasībām:

- a) 121: Lauku saimniecību modernizācija (atbalsta shēmā tika veikti grozījumi un atbalsta shēmas pagarinājums);
- b) 123: Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (atbalsta shēmā tika veikts grozījums par atbalsta shēmas pagarinājumu);
- c) 125: Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (atbalsta shēmā tika veikts grozījums par atbalsta shēmas pagarinājumu).

LAP atbalsta pasākumam 313: Tūrisma aktivitāšu veicināšana, kam atbalsts tiek piešķirts atbilstoši 2006. gada 15. decembra Komisijas Regulai (EK) Nr. 1998/2006 par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam nosacījumiem pagarināts atbalsta piešķiršanas termiņš.

9.5.2. Iepirkumi

Lai nodrošinātu iepirkuma procedūras atklātumu, piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem, Latvijā šo jomu regulē sekojoši nacionālie normatīvie akti:

1. Publisko iepirkumu likums, kurā 2013. gadā tika veikti grozījumi, precizējot centralizēto iepirkumu institūcijas, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja statusus, kā arī iepirkumus, kuriem nepiemēro šajā likumā regulētās iepirkuma procedūras u.c.
2. 2008.gada 5.februāra MKN Nr.65 „Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem”.

Lai nodrošinātu efektīvu, kvalitatīvu un caurspīdīgu iepirkumu procedūras veikšanu, kā arī to vienotu piemērošanu visu ES fondu ietvaros, problēmjautājumi un risinājuma iespējas tiek diskutētas starp ES fondu ieviešanā iesaistītajām iestādēm. Tas tiek diskutēts AFCOS padomes sēdēs, ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības un Pagaidu uzraudzības komitejas sēdēs, kā arī savstarpēji organizēto tikšanos laikā.

23.tabula. Kopsavilkums par demarkācijas un papildinātības nodrošināšanu ELFLA ietvaros - veiktās darbības

Nr.p.k.	ELFLA pasākuma kods	ES fonda nosaukums	Plānošanas dokuments	Veiktās darbības demarkācijas un saskaņotības nodrošināšanai	Atbildīgā iestāde
1	111	ESF	DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	<p>1) Komunikācija ar FM (ESF un KF Vadošā iestāde) speciālistiem par ES fondu ieviešanu vispārīgā līmenī, piemēram, projektu ieviešanas procesa vienkāršošana, tādējādi nodrošinot saskaņotību starp ES fondiem;</p> <p>2) FM atbilstoši ES tiesību aktos noteiktajam izveidojusi <i>ERAF, KF un ESF apakškomitejas</i> (piedalās ZM atbildīgie speciālisti par EZF un ELFLA ieviešanu), <i>ESF un KF UK</i> (kā balsttiesīgais loceklis piedalās EZF un ELFLA VI vadītājs), kuru darbības ietvaros tiek izskatīti un lemti jautājumi par grozījumiem Darbības programmās, grozījumiem projektu atlases kritērijos un citiem jautājumiem saistībā ar ES fondu ieviešanu, t.sk. horizontālie jautājumi - iepirkumu veikšana, fondu uzraudzība, informācija un publicitāte;</p> <p>3) Atbilstoši ES tiesību aktos noteiktajam, ZM izveidojusi LAP UK, tās sastāvā iekļaujot visas atbildīgās iestādes (valsts institūcijas) par ESF un KF ieviešanu;</p> <p>4) ZM atbildīgie darbinieki un ESF un KF atbildīgās iestādes savas kompetences ietvaros izvērtējuši un snieguši atzinumus par ESF un KF un LAP UK lēmumiem, kas pieņemti rakstiskās procedūras veidā, kā arī ESF un KF VI un ELFLA VI izstrādātajiem normatīvo aktu projektiem, tādējādi izvērtējot ELFLA demarkāciju ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem;</p> <p>5) Lai nodrošinātu demarkāciju un novērstu iespējamu investīciju pārklāšanos projektu līmenī, LAD kā Maksājumu iestāde veic informācijas apmaiņu par apstiprinātajiem projektiem ar citus ES finanšu instrumentus administrējošām iestādēm;</p> <p>6) Iesniedzot projekta iesniegumu, projekta iesniedzējs paraksta apliecinājumu, ka konkrētais projekts netiek finansēts vai līdzfinansēts no citiem ES fondiem, kā arī valsts un pašvaldību budžeta līdzekļiem, tādējādi atbildību par dubultās finansēšanas saņemšanu nosakot arī potenciālajiem ES fonda finansējuma saņēmējiem. Neatbilstību gadījumā tiek pieņemts lēmums par saņemtā atbalsta atmaksu un atkarībā no konstatētajiem faktiem, var tikt piemērotas sankcijas.</p>	FM
2	114				
3	312(311)				
4	431				
5	121	ERAF	DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas”		
6	122				
7	123				
8	125				
9	141				
10	312(311)				
11	125	ERAF un KF	DP „Infrastruktūra un pakalpojumi”		
12	213				
13	224				
14	312(311)				
15	313				
16	321				
17	323				
18	321	ELGF	Cukura nozares valsts restrukturizācijas programma	<p>1) restrukturizācijas programmas ietvaros atbalsts tiek sniegts tikai tām teritorijām, kurās 2006. gadā audzētas cukurbietes tālākai pārstrādei;</p> <p>2) lai nodrošinātu demarkāciju un novērstu iespējamu investīciju pārklāšanos projektu līmenī, LAD kā Maksājumu iestāde veic informācijas apmaiņu par apstiprinātajiem projektiem ar citus ES finanšu instrumentus administrējošām iestādēm;</p> <p>3) iesniedzot projektu, projekta pieteicējs paraksta apliecinājumu, ka uz projekta iesniegšanas brīdi tas nav saņēmis finansējumu un nepretendē uz tā saņemšanu no citiem pasākumiem;</p>	ZM

				4) demarkācijas nodrošināšanas nolūkā notikusi komunikācija ZM struktūrvienību ietvaros par LAP un restrukturizācijas programmas atbalsta saņemšanas iespējām.	
19	111	EZF	ZRP	<p>1) Atbilstoši ZM struktūrai un ELFLA un EZF Vadības ietvaram, šo fondu VI vadītāja pienākumus pilda viena atbildīgā persona, kuras pienākumos ietilpst šo abu fondu sagatavošanas, ieviešanas, uzraudzības un saskaņotības pārvaldība, tādējādi nodrošinot šo abu fondu demarkācijas un papildinātības ievērošanu. VI vadītājs vada gan EZF, gan ELFLA Uzraudzības un VI komitejas;</p> <p>2) Atbilstoši ārējos un iekšējos normatīvajos aktos noteiktajam, ZM kā EZF un ELFLA VI ir izveidojusi Uzraudzības komitejas, kuras ietvaros tiek izskatīti grozījumi darbības programmās, gan projektu atlases kritērijos, kā arī tiek uzraudzīta programmu ieviešana;</p> <p>3) Atbilstoši VI darbības regulējošiem normatīvajiem aktiem, izveidota EZF VI komiteja, kuras ietvaros aktīvi tiek apspriesti jautājumi par LAP un ZRP ieviešanu, tādējādi nodrošinot EZF un ELFLA saskaņotību, koordinēšanu, vienotu ieviešanas un labās prakses piemērošanu;</p> <p>4) Pastāvīgi notiek komunikācija ar LAD, par LAP ieviešanas un administrēšanas pamatprincipiem, t.sk. apspriesti jautājumi par atbalsta saņemšanas nosacījumiem (atbalsta saņēmēju loks, aktivitātes, atbalsta veids, apjoms utt.), tādējādi nodrošinot pasākumu nepārklāšanos šo fondu ietvaros.</p>	ZM
20	113				
21	121				
22	123				
23	214				
24	312(311)				
25	421				
26	431				
27	LAP	Valsts atbalsts		Pastāvīgi notiek komunikācija ZM struktūrvienību ietvaros par LAP un VA saņemšanas iespējām, kā arī attiecīgās ZM struktūrvienības apmainās ar informāciju par grozījumiem darbības programmās, ārējos normatīvajos aktos. ZM struktūrvienību darbinieki piedalās LAP UK sēdēs un izskata LAP ierosinātos grozījumus, tādējādi nodrošinot ELFLA saskaņotību un demarkāciju ar Valsts atbalstu.	ZM

9.6. Konstatēto neatbilstību ziņošana Eiropas Komisijai

9.6.1. Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzība Latvijā

Lai nodrošinātu Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību Latvijā, kā arī lai nodrošinātu vienotu cīņu pret krāpšanu un finanšu noziegumiem, ir izveidota AFCOS padome, kurā piedalās visu ES politikas instrumentu, ES iniciatīvu, Pirmsiestāšanās fondu un Pārejas perioda palīdzības pārvaldības iestādes (ZM, FM, VARAM, TM, VID, IUB, VK), kā arī pārstāvji no tiesībsargājošām iestādēm un nepieciešamības gadījumā pieaicināti eksperti no citām iestādēm, institūcijām. Uz AFCOS Padomes sēdēm pastāvīgi kā eksperti tiek aicināti arī LAD pārstāvji.

AFCOS padomes sēdes tiek organizētas ne retāk kā 2 reizes gadā (organizē un vada FM), lai izvērtētu situāciju neatbilstoši veikto izdevumu, aizdomām par krāpšanu un krāpšanas gadījumu konstatēšanas jomā (izvērtējot galvenos rašanās iemeslus), apspriestos par iespējamiem risinājumiem sistemātisku neatbilstību novēršanai un vienotu pieeju visu ES politikas instrumentu, ES iniciatīvu, Pirmsiestāšanās fondu un Pārejas perioda palīdzību ietvaros.

ZM un LAD aktīvi piedalījās FM organizētajās AFCOS padomes sēdēs 2013.gada 26.aprīlī un 1.novembrī.

9.6.2. Nosūtītie ziņojumi par konstatētajām neatbilstībām 2011.-2013. gadā

2013. gadā izmaksātā publiskā finansējuma apjoms bija 238,4 milj. EUR.

Elektroniski caur neatbilstību ziņošanas sistēmu (afis) OLAF tika nosūtīti 20 neatbilstību ziņojumi (neatbilstoši veikto izdevumu apjoms LVL 638 274 jeb 908 182 EUR), kā arī tika ziņots par atgūšanas darbībām saistībā ar iepriekš konstatētajām un nosūtītajām neatbilstībām.

Pārskata periodā pirmreizējās ziņotās neatbilstības atklātas LAP pasākumos „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)”, „Lauku saimniecību modernizācija”, „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība”, kā arī „Agrovīdēs maksājumi” un „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem”.

Šo pirmreizēji ziņoto neatbilstību galvenie rašanās iemesli ir tas, ka atbalsta saņēmēji neveic projektā paredzētās darbības, kā rezultātā netiek sasniegti projekta mērķi, savukārt agrovīdēs pasākumos netiek kopti lauki, tiek veikta platību pārdeklarācija un samazinātas saistību platības.

Kopumā 2013.gadā OLAF ir ziņots par 3 gadījumiem, kuros konstatētas aizdomas par krāpšanu.

Vienā gadījumā, veicot pārbaudes uz vietas pēc atbalsta saņēmēja iesniegto maksājumu pieprasījumu un tam pievienoto dokumentu izvērtēšanas (konstatētais gadījums ir bez finansiālas ietekmes), tika konstatēts, ka iegādāto pamatlīdzekļu vidējā tirgus cena ir zemāka nekā projekta iesniegumā norādītā, kā arī konstatēti savstarpējie darījumi ar iekārtas tirgotāju. Līdz ar to atbalsta saņēmēja veiktā investīcija nenodrošināja LAD apstiprinātā projekta un noslēgtā līguma saistību izpildi. Ņemot vērā iepriekš minēto, LAD 22.augustā vērsās Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldē ar iesniegumu, par atbalsta pretendenta iespējamām noziedzīgām darbībām, pretendējot uz publisko finansējumu. Uz LAD iesnieguma pamata ir uzsākta resoriska pārbaude par atbalsta pretendenta amatpersonu iespējamām pretlikumīgām darbībām.

Otrajā gadījumā LAD saņēmis pieprasījumu no Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas, kurā lūgts izsniegt ar konkrēto projektu saistītus dokumentus, pamatojoties uz ierosināto kriminālprocesu, kas uzsākts atbilstoši Krimināllikuma 217.panta 2.daļā paredzētā nodarītā nozieguma pazīmēm par iespējamu grāmatvedības dokumentu viltošanu. Atbalsta saņēmējs ir sniedzis nepatiesu informāciju un maldinājis LAD, ka projekta ietvaros, pamatojoties uz noslēgto būvniecības līgumu, iesniegtajiem iepirkuma procedūru un maksājumu un darījumu apliecinājumiem dokumentiem, būvniecības darbi saņemti kā pakalpojums, tomēr kriminālprocesa izmeklēšanas laikā ir pierādīts, ka darbus ir veicis pats atbalsta saņēmējs. Pamatojoties uz iepriekš minēto, LAD noraidījis maksājuma pieprasījumu, līdz ar to konstatētajam gadījumam nav finansiālas ietekmes.

Trešajā gadījumā, saņemot FM vēstuli par iepirkumu pārkāpumiem konstatēts, ka iepirkuma procedūras uzvarētājs, izmantojot krāpnieciskas darbības, viltojot Valsts ieņēmumu dienesta izziņu par nodokļu neesamību, ieguva iespēju slēgt līgumu ar atbalsta saņēmēju par būvniecības darbu veikšanu. Neatbilstoši veikto izdevumu apjoms šajā gadījumā veido LVL 122 534 jeb EUR 174 350.

ELFLA ietvaros kopā visa plānošanas perioda laikā konstatēti 5210 neatbilstību gadījumi - neatbilstoši veikto izdevumu apjoms LVL 3 751 767 jeb EUR 5 338 284. No konstatētajiem neatbilstību gadījumiem slēgti ir 4465 gadījumi. Kopumā no neatbilstoši veikto izdevumu apjoma atgūti ir jau 54% - LVL 2 018 093 jeb EUR 2 871 488.

9.7. Valsts lauku tīkla darbība

Vadošā iestāde, lai nodrošinātu finanšu līdzekļu sadali atbalstāmajām aktivitātēm, nozīmīgumu un tiesiskumu atbilstoši LAP atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” mērķiem, izveidojusi atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” līdzekļu piešķiršanas komisiju, kas apstiprina Valsts Lauku tīkla (VLT) Rīcības programmas 2009.-2013.gadam ikgadējā darba plāna aktivitātes un to īstenošanai paredzēto finansējuma apmēru. 2013.gada janvārī minētā komisija apstiprinājusi VLT darba plānu 2013.gadam un tā īstenošanai piešķīrusi finansējumu. 2013.gada laikā komisija apstiprinājusi VLT darba plāna aktivitāšu un to īstenošanai, kā arī sekretariāta darbības nodrošināšanai piešķirtā finansējuma pārplānošanu. Tāpat 2013.gada sākumā komisija

apstiprinājusi VLT finansējuma faktisko izlietojumu 2012.gadā un līgumu ietvaros īstenoto aktivitāšu sasniegtos rezultātos rādītājus. Pēc Vadošās iestādes uzaicinājuma VLT sniedz mutisku atskaiti par līgumu ietvaros paveikto, ierodoties uz komisijas sēdi.

Vadošā iestāde saskaņā ar Vadošās iestādes reglamentu veic arī VLT sekretariāta darbības un Rīcības programmā 2009.–2013.gadam ikgadējā darba plāna īstenoto aktivitāšu uzraudzības procedūru, nodrošinot katru ceturksni saņemto ziņojumu, pārskatu un pieņemšanas-nodošanas aktu par līgumos minēto uzdevumu izpildi atbilstību noslēgtajiem līgumiem.

Atbilstoši Kopienas un nacionālajos tiesību aktos noteiktajam, 2013.gadā VLT Sekretariāta darbības ietvaros:

- rīkotas Reģionālās diskusijas par lauku uzņēmējdarbības veicināšanu – Latgalē 2013.gada 17.maijā (piedalījās 51 dalībnieks), Kurzemē 2013.gada 21.maijā (piedalījās 35 dalībnieki), Zemgalē 2013.gada 23.maijā (piedalījās 34 dalībnieki) un Vidzemē 2013.gada 28.maijā (piedalījās 39 dalībnieki).

VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās arī ZM reģionālajās konferencēs, apkopoja darba grupu „Vietējā iniciatīva” rezultātus;

- organizētas vairākas diskusijas (kopskaitā 12) ar mērķi, lai kopīgi ar pašvaldību, organizācijām, iestādēm, vietējiem uzņēmējiem un iedzīvotājiem pārrunātu konkrētās teritorijas problēmas, iespējas un risinājumus, kurās kā galvenā tēma bija pašvaldības un vietējo uzņēmēju sadarbība teritorijas attīstībai. Kopā diskusijās piedalījās 93 dalībnieki;
- tika aktīvi sāktas diskusijas par vietējo ražotāju iesaisti pašvaldību iepirkumos iestādēm. Vairāku diskusiju un citu pasākumu ietvaros veikto darbību rezultātā dažās pašvaldībās izdevās nonākt līdz konkrētiem rezultātiem – pašvaldības iestāžu iepirkumu padarīšanu pieejamāku vietējiem ražotājiem un vietējo ražotāju startēšanu iepirkumos;
- organizētas diskusijas: ar LVAEI iniciatīvu par Mazo saimniecību uzņēmējdarbības attīstību laukos (piedalījās 47 dalībnieki); ar biedrību „Latvijas Mazpulki” par LLKC, mazpulku un Tukuma novada pašvaldības sadarbības iespējām (piedalījās 23 dalībnieki); informatīvs seminārs–diskusija ar Šveices universitātes studentu dalību par Rojas novada uzņēmējdarbību un tās dažādošanas iespējām (piedalījās 18 dalībnieki);
- nodrošināta dalība biedrības LOSP ikmēneša sanāksmēs. Šo tikšanos laikā tiek atbildēts uz organizāciju pārstāvju interesējošiem jautājumiem un veidota ciešāka sadarbība ar lauksaimnieku un lauku nevalstisko organizāciju pārstāvjiem;
- rīkotas klātienē individuālās tikšanās ar lauksaimnieku organizāciju pārstāvjiem, lai pārrunātu aktualitātes un kopīgo aktivitāšu īstenošanas gaitu.

VLT Sekretariāta speciālisti veica aptauju, apkopojot organizāciju iesniegtās anketas ar priekšlikumiem 2014. gada pasākumiem. Kopumā tika saņemti priekšlikumi no 45 organizācijām;

- 2013.gada sākumā tika veikta elektroniska VRG aptauja par nepieciešamajām apmācībām, lai nodrošinātu VRG darba efektivitātes paaugstināšanu. VRG norādījušas, ka efektīvākai darba nodrošināšanai tām ir nepieciešamas apmācības, kas veicinātu vadības un līderības prasmju uzlabošanu, apmācības par psiholoģiju darbā ar sabiedrību, kā arī mācības, kas saistītas ar interešu aizstāvību un mērķu izvirzīšanu efektīvāka darba nodrošināšanai;
- tika noorganizētas darba un diskusiju grupas par Lauku attīstības programmas 2014. – 2020. gadam pasākumiem. 7 ZM darba grupās kopā piedalījās 219 dalībnieki. Tāpat notikušas 3 diskusijas darba grupās ar VRG par LAP LEADER sadaļas izstrādi (15 dalībnieki). Pēc klātienē diskusijām darbs turpinājies elektroniskajās diskusijās. Par LAP 2014. – 2020. gadam pasākumiem tika organizēta diskusijas grupa arī Latvijas dārzkopjiem, tajā piedalījās 32 dalībnieki;
- noorganizēti 4 pieredzes apmaiņas braucieni, to skaitā brauciens uz Latgali ZM specializētajiem atašējiem Briselē un Krievijā, kā arī EP Latvijas deputātu palīgiem;

- VLT speciālisti piedalījās konferencē „Videi draudzīga saimniekošana augkopībā: pētījumi, rezultāti un sasniegumi” Priekulē, Latvijā. Pasākums vērtējams kā pozitīvais piemērs Inovāciju darba grupām nākotnē, kad zinātnieki iepazīstina konsultantus ar veiktajiem pētījumiem un to rezultātiem.

VLT Sekretariāta speciālisti tāpat piedalījās Pirmajā Latvijas Lauku kopienu parlamentā Preiļos, Latvijā, kurā tika diskutēts par lauku telpas attīstību. Pasākumā piedalījās 190 dalībnieki;

- tika sagatavots raksts „Latvijas Avīzei” par VLT aktivitātēm, kas publicēts 2013.gada 21.marta „Latvijas Avīzes” izdevumā. 11.aprīlī VLT Sekretariāta pasākumu ietvaros tika rīkota preses diena „Aktualitātes Latvijas lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un mežsaimniecībā 2013.gadā. Sekmīga informācijas apmaiņa starp Zemkopības ministriju un tās institūcijām ar Latvijas reģionālo presi”. Piedalījās 20 dalībnieki.
- VLT mājas lapā www.laukutikls.lv:
  - ievietoti 556 raksti un atspoguļoti 1181 notikumi;
  - mājas lapa apmeklēta 238 090 reizes, no tām 117 410 bija unikālie apmeklējumi, vidēji dienā ir bijuši 650 mājas lapas apmeklējumi. Kopumā reģistrēti 5108 VLT jaunumu saņēmēji;
  - regulāri tiek aktualizēts VRG pasākumu kalendārs;
  - regulāri tiek ievietoti ar lauku attīstību saistīti notikumi – gan informatīvie, gan izglītojošie semināri;
  - veikts mājas lapas audits un izstrādāts jauns koncepts tās uzlabošanai;
- nodrošināta dalība lauksaimniecības un lauku attīstības projektu konkursa „Sējējs 2013” VRG izvērtēšanas komisijā, kā arī dalība konkursa noslēguma pasākuma organizēšanā;
- VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās ZM rīkotajās sanāksmēs par Latvijas kā partnervalsts dalību ikgadējā starptautiskajā pārtikas izstādē "Internationale Grüne Woche Berlin" jeb Berlīnes "Zaļā nedēļa 2015”;
- tika rīkota diskusija par VLT darbības optimizēšanu. Diskusijas laikā tika meklēti risinājumi kā mazināt administratīvo slogu (grāmatvedības uzskaitē, dokumentu aprites kārtība), tajā pašā laikā nodrošinot pasākumu īstenošanas kvalitāti;
- lai celtu darba kvalitāti, VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās praktiskajā seminārā „Satura veidošana tīmekļa vietnēm”, kā arī LPS rīkotajās tiešraides mācībās Pašvaldību uzņēmējdarbības speciālistiem. 2013.gada 8. un 9.oktobrī VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās VRG seminārā, kur apguva komunikācijas meistarklasi un efektīvas laika plānošanas nostādnes, kā arī piedalījās šo mācību organizēšanā;
- sadarbībā ar Igaunijas, Dānijas, Somijas, Lietuvas, Zviedrijas un Polijas valstu lauku tīklu pārstāvjiem VLT Sekretariāts iesaistījās Ziemeļu un Baltijas valstu LEADER sadarbības projektu konkursa „The Nordic-Baltic Leader Cooperation Award” organizēšanā;
- VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās Liepājas rajona partnerības rīkotajā konferencē „LEADER iniciatīva – dzīves kvalitātes uzlabošana cilvēkiem laukos”, kurā tika sniegts atskats uz 2012. gadā paveikto, kā arī dažādās nominācijās apbalvoti vietējie projekti;
- notika diskusija „Aktualitātes vietējām rīcības grupām” (10.04.2013.), kurā ZM, LAD un VLT sekretariāta pārstāvji informēja par aktualitātēm – priekšlikumiem grozījumiem MK noteikumos un Lauku attīstības programmā, LEADER 2014-2020 darba grupas aktualitātēm, LEADER pasākumu apguvi un eiro ieviešanu. Klātienē piedalījās 26 dalībnieki. Pasākumam tika nodrošināta tiešraide VRG pārstāvjiem, kas to nevarēja apmeklēt klātienē;
- 2013. gada 10. decembrī VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās projekta InnoEquine noslēguma seminārā „Zirgkopības nozare un zirgu izmantošanas virzieni šodien un rīt”, kur prezentēja no VRG apkopotos īstenotos LEADER projektus, kas saistīti ar zirgkopības nozari, kā arī informēja par LEADER pieejas būtību;

Tāpat VLT Sekretariāta speciālisti piedalījās Latvijas Lauksaimniecības universitātes vadītā projekta par KLP noslēguma konferencē "Lauku dzīve Tev un Man!" Jelgavā;

- 2013. gadā tika turpināts darbs pie LEADER projektu pārklājuma kartes atjaunošanas, tajā tiks uzrādīti visi 2007.-2013.gada plānošanas periodā īstenotie projekti;
- sagatavota un Eiropas Tīklam Lauku Attīstībai (ENRD) nosūtīta informācija par Latvijas Lauku tīkla veiksmes stāstu par labās pieredzes pārņemšanu (atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai). Tāpat sagatavota un ENRD nosūtīta informācija par Latvijas Lauku tīkla darbības statistiku kopš tā izveides 2008.gadā;
- VLT Sekretariāta speciālisti aktīvi līdzdarbojās projektā lauku jaunatnes un inovāciju atbalstam („Sustainable rural development through youth participation innovation and entrepreneurship 2012-2015”). Projekta mērķis ir iesaistīt jauniešus savas uzņēmējdarbības attīstīšanā, kā arī izveidot spēcīgu un aktīvu sadarbību starp lauku jauniešu organizācijām un inovāciju atbalstītājiem Baltijas jūras reģiona valstīs, apkopojot labo pieredzi. Latviešu valodā tika pārtulkots projekta informatīvais buklets.

Projekta sadarbības partneri no Zviedrijas Lauksaimniecības zinātņu universitātes ieradās Latvijā (28.-30.05.2013.), lai iepazītos ar dažādu reģionu attīstību. Šīs aktivitātes ietvaros tika rīkoti 3 reģionālie semināri – Bauskā, Engurē un Tērvetē, kuros dalībnieki tika iepazīstināti ar dažādiem uzņēmējdarbības veidiem katrā reģionā. Kopā pasākumā piedalījās 39 dalībnieki.

2013.gada oktobrī VLT Sekretariāta speciālisti sadarbībā ar projekta dalīborganizācijām Jūrmalā rīkoja konferenci par jauniešu uzņēmējdarbību, kā arī piedalījās projekta ietvaros organizētajās mācību konferencēs Somijā un Polijā;

- 2013.gada 18.februārī tika rīkota darba grupa par VLT Sekretariāta līdzdalību starptautiskā (Somija, Zviedrija, Latvija un Polija) projektā par lauku jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanu „SURE” (Nordplus). Piedalījās 9 dalībnieki;
- turpinās VLT Sekretariāta speciālistu darbs pie Eiropas Tīkla Lauku Attīstībai (ENRD) tematiskās iniciatīvas „Jauniešu un jauno lauksaimnieku iniciatīva lauku teritorijās”. VLT aktivitāte „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai” tika prezentēta ENRD organizētajā seminārā Briselē, Beļģijā;
- nodrošināta dalība starptautiskos ES dalībvalstu, EK un ENRD organizētajos un pasākumos par lauku tīklu darbību, darbības izvērtēšanu, tīklu darbību nākamajā plānošanas periodā, kā arī lauku teritoriju attīstību, finansējuma piesaisti mazajām saimniecībām, jauniešu perspektīvām laukos u.tt.
- izstrādāts VLT Rīcības programmas 2014. – 2020.gadam projekts. Programmas projekts parāda VLT darbības shēmu nākamajā plānošanas periodā, kā arī galvenās aktivitātes, kas tiks īstenotas, lai sasniegtu tīkla izvirzītos mērķus. Programmas projekts tiks precizēts 2014.gadā, kad būs apstiprināta LAP 2014. – 2020.gadam. Pēc Programmas precizēšanas un saskaņošanas ar ZM, tā tiks apstiprināta VLT Sadarbības padomē.

VLT Rīcības programmas 2009.-2013.gadam darba plāna 2013.gadam ietvaros īstenotas šādas aktivitātes:

- 2013.gadā aktivitātes „Lauku teritoriju ekonomiskās aktivitātes veicināšanas programma” ietvaros nepieciešamais atbalsts saimnieciskās darbības veicināšanai, attīstīšanai un paplašināšanai tika sniegts 720 saimniecībām. Tika uzsākts darbs pie kooperācijas un kopdarbības veicināšanas, ar LLKC konsultantu iniciatīvu izveidoti 3 kooperatīvi (Tukumā, Ventspilī un Rēzeknē). Tāpat ar konsultantu palīdzību ir izveidotas vairākas biedrības, kas startējušas LEADER programmā;
- aktivitātē „Informatīvu un izglītojošu semināru organizēšana visā Latvijā” gada laikā noorganizēti 320 informatīvie semināri 24 928,5 klausītārstundu apmērā. Galvenās semināru tēmas bija par aktualitātēm atbalsta pasākumos, grāmatvedības un nodokļu jaunumiem, LEADER pieejas īstenošana un labā prakse.

Tāpat aktivitātes ietvaros tika īstenoti 270 izglītojošie semināri, kurus apmeklēja 5624 dalībnieki. Klausītājus visvairāk interesējušas tēmas par lauksaimniecības produkciju ražojošo saimniecību

konkurētspējas palielināšanu, ar meža apsaimniekošanu saistītie jautājumi, lauksaimniecības produkcijas pievienotās vērtības radīšana, kooperatīvu darbības attīstības jautājumi, ganāmpulka produktivitātes paaugstināšanas iespējas, lauku tūrisma attīstības jautājumi u.c.;

- 2013.gadā aktivitātē „Informatīvie pasākumi jauniešiem un skolēniem par mežu un meža apsaimniekošanu” notikušas 97 nodarbības, kurās piedalījās 2 113 dalībnieki;
- aktivitātē „Kapacitātes celšana ZM pakļautībā esošajām iestādēm un uzņēmumiem” gada laikā tika noorganizēti 279 kvalifikācijas celšanas pasākumi, kurus apmeklēja 3 245 klausītāji;
- sagatavota informācija publicēšanai, izdota, pavairota un katru mēnesi izplatīta „Lauku Lapa” (12 izdevumi gadā) - sagatavotas 19,7 autorloksnes, kopā pavairots 74 400 eksemplāros gadā, t.i. 6200 eksemplāri mēnesī (aktivitāte „Ziņu lapu sagatavošana”). Ziņu lapa tiek izplatīta visā Latvijā un bez maksas ir lasāma VLT mājas lapā www.laukutikls.lv, kā arī to ir iespējams elektroniski saņemt e-pastā. Katru nedēļu tiek izdota „Lauku e-Lapa”.

Aktivitātes ietvaros sagatavots krāsains tematiskais izdevums „Ķiploku audzēšana Latvijas apstākļos” - 2,6 autorloksnes, kas pavairotas 3000 eksemplāros. Izdots „Latvijas Avīzes” pielikums par Latvijas mājražotājiem, kas pavairots 12 000 eksemplāros;

- aktivitātē „Informatīvā izdevuma mežu īpašniekiem sagatavošana” kopumā sagatavotas 8 autorloksnes un izdoti, izplatīti 4 informatīvie izdevumi „Čiekurs” (ziemas, pavasara, vasaras, rudens), katrs pavairots 10 000 eksemplāros. Tāpat sagatavoti 4 „Čiekura” pielikumi (3000 eksemplāros katrs). Ik nedēļu tiek izdots „e-Čiekurs”. Drukātā formātā izdevums pieejams LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļās Lauku attīstības birojos, Valsts meža dienesta birojos, novadu bibliotēkās un bez maksas tas ir lasāms Meža konsultāciju pakalpojumu centra mājas lapā www.mkpc.llkc.lv;
- 2013.gadā īstenoti 35 pieredzes apmaiņas braucieni uz dažādiem Latvijas novadiem, piedaloties esošiem, topošiem uzņēmējiem, lauku iedzīvotājiem un organizāciju pārstāvjiem (aktivitāte „Pieredzes apmaiņas braucieni Latvijā”). Kopumā braucienos piedalījās 1166 dalībnieki. Notikušo pieredzes braucienu tēmas var iedalīt grupās: lauksaimniecības produkcijas pārstrādes iespējas un mājražošanas pieredze, uzņēmējdarbības uzsākšana un dažādošanas pieredze, konkrētas lauksaimniecības nozares attīstība un izmantoto tehnoloģiju pieredze, kopdarbības un kooperācijas pieredze;
- aktivitātes „Mācību un pieredzes apmaiņas braucieni uz Eiropas valstīm” ietvaros 2013.gadā tika īstenota pieeja, ka mācību un pieredzes apmaiņas braucienu tēmas un programmu uz Eiropas valstīm ierosina nevalstiskā organizācija, saskaņojot ar ZM, bet dalībnieki ir dažādu organizāciju un saistīto institūciju pārstāvji. 2013.gadā tika īstenoti 4 braucieni, kuros kopumā piedalījās 72 dalībnieki;
- aktivitāte „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai” 2013.gadā tika īstenota 15 LLKC reģionālajās nodaļās – Ogrē, Krāslavā, Rēzeknē, Jelgavā, Cēsīs, Tukumā, Saldū, Balvos, Alūksnē, Limbažos, Kuldīgā, Daugavpilī, Madonā, Jēkabpilī un Valmierā. Informatīvās dienas 15 teritorijās kopumā apmeklēja 321 jaunieši. Aktivitātes ietvaros tika noorganizētas 4 dienu mācības visās 15 teritorijās, kurās kopā piedalījās 200 jaunieši. To laikā jaunieši apguva ideju definēšanu, uzņēmējdarbības, grāmatvedības pamatus, biznesa plānu un projektu būtību, to sastāvdaļas un mācījās izstrādāt savus biznesa plānus vai projekta pieteikumus. Jauniešiem, kas piedalījās šajā aktivitātē tika dota iespēja piedalīties biznesa plānu/projektu konkursā „Laukiem Būt!”. Kopsummā tika iesniegti 52 jauniešu biznesa/projektu plāni, kuri tika vērtēti katrā reģionā. Pēc vērtēšanas tālāk tika izvirzītas 15 idejas, kuras tika prezentētas Ozolniekos.

Tāpat aktivitātes ietvaros, lai informētu vispārizglītojošo skolu audzēkņus par uzņēmējdarbības attīstības iespējām lauku teritorijās, tika noorganizēti 49 skolu apmeklējumi un 32 braucieni uz saimniecībām;

- aktivitātes „Novadu lauku attīstības konsultantu darba nodrošināšana” ietvaros novadu lauku attīstības konsultantu pienākumus veica 125 speciālisti;
- aktivitātes „Interneta rīki un tālmācības (e-apmācības) programmu uzturēšana, atjaunošana” ietvaros tika koordinētas trīs tālmācības (e-apmācības) programmas: „Uzņēmējdarbības uzsākšana un attīstīšana”

(5 472 apmeklējumi), „LEADER” (2 880 apmeklējumi), „Lauksaimniecības pamati” (7 900 apmeklējumi). Tāpat veikta interneta rīka par ES atbalsta pieejamības noteikšanu konkrētai lauku saimniecībai uzturēšana, kā arī aktualizēta datorprogramma „Meža apsaimniekošanas plānošanas informācijas sistēma” (MAPIS);

- 2013.gadā aktivitātes „Mācību prakšu saimniecību tīkla uzturēšana” ietvaros nodrošinātas prakses vietas 297 LLU Lauksaimniecības un Veterinārmedicīnas studentiem un prakses vietas 15 praktiskajiem modernu tehnoloģiju saimniecībās;
- aktivitātē „Savstarpējās atbilstības atbalsta nodrošināšana” 260 lauku saimniecībām (130 augkopības un 130 jaukta tipa) veikts izvērtējums par saimniekošanas atbilstību savstarpējās atbilstības prasībām, kā arī sniegti ieteikumi saimniecības ražošanas efektivitātes paaugstināšanai. 2013.gadā no visām apsekotajām saimniecībām konstatēts, ka visas prasības atbilst tikai 13% saimniecību, bet tas ir par 2% vairāk nekā tika konstatēts 2012. gadā;
- veikti demonstrējumi augkopībā un lopkopībā 6 galvenās tēmās 7 saimniecībās (aktivitāte „Demonstrējumi lauku saimniecībās”): „Tauriņziežu audzēšanas tehnoloģiju efektivitāte un pēcietekmes novērtējums”, „Ziemas rapša audzēšanas tehnoloģiju novērtējums”, „Graudaugu papildmēslošanas efektivitāte integrētā saimniekošanas sistēmā”, „Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošanas sējumos izmantojot konvencionālās un integrētās saimniekošanas metodes”, „Dārzena audzēšanas tehnoloģiju izvērtējums bioloģiskā lauksaimniecībā”, „Agrovides pasākumu nodrošināšana intensīvi ražojošā saimniecībā”. Aktivitātes ietvaros noorganizētas 7 lauku dienas, kuras kopā apmeklējuši 194 dalībnieki. Demonstrējumos iegūtie rezultāti apkopoti izdevumā „Demonstrējumi augkopībā 2013”. Informācija par demonstrējumu ierīkošanu un rezultātiem publicēta informatīvā izdevumā „Lauku Lapa” un LLKC mājas lapā. Noorganizēts 1 demonstrējumu rezultātu noslēguma seminārs (11.12.2013.), kurā piedalījās 64 dalībnieki;
- aktivitātes „Nozaru ekspertu ziņojumi” ietvaros tika veikta ES lauksaimniecības un lauku attīstības lietu biroja darbības nodrošināšana. 2013.gadā tika noslēgti pakalpojumu līgumi ar 9 nacionālajām horizontālajām organizācijām. Aktivitātes ietvaros biedrības izstrādāja priekšlikumus LAP 2014.-2020. gadam pasākumu īstenošanai. 2013. gada 7. novembrī tika organizēta sanāksme/diskusija ar LLKC un horizontālo organizāciju pārstāvjiem, kuras laikā horizontālo organizāciju pārstāvji prezentēja aktivitātes ietvaros paveikto. Aktivitātes ietvaros 20 nacionālās nozaru organizācijas, kas pārstāvēja 16 dažādas nozares, rīkoja diskusijas ar nozares organizāciju, ražotāju organizāciju, ZM, PVD, Valsts augu aizsardzības dienesta, LAD, LLKC un VLT pārstāvju piedalīšanos, kuru laikā tika pārrunātas aktualitātes nozarēs, analizēts LAP 2007.-2013. gadam un izstrādāti priekšlikumi LAP 2014.-2020.gadam. Aktivitātē piedalījās 18 reģionu lauksaimnieku apvienības, organizējot diskusijas reģionos. Saņemti 26 nozaru ziņojumi, kas ievietoti VLT mājas lapā;
- 2013.gadā tika rīkotas 2 konferences (aktivitāte „Starptautiska Lauku tīkla konference”) – par jauniešu uzņēmējdarbību laukos un Ziemeļu un Baltijas valstu Lauku tīklu Sekretariātu konference par plānošanas periodu pārejas gadu un Lauku tīklu darbību tajā. Konferencēs kopumā piedalījās 96 dalībnieki;
- 2013.gadā „Aktivitātes lauku telpas ilgtermiņa stratēģijai” ietvaros tika izstrādāts un VLT mājas lapā ievietots situācijas apraksts un nozares vajadzību analīze Latvijas LAP 2014. – 2020.gadam sadaļai „Lauksaimniecības nozares raksturojums”;
- aktivitātē „Lopkopības ražošanas ekonomiskās efektivitātes paaugstināšanas pasākumi lauku saimniecībās” tika veikti uzlabojumi un papildinājumi Interneta rīkā par racionāla piena lopkopības ražošanas modeļa izvēli.

Ekonomiski pamatotu gaļas jaunlopu nobarošanas modeļu izstrādes ar intensīvām un ekstensīvām metodēm ietvaros nobaroti, nokauti un pēc liemeņa klasifikācijas izanalizēti 16 liellopi. Izstrādātas dzijās kūts skices un tāmes 60 un 108 govju ganāmpulkiem.

Novērtēti 2012.gadā kontrolizaudzēšanai atlasītie 32 audzējamie 1 – 1.5 gadus vecie teķi. Pēc pēcnācēju kontrolnobaršanas rezultātiem novērtēta 20 vaislas teķu (17 Latvijas tumšgalves, 3 Vācijas merino vietējās) kvalitāte.

- Pabeigta datu apkopošana, atlase, analīze un piena pašizmaksas aprēķinu analīze un izvērtējums LLKC lopkopības nodaļas interešu grupā esošajās piena saimniecībās. Izveidota datubāze par tehnikas izmaksām, noslodzi un degvielas patēriņiem piensaimniecībā un graudkopībā. 2013.gadā ZM sadarbībā ar LLKC un VLT organizēja četras reģionālās konferences lauksaimniekiem „Esi informēts un ražo laukos” – Saldū, Jelgavā, Cēsīs un Balvos (aktivitāte „Reģionālo konferenču organizēšana”). Tajās klātienē piedalījās 1093 dalībnieki. Tika nodrošināta tiešraide internetā, kur vērotāju skaits bija vidēji 100 katrā konferencē. Kā katru gadu, aktuāli bija tiešmaksājumu jautājumi, izteikta interese bija par LAP 2014. – 2020.gada pasākumiem, jo īpaši „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem” un modernizācijas tipa pasākumiem;
- aktivitātes „Atbalsts lauksaimniecības izstādēm un konkursiem, un lauksaimniecības un lauku attīstības projektu konkursu organizēšana” ietvaros VLT līdzdarbojies 5 lauksaimniecības izstādēs – „Rāmava”, „Traktordiena”, „Lauki ienāk pilsētā”, „Vislatvijas Zirgu dienas”, lauksaimniecības izstāde Magdeburgā - un 2 konkursu organizēšanā - lauksaimniecības un lauku attīstības projektu konkurss „Sējējs 2013”, kā arī sadarbībā ar Latvijas Piensaimnieku Centrālo savienību - Latvijā ražoto augstas kvalitātes piena produktu konkurss;
- 2013.gadā aktivitātes „Līdzdalība tematisko konferenču organizēšanā” ietvaros tika noorganizētas 9 tematiskās konferences, kurās piedalījās 875 dalībnieki.

Saskaņā ar 2006.gada 15.decembra Komisijas Regulas Nr.1974/2006 (EK) 41.pantu, kas nosaka, ka dalībvalstīm līdz 2008.gada 31.decembrim jāizveido VLT, ZM izstrādāja ārējo un iekšējo normatīvo aktu bāzi, kā arī deleģēja šo uzdevumu SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” un 2008.gada 25.jūlijā noslēdza līgumu par VLT izveidi. Lai nodrošinātu VLT sekmīgu darbību un uzsāktu aktivitāšu īstenošanu visā Latvijas teritorijā, 2008.gada II pusgadā tika veikti nepieciešamie ieguldījumi (telpas, aprīkojums, materiāli), atlasīts kvalificēts personāls gan centrālajā birojā, gan 9 reģionālajās nodaļās, kam arī proporcionāli iztērēts vairāk nekā 25% no kopējā 2008.gadā VLT paredzētā finansējuma.

Sākot ar 2009.gadu, turpmākajos gados sekretariāta izveidei un uzturēšanai tērēts mazāk līdzekļu, ievērojami paplašināta aktivitāšu īstenošana, tādējādi nodrošinot un ievērojot ārējos normatīvajos aktos noteiktos finansējuma izlietojuma ierobežojumus - VLT sekretariāta darbībai piešķirtais finansējums nedrīkst pārsniegt 25% no kopējā VLT piešķirtā finansējuma apjoma. Šobrīd VLT darbību un sekmīgu aktivitāšu īstenošanu nodrošina centrālais birojs un 26 reģionālās nodaļas.

24.tabula Valsts lauku tīklam izlietotais publiskais finansējums 2008. – 2013.gadā

Darbības veids	2008		2009		2010		2011		2012		2013		KOPĀ 2008-2013	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	vidēji 2008-2013, %
VLT sekretariāts	208 080	87	348 306	31	236 450	13	589 268	20	613 093	17	747 223	21	2 742 420	24
VLT rīcības programma	31 694	13	786 360	69	1 620 021	87	2 301 940	80	2 945 385	83	3 558 668	79	11 244 068	76
Kopā:	239 774	100	1 134 666	100	1 856 471	100	2 891 208	100	3 558 478	100	4 305 891	100	13 986 488	100

Avots: ZM

9.8. Pārvaldības problēmu kopsavilkums

Konstatētās problēmas	Iespējamie risinājumi
Atbalsta saņēmējiem trūkst informācijas par nākamo projekta iesniegumu kārtu izsludināšanas termiņiem un piešķirto finansējumu;	Regulāri sniegt informāciju ZM, LAD mājas lapās, dažādos masu informācijas līdzekļos informāciju par nākamo projekta iesniegumu kārtu izsludināšanas termiņiem un piešķirto finansējumu
Biežas atbalsta saņemšanas nosacījumu maiņas, t.i., katrai izsludinātajai projektu pieņemšanas kārtai ir jaunas izmaiņas;	ZM nākamajā plānošanas periodā nodrošināt atbalsta saņemšanas nosacījumu pietiekamu ilglaicīgumu.
Regulārās izmaiņas LAP IS sakarā ar atbalsta saņemšanas nosacījumu maiņu vai jaunu pasākumu/aktivitāšu ieviešanu;	ZM nākamajā plānošanas periodā nodrošināt atbalsta saņemšanas nosacījumu pietiekamu ilglaicīgumu.
Atbalsta pretendenti neievēro MK noteikumu prasības iepirkuma procedūru veikšanā un līdz ar to bieži ir jāprasa atkārtota iepirkuma veikšana vai arī pašiem jāveic cenu salīdzināšana, kas kavē projektu izskatīšanu;	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešams izvērtēt un ZM sadarbībā ar LAD vienoties par nepieciešamajiem uzlabojumiem metodiskajos norādījumos atbalsta pretendentiem saistībā ar iepirkumu procedūru veikšanu LAD nodrošināt detalizētus skaidrojumus par iepirkumu procedūrām atbalsta pretendentiem
Atbalsta pretendenti, lai saņemtu atbalstu, sniedz nepatiesu informāciju, dokumentāciju, t.sk. viltotas CE atbilstības deklarācijas, kā rezultātā ir konstatēti gadījumi, ka veiktās iegādes, būvniecība dabā neatbilst iesniegtajai dokumentācijai, iegādātās iekārtas un tehnika neatbilst ražotāja izsniegtajām atbilstības deklarācijām, neatbilst patiesajai iekārtas cenai;	Nepieciešams izvērtēt un ZM sadarbībā ar LAD vienoties par nepieciešamajiem uzlabojumiem metodiskajos norādījumos atbalsta pretendentiem saistībā ar iepirkumu procedūru, pārbaužu veikšanu neatbilstību konstatēšanai u.c.
Atsevišķos būvniecības gadījumos kā ražošanas ēkas uzbūvē vai rekonstruē ēkas, kas pēc pārbaudes uz vietas pēc visām pazīmēm atbilst dzīvojamajām ēkām.	LAD pilnveidot uzraudzības un kontroles procedūras saistībā ar šādiem būvniecības neatbilstību gadījumiem

9.9. Tehniskās palīdzības izmantošana

Atbilstoši Regulas 1698/2005 noteiktajam, atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” (turpmāk – Tehniskā palīdzība) ietvaros atbalstāmas aktivitātes, kas attiecas uz LAP sagatavošanu, pārvaldību, uzraudzību, izvērtēšanu, publicitāti, kontroli, revīziju un VLT izveidošanu, darbību, kā arī izdevumi saistībā ar gatavošanos nākamajam 2014.-2020.gada plānošanas periodam.

Saskaņā ar LAP noteikto, atbalsta saņēmēji Tehniskās palīdzības ietvaros ir ZM un LAD. Lai nodrošinātu kvalitatīvu LAP ieviešanu, ZM un LAD izmantojusi Tehniskās palīdzības finanšu līdzekļus publicitātei, sagatavošanai, pārvaldībai, uzraudzībai un novērtēšanai.

Tehniskās palīdzības ietvaros, ZM un LAD īstenojušas šādas galvenās aktivitātes:

1) Informācija un publicitāte – informēšana par ELFLA sniegtajām iespējām, ieguldījumu un viedokļu apmaiņa ar interesentiem par LAP ieviešanu un nepieciešamajām prioritātēm, kā arī publicitāte, kas veicina sabiedrības ieinteresētību par ELFLA:

- prezentācijas materiālu sagatavošana ELFLA popularizēšanai;
- komandējumu un pieredzes apmaiņas braucienu organizatoriskie izdevumi par LAP jautājumiem;

- izdevumi, kas saistīti ar piedalīšanos dalībvalstu ministru forumos, kā arī organizatoriskie izdevumi - tikšanās ar EK, auditoru un citu direktorātu pārstāvjiem
- VLT nodrošināšana – sekretariāts, rīcības programmas ieviešana (ieviestās aktivitātes skatīt 7.7.sadaļā)
- TV raidījumi reģionālajās televīzijās, televīzijas raidījumu cikli, radio raidījumi, publikācijas laikrakstos;
- konferenču un citu informatīvo pasākumu organizatoriskie izdevumi par LAP jautājumiem.

2) pārvaldība:

- darba samaksas izdevumi ZM un LAD darbiniekiem un telpu uzturēšanas izmaksas darbiniekiem, kas iesaistīti ar LAP ieviešanu;
- IT sistēmu drošības uzlabošana, LAP pasākumu administrēšanas un ieviešanas vajadzībām attiecīgo sistēmu pilnveidošana;

3) uzraudzības darbību ietvaros izdevumi saistīti ar LAP UK darbības nodrošināšanu un LAD informācijas sistēmu aktualizāciju un programmnodrošinājumu.

4) kontroles darbību ietvaros izdevumi saistīti ar LAD pārbaūžu uz vietas veikšanu.

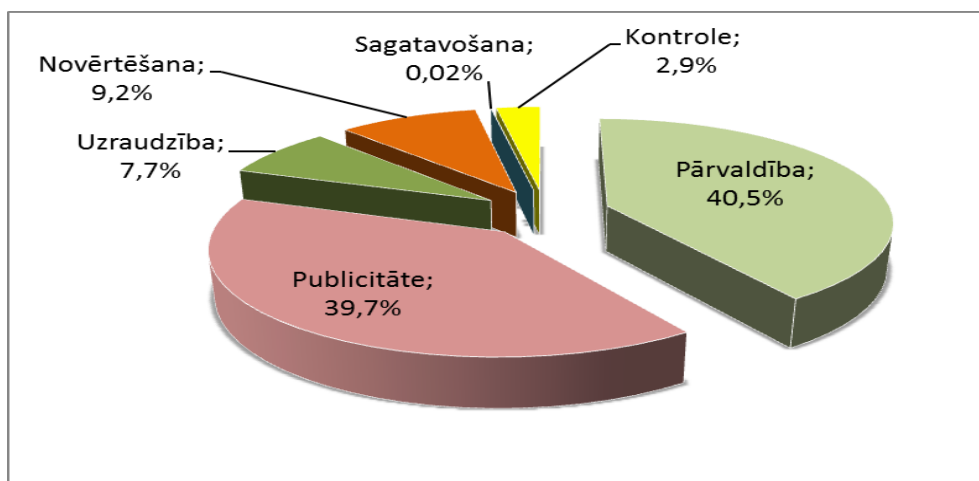
5) novērtēšana:

- LAP 2007-2013 gadam Nepārtrauktās novērtēšanas ieviešana;
- LAP 2014-2020 Ex-ante novērtējuma sagatavošana;
- Tematiskie pētījumi

25.tabula. 2013.gadā ZM un LAD aktivitātes īstenotās Tehniskās palīdzības ietvaros (izmaksātais publiskais finansējums pakalpojumu sniedzējiem)

Darbības veids	Izlietotais publiskais finansējums, %
Pārvaldība (V)	43,9
Publicitāte (I)	36,3
Uzraudzība (U)	5,5
Novērtēšana (N)	11,0
Kontrole (K)	3,3
Sagatavošana (S)	0,0
Kopā	100

Avots: ZM

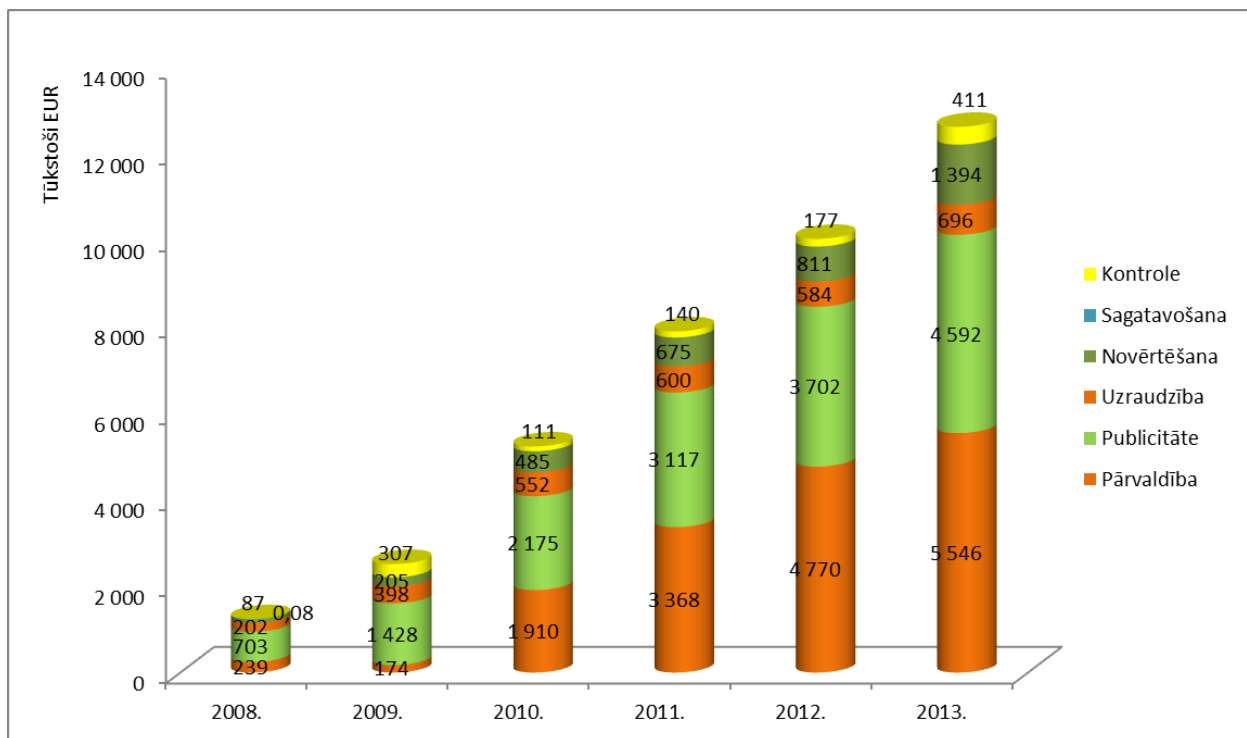
33.attēls 2008. – 2013.gadā izlietotais finansējuma īpatsvars pa darbības veidiem, %

Avots: ZM

26.tabula. LAP pasākuma "Tehniskā palīdzība" ietvaros ZM un LAD īstenotās aktivitātes (izmaksātais publiskais finansējums pakalpojumu sniedzējiem) 2008.-2013.gadā

Darbības veids	Pieejamais finansējums	2008 - 2012		2013		KOPĀ 2008 - 2013		Darbību īpatsvars %		Finansējuma atlikums	
		Darbību skaits	Izlietotais publiskais finansējums	Darbību skaits	Izlietotais publiskais finansējums	Darbību skaits	Izlietotais publiskais finansējums	darbību skaits	(izlietotais finansējums)	EUR	%
	EUR		EUR		EUR		EUR				
	A	B	C	D	E	F = B+D	G = C+E	H = d.veids/F un G*100	I = A - G	J = I*100/A	
Pārvaldība	55 637 275	39	10 460 532	20	5 545 864	59	16 006 396	28,8%	40,5%	16 069 172	29%
Publicitāte		44	11 125 638	9	4 592 152	53	15 717 790	25,9%	39,7%		
Uzraudzība		19	2 336 800	5	696 259	24	3 033 059	11,7%	7,7%		
Novērtēšana		37	2 262 781	19	1 393 720	56	3 656 501	27,3%	9,2%		
Sagatavošana		2	7 997	0	0	2	7 997	1,0%	0,02%		
Kontrole		8	735 488	3	410 872	11	1 146 360	5,4%	2,9%		
KOPĀ		149	26 929 236	56	12 638 867	205	39 568 103	100%	100%		

Avots: ZM

34.attēls. 2008.-2013.gadā izlietotais TP finansējums sadalījumā pa darbības veidiem, tūkstošos EUR.

Avots: ZM

9.10. Informācija par veiktajiem informācijas un publicitātes pasākumiem

9.10.1. Vadošās iestādes veiktie informācijas un publicitātes pasākumi LAP ietvaros

- Sagatavotas 52 relīzes plašsaziņas līdzekļiem, novadīts seminārs reģionālo plašsaziņas līdzekļu žurnālistiem ar zemkopības ministres L.Straujumas un ZM vadošo ekspertu piedalīšanos, kurās runāts par izmaiņām LAP pasākumu finansējuma saņemšanā, veiktajām izmaiņām normatīvajos aktos, pieteikšanās termiņiem, Latvijas pozīcijām ES Lauksaimniecības un zivsaimniecības ministru padomes sanāksmēs, kas saistītas ar LAP, par nostādņām LAP 2014. – 2020.gadam, diskutēts par nākamā programmēšanas perioda LAP programmām, sagaidāmajām izmaiņām un sasniedzamajiem mērķiem, kā arī sniegtas atbildes uz visiem lauksaimniekus un žurnālistus interesējošajiem jautājumiem.
- Notikusi plaši apmeklēta zemkopības ministres L.Straujumas preses konference par Latvijas LAP 2014. – 2020. struktūru un programmām (ieskaitot informāciju par indikatīvo finanšu sadalījumu) un KLP reformas nosacījumiem.
- ZM sagatavotā informācija par LAP un ELFLA regulāri ievietota ZM interneta mājas lapā, elektroniskajā izdevumā „AgroPols”, oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”, elektroniskajā izdevumā „LV portāls” un citos plašsaziņas līdzekļos. Daudzkārt gatavotas atbildes uz žurnālu „Saimnieks”, „AgroTops”, „Praktiskais Latvietis”, „Kapitāls”, „lr”, „Ievas Dārzs” u.c. lasītāju jautājumiem. Regulāri gatavotas atbildes, komentāri un viedokļi par dažādām tēmām, kas saistītas ar LAP pasākumiem un atbalsta finansējuma apgūšanu publicēšanai laikrakstos „Latvijas Avīze”, „Dienas Bizness”, „Neatkarīgā Rīta Avīze”, „Diena”, kā arī interneta portālos, specializētajos un reģionālajos medijos. Ministre viesojusies reģionālo mediju redakcijās un atbildējusi uz lasītāju jautājumiem.

- Zemkopības ministre un ministrijas speciālisti piedalījušies Latvijas Radio, LTV 1, LTV 7, LNT, TV3 un LR 4 (Doma Laukums) ierakstos un tiešraidēs (tostarp raidījumā „Krustpunkti”), kurās notikušas diskusijas arī par LAP tematiku.
- Sagatavoti 5 laikraksta „Latvijas Avīze” ielikumi par LAP programmu apguves iespējam un apguves gaitu.
- Pēc nepieciešamības gatavota informācija - atbildes uz lauksaimnieku jautājumiem par LAP LOSP, Zemnieku saeimas (ZSA) sanāksmēm un Lauksaimnieku konsultatīvās padomes sanāksmēm. Apkopoto informāciju zemkopības ministre izmantojusi diskusijām ar lauksaimniekiem.
- Regulāri gatavota informācija par LAP pasākumu finansējumu, izmaiņām normatīvajos aktos, pieteikšanas termiņiem, kā arī Latvijas nostāju ES Lauksaimniecības un zivsaimniecības ministru padomes sanāksmēs. Šī informācija konsekventi sūtīta arī nozares nevalstiskajām organizācijām.
- Sadarbībā ar LLKC un VLT lauksaimnieki regulāri informēti par aktualitātēm LAP 2007.-2013.gadam, gaidāmajām LAP nosacītā pārejas laika (2014.gada) aktualitātēm un LAP 2014. – 2020.gadam sagatavošanu:
- 2013.gada otrajā pusē tika noorganizēti 78 informatīvie semināri, kurus apmeklējuši 1836 dalībnieki. Populārākās semināru tēmas bija par pieteikšanos pasākumā „Lauku saimniecību modernizācija” – kūtsmēslu krātuvju izveides un nepieciešamības normatīvā bāze un rīcība, par labu un pārņemamu praksi mežsaimniecībā, par ES un valsts likumdošanas izmaiņām, kas skar lauku saimniecības. Semināros sniegta arī vispārēja informācija par ELFLA un EZF iespējām Latvijā;
- 2013.gada 4.ceturksnī ZM sadarbībā ar LLKC un VLT organizēja četras reģionālās konferences lauksaimniekiem „Esi informēts un ražo laukos” – Saldū, Jelgavā, Cēsīs un Balvos. Kopā konferencēs piedalījās 1093 dalībnieki no visas Latvijas. Lielā interese par konferencēm skaidrojama ar jaunā plānošanas perioda gaidām un ZM pakļautībā esošo iestāžu aktualitātēm, kas ir nozīmīgas lauksaimniekiem un lauku iedzīvotājiem kopumā. Kā katru gadu, aktuāli bija tiešmaksājumu jautājumi, tomēr izteikta interese ir par LAP 2014.–2020. gada pasākumiem – atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem, modernizācijas veida pasākumiem. Visās konferencēs tika nodrošināta translācija tīmeklī, lai zemniekiem un interesentiem, kuri nevarēja ierasties uz konferenci, būtu iespēja to vērot tiešsaistē un uzdod interesējošos jautājumus. Vidēji katru konferenci vēroja 100 interesentu. Papildu informācija un videomateriāli no visām konferencēm: http://www.laukutikls.lv/citi_pasakumi/4038lauksaimnieki_aicinati_uz_zemkopibas_ministrijas_konferencem_esi_informets_un_razo_laukos.
- 2013.gada 4.ceturksnī organizēts lauksaimniecības un lauku attīstības projektu konkursa „Sējējs 2013” noslēguma pasākums. Pasākumā izteikta pateicība konkursa dalībniekiem, apsveikti laureāti un personas, kas sniegušas ieguldījumu lauksaimniecībā un lauku attīstībā;
- 2013.gada 26.novembrī ar vietējām rīcības grupām pārrunāti LAP 2014.-2020. gadam LEADER nosacījumi, kas tika izstrādāti, iesaistoties gan VRG, gan arī pārstāvjiem no VLT, ZM, LAD, gan arī Latvijas Lauku foruma. Tāpat arī VRG tika informētas par vietējo attīstības stratēģiju vadlīniju izstrādi, LEADER finansējuma apguvi esošajā plānošanas periodā, Baltijas Jūras stratēģijas aktualitātēm, kā arī līdzšinējiem VRG panākumiem „The Nordic-Baltic Leader Cooperation Award” starptautisko sadarbības projektu konkursā, kas tika organizēts sadarbībā ar Igaunijas, Dānijas, Somijas, Lietuvas, Zviedrijas un Polijas VLT pārstāvjiem;

9.10.2. Maksājumu iestādes veiktie informācijas un publicitātes pasākumi LAP ietvaros

- Pilnveidoti materiāli par atbalsta saņemšanas nosacījumiem un izmaiņām, sākoties jaunajam finansēšanas periodam: **Informatīvais materiāls platību maksājumu saņemšanai 2014.gadā. Video materiāli par EPS.**
- Regulāri aktualizēta informācija LAD mājas lapā <http://www.lad.gov.lv>, sagatavotas atbildes uz LAD klientu uzdotajiem jautājumiem.
- Sociālā tīkla **Twitter kontā LAD_Latvija** aktīvi tiek publicēta aktuālā informācija par administrētajiem pasākumiem un jaunumiem saistībā ar LAD.
- LAD arī 2013.gadā piedalījās e-prasmju nedēļā – tika sagatavoti materiāli par sniegtajiem e-pakalpojumiem, īpaša informācija par EPS priekšrocībām, kā arī demonstrēti EPS reklāmas video.
- Sniegtas atbildes uz lasītāju jautājumiem laikrakstos un žurnālos.
- Sagatavotas un publicētas, ievietotas arī mājas lapā 38 preses relīzes par LAP pasākumu aktualitātēm.
- Sniegta informācija *Latvijas radio* ziņu blokam. LAD direktore A. Vītola-Helviga, kā arī direktores vietnieks I.Āboliņš snieguši atbildes uz klausītāju jautājumiem LR1 programmā *Krustpunkti*.
- Sagatavoti sižeti LTV1, LTV7 un LNT studiju raidījumiem **Eirobusiņš (9 raidījumi), Attīstības kods, Panorāma, Latvji, brauciet jūriņā, Es-savai zemei.**
- ZM organizētajā sarunā ar reģionālo laikrakstu žurnālistiem sniegta informācija par LAD aktualitātēm, sagatavotas atbildes uz žurnālistu jautājumiem.
- Ievietoti paziņojumi par LAD aktualitātēm reģionālajos plašsaziņas līdzekļos (25 laikrakstos), vairākos arī krievu valodā.
- Nodrošināta dalība, kā arī informācija par LAD, ZM organizētajās lauksaimnieku reģionālajās konferencēs.
- Organizētas ikmēneša tikšanās ar lauksaimnieku organizācijām - **LOSP, "Zemnieku saeima"** u.c., kur apspriesti jautājumi saistībā ar atbalsta maksājumu administrēšanu.
- Fonda **Latvijas lauksaimniecības attīstībai** organizētajos pasākumos **Traktordienas, Lauki ienāk pilsētā** sniegta aktuālā informācija un LAD speciālistu konsultācijas.
- Sniegta informācija par LAD Vienoto klientu apkalpošanas centru darbības uzsākšanai.

1. pielikums. „Grozījumi nacionālajos normatīvajos aktos Latvijas lauku attīstības programmas 2007.g-2013.gadam pasākumu ieviešanai”

Nr.p.k.	Pasākumi	MK noteikumu nosaukums	MK noteikumu apstiprināšanas numurs	MK noteikumu apstiprināšanas datums
Horizontālie vispārējie pasākumu ieviešanas noteikumi				
1.	"Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 14.jūlija noteikumos Nr.783 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku un zivsaimniecības attīstībai""		1087 e*	08.10.2013
2.	"Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 17.jūnija noteikumos Nr.573 "Kārtība, kādā administrē Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fondu, kā arī valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai""		1324	19.11.2013.
3.	„Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 20.jūlija noteikumos Nr.664 "Kārtība, kādā tiek administrēts un uzraudzīts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai, izveidojot kredītu fondu”"		996e	24.09.2013.
1. ass. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana				
4.	"Ražotāju grupas"	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 2.septembra noteikumos Nr.716 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība pasākumam "Ražotāju grupas"	971 e	24.09.2013.
5.	"Arodapmācības un informācijas pasākumi"	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 22.decembra noteikumos Nr.1081 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība pasākuma "Arodapmācības un informācijas pasākumi" aktivitātē "Arodapmācības"	204	16.04.2013.
6.	"Arodapmācības un informācijas pasākumi"	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 22.decembra noteikumos Nr.1081 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība pasākuma "Arodapmācības un informācijas pasākumi" aktivitātē "Arodapmācības"	1162 e	22.10.2013.
7.	"Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem"	Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 4.oktobra noteikumos Nr.773 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu kompensāciju maksājumu veidā pasākumam "Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem"	1199 e	29.10.2013.
8.	"Lauku saimniecību modernizācija"	Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 1.novembra noteikumos Nr.1026 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Lauku saimniecību modernizācija"	361	02.07.2013.
9.	"Lauku saimniecību modernizācija"	Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 1.novembra noteikumos Nr.1026 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Lauku saimniecību modernizācija"	1311 e	12.11.2013.

10.	„Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 8.aprīļa noteikumos Nr.255 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai Latvijas lauku attīstības programmas pasākuma "Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana" ietvaros”	338	09.07.2013.
11.	„Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 8.aprīļa noteikumos Nr.255 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai Latvijas lauku attīstības programmas pasākuma "Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana" ietvaros”	1082 e	10.10.2013.
12.	"Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai"	Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 4.oktobra noteikumos Nr.772 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu kompensāciju maksājumu veidā pasākumam "Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	1310	12.11.2013.
13.	“Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana”	Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 6.oktobra noteikumos Nr. 1145 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība pasākuma “Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” īstenošanai”	35	15.01.2013.
14.	“Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana”	Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 6.oktobra noteikumos Nr. 1145 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība pasākuma “Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” īstenošanai”	762	03.09.2013.
2.ass. Vides uz lauku ainavas uzlabošana				
15.	212, 213, 214, 224 Vides un lauku ainavas uzlabošana	"Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 23.marta noteikumos Nr.295 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides un lauku ainavas uzlabošanai""	135	12.03.2013.
16.	212, 213, 214, 224 Vides un lauku ainavas uzlabošana	"Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 23.marta noteikumos Nr.295 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides un lauku ainavas uzlabošanai""	1084e	08.10.2013.
3.ass. Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana				
17.	„Tūrisma aktivitāšu veicināšana”	Grozījumi Ministru kabineta 2012.gada 13.novembra noteikumos Nr.773 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklāta projektu iesniegumu konkursa veidā pasākumam "Tūrisma aktivitāšu veicināšana	1198 e	29.10.2013.
18.	"Lauku mantojuma saglabāšana un	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 15.septembra noteikumos Nr.755	124	05.03.2013.

	atjaunošana”	"Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu pasākumam "Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana”		
19.	"Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	"Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 9.februāra noteikumos Nr.132 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)""	205	16.04.2013.
20.	"Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	"Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 9.februāra noteikumos Nr.132 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)""	1264	04.11.2013.
4.ass. Leader pieejas īstenošana				
21.	4.1.12."Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā"	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 7.jūlija noteikumos Nr.515 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai	1086 e	08.10.2013.
22.	4.4.,,Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana”	MK noteikumi Nr.185 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu vietējo rīcības grupu darbības nodrošināšanai, prasmju apguvei un teritorijas aktivizēšanai"	1085 e	08.10.2013.

e* Saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 27.jūnija rīkojuma Nr.282 „Par „Konceptiju par normatīvo aktu sakārtošanu saistībā ar eiro ieviešanu Latvijā”” 7.1.apakšpunkts.

2. pielikums. LAP īstenošanas rādītāji

Kods	Asis/pasākumi	Īstenošanas rādītāji	Izpildītais 2013.gadā	Izpildītais – kumulatīvi no 2007.- 2013.gadam	Plānotie sasniedzamie rādītāji	Izpilde, %	
1	2	3	7	8	9	10	
1.ASS LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽSAIMNIECĪBAS NOZARES KONKURĒTSPĒJAS UZLABOŠANA							
111	Arodapmācības un informācijas pasākumi	Apmācību dalībnieku skaits	0	2320	2000	116%	
		- t.sk. sievietes		1532	1000	153%	
		Apmācību dienu skaits	0	641	650	99%	
		Apmācīto skaits, kas sekmīgi beiguši apmācību kursu	0	2 297	1500	153%	
		- t.sk. sievietes	0	1523	900	169%	
		Apmācāmo īpatsvars pa apmācību moduļiem, %:					
		Lauksaimniecība	0	57	60	95%	
		Pārtikas nozare	0	17	20	85%	
		Mežsaimniecība	0	26	10	260%	
		Saimnieciskā nodrošinājuma bloks	0	0	10	0%	
112	Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	Atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits	93	472	350	135%	
		- t.sk. sievietes	37	129	50	258%	
		Kopējais investīciju apjoms, ('000 EUR)	3 131	18 025	19 115	94%	
114	Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	Atbalstīto lauksaimnieku skaits	0	36	30	120%	
		Atbalstīto meža īpašnieku skaits	0	0	30	0%	
		Atbalstīto lauksaimnieku skaits, kuriem pirms apmācību uzsākšanas ir izglītība attiecīgajā nozarē	0	36	25	144%	
		Atbalstīto meža īpašnieku skaits, kuriem pirms apmācību uzsākšanas ir izglītība attiecīgajā nozarē	0	0	25	0%	
121	Lauku saimniecību modernizācija	Atbalstīto lauku saimniecību skaits	1 145	3 810	3650	104%	
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	104 553	691 405	826 030	84%	
		Atbalstīto saimniecību skaits, kurām programmēšanas periodā saņemtā atbalsta attiecināmo izmaksu kopsumma pārsniedz 600 000 EUR	50	231	120	193%	
	Lauku saimniecību modernizācija-pārstrukturizācija	Atbalstīto lauku saimniecību skaits	58	255	NI		
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	5 802	16 973	NI		
122	Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	Atbalstīto meža īpašnieku saimniecību skaits	2 339	3834	4 100*	94%	
		Kopējais investīciju apjoms, EUR	7 608	16 145	26 693*	50%	
		Atbalstītajiem meža īpašniekiem piederošo mežu kopējā platība, ha	426 936	802 188	58 288	1 376%	
123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	Atbalstīto uzņēmumu skaits	58	117	56	209%	
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	21 590	94 873	177 398	53%	

	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana - pārstrukturizācija	Atbalstīto uzņēmumu skaits	0	32	NI	
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	1 149	10 680	NI	
125	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	Atbalstīto darbību skaits	159	621	850*	73%
		Kopējais investīciju apjoms	9 372	35 2601	125 598*	28%
141	Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija	Atbalstīto daļēji naturālo lauku saimniecību skaits	1 077	1 493	1 849*	81%
142	Ražotāju grupas	Atbalstīto ražotāju grupu skaits	0	7	3	233%
		Atbalstīto ražotāju grupu apgrozījums ('000 EUR)	0	6849	4300	159%
2.ASS VIDES UN LAUKU AINAVAS UZLBOŠANA						
212	Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	3 367	67 052	69 700	96%
		Atbalstītā lauksaimniecības zemes platība, ha	38 897	1 039 925	1 212 000	86%
213	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	607	9 446	6 400	148%
		Atbalstītā lauksaimniecības zemes platība, ha	3 714	65 624	56 000	117%
		LIZ platība Natura 2000 teritorijā, kurā zeme tiek efektīvi izmantota, ha	65 624	65 624	54 000	115%
214	Agrovides maksājumi	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	0	7 905	10 100	78%
		Kopējā atbalstītā platība, ha	0	260 441	218 000	119%
		Fiziski atbalstītā platība, ha	0	235 050	NA	
		Līgumu skaits	0	8 143	NA	
212; 213; 214	- Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās;	Saimniecību skaits, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības	44 136	47 827	19 423	246%
	- Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK;	Vidējā to saimniecību zemes platība, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības, ha	25	35	23	152%
	- Agrovides maksājumi	Vidējā to saimniecību LIZ platība, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības, ha	25	35	18	194%
223	Lauksaimniecībā	Atbalstītās saimniecības	572	1 021	1 491	68%

	neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	Apmežotā platība, ha	1 515	11 400	14 896	77%
224	NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	Atbalstu saņēmušo meža īpašnieku skaits	297	2 729	1 700	161%
		Atbalstītā meža platība NATURA 2000 teritorijā, ha	4 178	34 002	27 000	126%
226	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana	Profilaktisko un atjaunošanas pasākumu skaits	71	343	1 000	34%

3.ASS DZĪVES KVALITĀTE LAUKU APVIDOS UN LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA

312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	Atbalstīto mikrouzņēmumu skaits	585	911	1 000*	91%
313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	Atbalstīto tūrisma aktivitāšu skaits	80	264	215*	123%
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	2 196	12 560	24 408*	51%
321	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	Pašvaldību skaits, kurās tika īstenotas aktivitātes	120	1 004	666	151%
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	14 261	98 395	119 709*	82%
		Lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem	76 073	669 357	441 176	152%
323	Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	Kultūras mantojuma saglabāšanas atbalstītās aktivitātes	0	14	20*	70%
		Kopējās veiktās investīcijas ('000 EUR)	0	1 123	5 045*	22%
		Lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem	0	34 367	5 500	625%

4.ASS LEADER PIEEJAS ĪSTENOŠANA

411	Vietējās attīstības stratēģijas	Atbalstīto Vietējo rīcības grupu (VRG) skaits	40	40	33	121%
412		VRG aptvertā teritorija, km2	64 480	64 480	54 900	117%
413		Kopējais iedzīvotāju skaits teritorijās, kuras aptver VRG	1 007 652	1 007 652	400 000	252%
		Vietējo attīstības stratēģiju ietvaros finansēto projektu skaits	942	2 559	1100	233%
		Atbalsta saņēmēju skaits	705	1 410	598	236%
421	Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība	Atbalstīto sadarbības projektu skaits	23	35	20*	175%
		VRG, kuras sadarbojas, skaits	20	26	15	173%
431	VRG darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana	Prasmju ieguves un aktivizēšanas projektu skaits	132	168	50	336%

*Indikatora sasniedzamās vērtības izmaiņas LAP 13.01.2014.